

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

XII. zvezek.

V Ljubljani, december 1915.

XXXII. letnik.

Cerkveno leto.

(Spisal dr. Fr. Ušeničnik.)

(Nadaljevanje.)

Češčenje presv. Rešnjega Telesa med septuagesimo in pepelnico. Stara, grda razvada je, da se ljudje predpustom, zlasti pa zadnje tri dni pred pepelnico, vdajajo razuzdanemu razveseljevanju. Da bi se verniki odvračevali od greha in da bi se dalo Bogu vsaj malo zadoščenje za žaljenje teh dni, želi Cerkev, naj se v dobi od prve predpostne nedelje do pepelnične srede javno izpostavlja presveto Rešnje Telo.¹ Papež Klemen XIII. je l. 1765. dovolil popolni odpustek vsem, ki gredo k izpovedi in sv. obhajilu in nekaj časa molijo v cerkvi, v kateri je v dobi med septuagesimo in pustnim torkom tri dni, ali pa tudi samo v četrtek pred pustno nedeljo (debeli četrtek), izpostavljeno presv. Rešnje Telo.²

II. Štiridesetdanski post.³ Že v najstarejši dobi so kristijani spomin na trpljenje Jezusovo obhajali s postom. Gospod sam je o svojih učencih naprej povedal, da se bodo postili, ko njega ne bo več pri njih;⁴ in naravno je bilo, da so za post odločili najprej one dni, ko so se spominjali smrti Učenicove. Prav kedaj pa so začeli štirideset dni s postom posvečevati, ne vemo natančno. Nicejski cerkveni zbor (l. 325.) govori o štiridesetdanskem postu kot o sploh znani stvari;⁵ in Liber Pontificalis (delo 6. stol.) pravi o papežu Telesoru (125—136): »hic constituit ut septem hebdomadas ante Pascha ieiunium celebraretur.«⁶ Toda sv. Irenej in Tertulijan nam pričata, da so se v

¹ Cf. Benedicti XIV. Constit. super bacchantibus »Inter cetera« 1. jan. 1748; pismo je ponatisnjeno v Nilles, Kalendarium II° 65—70.

² C. Indulg. 23. jul. 1765 (Raccolta, pg. 97).

³ Cf. Duchesne, Origin.⁴ pg. 244 sq.; Kellner, Heortologie³ 70—78.

⁴ Cf. Mt. 9, 15.

⁵ can. 5 = c. 3. D. 18.

⁶ ed. Duchesne l. 129.

2. stoletju postili nekateri samo veliki petek, drugi tudi veliko soboto, ko je Gospod v grobu ležal, nekateri pa pač tudi več dni.¹

V 3. stoletju so se že v raznih krajih postili cel veliki teden, ponekod tudi po več tednov. Od 4. stoletja naprej pa je sploh v navadi štiridesetdanski post v spomin na Jezusov post v puščavi. Teh 40 dni pa niso povsod enako šteli. V Rimu so še v 6. stoletju začinjali post v ponedeljek po naši prvi postni nedelji. Imeli so torej samo 36 postnih dni. V 7. stoletju so dodali še štiri dni. Splošno pa so na zapadu šele v 9. stoletju začinjali post v sredo po nedelji *Quinquagesima*, in imenovali so to sredo »*caput Quadragesimae*« ali »*caput jejunii*«. Na početek posta v stari dobi nas še spominja molitev (*secretum*) pri sv. maši na prvo postno nedeljo, »*Sacrificium quadragesimalis in itii solemniter immolamus*«.

O vzhodni Cerkvi nam pripoveduje romarica Silvija iz Akvitanije, ki se je proti koncu 4. stoletja mudila v Jeruzalemu, da je tam trajal post osem tednov. Ker se v nedelje in sobote (razen na veliko soboto) niso postili, so imeli vsega skupaj 41 postnih dni pred Veliko nočjo.³

Obsegal pa je post že od nekdanj dvoje: zdržali so se nekaterih jedi (*abstinentia ξηροφαγία*) in jedli so samo enkrat na dan (*unica refectio, μονοφαγία*). Mesa v postne dni sploh niso jedli. Ponekod se uživali samo nekaj močnik in pili so vodo; celo kruha, olja, sadja niso uživali. Jedli so v postu šele zvečer, po solnčnem zahodu; nekateri pa so se zdržali hrane po dva, tri, da, celo po pet dni zapored.⁴

Apostolske konstitucije dovoljujejo za veliki teden samo kruh, sol in vodo; uživanje mesa in vina je prepovedano; zadnja dva dneva velikega tedna naj se kristijani popolnoma zdrže hrane.⁵

V srednjem veku (od 9. stoletja naprej) so v postnem času obedovali nekako popoldne ob treh, in od 14. stoletja naprej že opoldne. Obenem, ko so prestavili obed na bolj zgodnjo uro, so začeli zvečer kaj malega uživati (*collatio vespertina*, tako imenovana po branju svetih knjig, *collatio*, ki je bilo v samostanih po večerji v navadi⁶). Navada je polagoma uvedla tudi majhen zajutrek v postnem času. Sv. Alfonz (*Homo apost.*

¹ Sv. Irenej v pismu do papeža sv. Viktorja (189—199); pismo je posnel Eusebius, *Histor. eccl. lib. V., cap. 24* (ed. Valesius, *Augustae Taurinorum* 1746, pg. 214 sq.); Tertull. *De jejun. cc. 2. 14* (Migne, P. L. 2, 956, 973).

² Cf. Grisar, *Gesch. Roms u. der Päpste im Mittelalter* n. 513, pg. 772; Franz, *Die kirchl. Benediktionen im Mittelalter*. I 461.

³ S. *Silviae Peregrinatio*, c. 27 (ed. Geyer, pg. 78).

⁴ S. *Silv. Peregrin.*, c. 28 (ed. Geyer, pg. 70, 81).

⁵ *Const. Apost. V., 18* (ed. Funk 288.); druge dokaze za strogi post v prvi dobi gl. v Nilles, *Kalend. II*² 209.

⁶ Du Cange, *Glossar.*, s. v. *collatio*.

tract. 12, n. 11) pravi, da se malo zajutrka, parvum frustulum, nikomur ne more prepovedati.¹

Pepeljenje. Tertulijan nam pripoveduje, da so grešniki delali pokoro »in sacco et cinere«, v raševini in v pepelu.² Pepeljenje kot simbol notranje spokornosti je bilo torej že v prvi krščanski dobi v navadi. Ker pa je pokori posebe namenjen postni čas, zato so za večje pregrehe nalagali pokoro in spokornike pepelili zlasti v početku posta, »in capite quadragesimae«. Iz starih cerkvenih kánonov in iz rimskega pontifikala je razvidno, kako se je vršil ta slovesno resnobni in ganljivi obred na pepelnično sredo.³

Spokorniki so se zbrali pred cerkvenimi vrati, bosí, oblečeni v raševnik. Duhovniki jih spremijo v cerkev in molijo nad njimi spokorne psalme. Škof jih pokropi z blagoslovljeno vodo, posuje s pepelom in jim nadene spokorno obleko; potem jim napove kazen: kakor je bil Adam izgnan iz raja, tako bodo oni za svoje grehe iztirani iz cerkve. Klerikom reče, naj odvedó spokornike. Če bodo s postom, molitvijo, miloščino in drugimi dobrimi deli dali Bogu zadoščenje, bodo veliki četrtek zopet sprejeti v krščansko občino.

Iz ponižnosti so se spokornikom pridruževali tudi drugi verniki in se dali pepeliti. Tako se je pobožna navada polagoma udomačila med krščanskim ljudstvom. Splošno za vso Cerkev latinskega obreda pa je ukazal pepeljenje Urban II. l. 1091. na sinodi v Beneventu. Kot podoba minljivosti vsega posvetnega spominja pepel človeka na smrt in budi v njem duha spokornosti. Posebni formularji za blagoslov pepela se najdejo v zakramentarjih od 11. stoletja naprej.⁴

Ker pepeljenje ni med tistimi liturgičnimi opravili, ki so udržana župniku, se izvrši lahko v vsaki cerkvi. Sežgó se za pepel vejice, ki so bile blagoslovljene na cvetno nedeljo prejšnjega leta.

O blagoslovu pepela, v kateri cerkvi in kdo naj blagoslovi, veljajo prav iste določbe, ki smo jih navedli za blagoslov sveč na Svečnico.

Nedelje in ferije v postu. Po prvi besedi v Introitu se imenujejo nedelje v postu: prva *In v o c a b i t*, druga ali kvatrna nedelja *R e m i n i s c e r e*, tretja ali brezimena *O c u l i*, četrta ali sredpostna *L a e t a r e*, peta ali tiha nedelja *J u d i c a*.

Pri odbiranju lekcij, evangelijev in liturgičnih molitev v postu so odločevali nekaj posebni značaj postne dobe, ki je posvečena pokori in spominu trpljenja Gospodovega, nekaj tituli rimskih cerkva, v katerih je v določene dni

¹ Cf. Lehmkühl II¹¹ n. 1461.

² De pudicitia c. 5; Migne, P. L. 2, 989.

³ c. 64. dist. 50; Pontificale Rom., De expulsióne publice poenitentium ab ecclesia, in feria quarta cinerum.

⁴ Nilles, Kalend. II² 92—95; Franz, Die kirchl. Benediktionen, I. 461—470.

štacijon, in nekaj ozir na k a t e h u m e n e , ki so se v postnem času pripravljali na sv. krst.

a) Liturgija prve postne nedelje kaže, da so nekaj po tej nedelji začeli post. V evangeliju se bere, kako se je Jezus v puščavi postil štirideset dni; Gospodov zgled naj bi verno ljudstvo bodril k vztrajnosti v pokori in zatajevanju v svetem postnem času. V berilu (2. Cor. 6, 2) pa nas Cerkev opominja: »Glejte, zdaj je čas milosti; glejte, zdaj je dan zveličanja.« — Iz govora sv. Leona Vel. († 461) je razvidno, da so že v njegovem času začeli postni čas prav s tem berilom in evangelijem.¹

Druga ali kvatrna nedelja se v zapisnikih evangelijskih periskop iz dobe Karolingov imenuje *Dominica vacans*. Ker je božja služba v kvatrti soboto trajala do v nedeljo zjutraj, je liturgija za nedeljo izostala.² Pozneje, ko se liturgija kvatrtne sobote ni več vršila po noči, ampak že v soboto zjutraj, so določili za nedeljo poseben mašni formular. Sestavili so ga iz liturgije kvatrtne tedna. Odtod pojav, da se še sedaj v kvatrti nedelje pri maši ponavljajo liturgični deli prejšnjih dni.

b) Nedelja *Laetare* je popolnoma analogna nedelji *Gaudete* v adventu. Pri maši pojo orglje in v Introitu nas Cerkev izpodbuja k sv. veselju: »Laetare Jerusalem! . . . gaudete cum laetitia, qui in tristitia fuistis.« To duhovno veselje je nekaj odmor v postnem času: duh in telo naj malo počijeta, da bodeta potem tem laglje vztrajala v pokorjenju do konca postnega časa.

V znak veselja papež v nedeljo *Laetare* slovesno blagoslovi 'zlato rožo' (*rosa aurea*). Pri štacijski procesiji, ki je ta dan šla iz Laterana v Santa Croce, je nekaj papež nosil v roki svežo cvetico, pozneje pa umetno narejeno zlato rožo.³ Odkod ta navada, ni prav jasno. Mogoče je, da so v Rimu v starih časih ta dan v zelenju in cvetju praznovali zmažo pomladi nad zimo; in Cerkev da se je prilagodila temu običaju. Prvikrat se omenja zlata roža v 11. stoletju za Leona IX. (1049—1054). Po končani božji službi je papež podaril rožo prefektu rimskega mesta ali kaki drugi odlični osebi.⁴

Sreda po nedelji *Laetare* se je prej imenovala *feria scrutinii*, dan izpraševanja za katehume. Vsega skupaj je bilo v postu, v dobi bližnje priprave na sv. krst, sedemkrat izpraševanje, združeno s poukom in eksorcizmi za katehume; a to sredo se je *scrutinium* vršil bolj slovesno; kompetentom so zaupali *Symbolum* in *Pater noster* (*traditio Symboli*), in zato se je ta dan posebe imenoval *feria scrutinii*. Pri sv. maši sta dve lekciji: vsa berila in molitve pa se vežejo z mislijo na sv. krst: »*effundam super vos aquam mundam*«, — beremo že v Introitu;

¹ Serm. 40, 2—3; Migne, P. L. 54, 268 sq; Beissel, Entstehung der Perikopen des röm. Meßbuches (Freiburg i. Br. 1907) 60.

² Beissel, o. c. 130; drugi navajajo za to drugo razlogo; cf. Nilles, Kalend. II 125. sq.

³ Cf. Ordo Rom. XIV, c. 81; Migne P. L. 78, 1202.

⁴ Thalhofer I^o 608; Nilles, Kalend. II° 143.

evangelij je o človeku, ki je bil od rojstva slep, pa je v kopeli Siloe dobil pogled — podoba katehumeni, ki v kopeli sv. krsta duhovno izpregleda.¹

c) S peto nedeljo, Dominica Judica, se začne v postu nova doba, tempus passionis. Zato je tudi liturgično ime te nedelje Dominica Passionis. Mi pravimo pomenljivo tiha nedelja; drugi Slovani govoré: gluha, črna nedelja. Doslej v liturgiji postnega časa ni bilo nobenega spomina na trpljenje Jezusovo. To nedeljo prvič odmeva po cerkvah resnobna himna sv. križa Vexilla regis in Praefatio de s. Cruce Sv. Cerkev žaluje s trpečim Zveličarjem, in ta žalost se odslej do velike sobote kaže v vseh liturgičnih obredih.

Za ves postni čas veli Caeremoniale Episcoporum:² »Ecclesia, altare et chorus simpliciori apparatu ornantur«; v soboto pred tiho nedeljo pa ukazuje rubrika v misalu: »Ante Vesperas cooperiuntur cruces et imagines«. Križi in podobe se zagrnejo v znak žalosti. Spominjajo pa nas zagrjnjeni križi tudi besedi iz evangelija te nedelje: »Jezus pa se je skrtil in šel iz templja.« Liturgiki srednjega veka navajajo simbolični razlog: križi se zagrnejo, ker je Jezus v trpljenju in smrti zakril svoje božanstvo.³ To zagrinjanie križev je v navadi od 13. stoletja.

Križi so zagrjnjeni do velikega petka, ko se slovesno zopet odgrnejo (denudatio crucis); podobe pa ostanejo zakrite do velike sobote. Blago, ki se rabi za zagrinjalo, bodi vijolične barve in brez vsakih podob.

Od tihe nedelje naprej se in Missa de tempore izpušča v početku psalm Judica in Gloria Patri pri Introitu in Lavabo. Vzrok za to je brzkone ta, ker v starih časih sploh v početku maše niso molili tega psalma; pozneje pa so se zlasti pri mašah v spokorne dni radi držali starih navad. Razen tega molimo na tiho nedeljo psalm Judica in Introitu — Gloria Patri pa se izpušča v znak žalosti. Spomin na stare čase je tudi oratio super populum, ki se moli ves postni čas v ferialnih mašah. To je molitev za blagoslov ob koncu maše in je bila prej v navadi tudi v nedelje in praznike med letom.⁴

II. Veliki teden.

Splošne pripomnje. 1. Zadnji teden v postu se imenuje veliki teden. Besedo »veliki teden« so v vzhodni Cerkvi rabili že v 4. stoletju.⁵ Razlog za to poznamenovanje nam navaja sv. Janez Krizostom, ko pravi: velik se imenuje ta teden (*μεγάλη εβδομάς*) radi velikih del, ki jih je božje usmiljenje dovršilo v tem času.⁶ Drugi nazivljejo ta teden velik, ker Cer-

¹ Nilles, Kalend. II.² 146.

² L. 2, c. 13, n. 2.

³ Durandus, Rationale, I. 1, c. 3, n. 34 (Venetiis 1577, pg. 11b).

⁴ Thalhoffer I² 602.

⁵ S. Silviae Peregrinatio, cc. 30. 46 (ed. Geyer, pg. 82. 98.); »septimana maior«.

⁶ Hom. in magn. hebdom. et in ps. 145; hom. 30. in Genes.; Migne, P. Gr. 55, 519 sq.; 53, 273 sq.

kev te dni več moli, in se verniki bolj strogo postijo.¹ Nemci pravijo die Karwoche, kar pomeni isto kot die Klage-, Trauerwoche. V liturgičnih knjigah in odlokih S. C. R. se rabi beseda maior hebdomada ali hebdomada sancta.

2. Liturgija velikega tedna je posvečena edinole trpljenju in smrti Odrešenika Jezusa Kristusa. Do velike srede je sicer še dovoljena commemoratio festi occurrentis, zadnje tri dni pa se niti martirologij ne bere pri oficiju. Crucis mysterium, skrivnost sv. križa, to je velik dogodek liturgičnih obredov in molitev: to naj bi bil te dni tudi predmet vsem svetim mislim in pobožnim čustvom vernega kristijana.

Funkcije zadnjih treh dni velikega tedna se morajo vršiti v vseh stolnih, kolegijatnih, konventnih in župnih cerkvah, bodisi slovesno, kakor to velevajo rubrike v misalu, bodisi bolj preprosto, kakor to dovoljuje Memoriale rituum za župne cerkve, kjer ni zadosti mašnikov. Liturgična opravila teh dni so namreč del javne božje službe; in dasi ljudje niso obvezani udeleževati se teh funkcij, vendar jim mora župnik dati priliko, da morejo s Cerkvijo liturgično obhajati spomin trpljenja in smrti Gospodove.²

V vseh drugih cerkvah, v katerih redno imajo presv. Rešnje Telo, so funkcije velikega tedna dovoljene, niso pa ukazane.³ Toda sv. obredi se morajo v teh cerkvah izvrševati slovesno, natanko po rubrikah v misalu. Manj slovesen način sv. funkcij, kakor ga določa Memoriale rituum, je dovoljen samo za župne cerkve; za druge cerkve, kjer ni dosti mašnikov (vsaj trije ali štirje), je treba dovoljenja rimske stolice, če hočejo sv. funkcije vršiti bolj preprosto.⁴

Kjer imajo funkcije velikega tedna, radi tega niso dolžni tiste dni oficij javno v cerkvi moliti; oficij je ukazano samo v tistih cerkvah, kjer je tudi drugače 'obligatio chori'.

V župnih cerkvah se morajo vršiti funkcije vse tri dni; v cerkvah, ki niso župne, smejo funkcije velike sobote izostati.

Cvetna nedelja.

Veliki teden se začne s cvetno nedeljo, Dominica in palmis. Starejša imena so: Dominica in ramis palmarum, Dominica florum, Pascha floridum; Grki pravijo: κυριακή τῶν βαίων, oljična nedelja. Imenovala se je pa časih tudi Dominica indulgentiae, ker se je s to nedeljo začel teden, v katerem so se spokorniki zopet spravili s Cerkvijo.⁵

Poseben liturgični značaj daje cvetni nedelji blagoslov palm s procesijo in pasijon med sv. mašo.

a) Blagoslov palm in procesija. Da bi se verno ljudstvo bolj živo spominjalo dogodkov iz življenja Jezu-

¹ Durandus, Rationale, l. 6, c. 67 (Venetiis 1577, pg. 215 b); cf. Nilles Kalend. II° 209. sq.

² C. R. 31. jul. 1821, n. 2616 ad 1.

³ C. R. 12. jan. 1704, n. 2123 ad 6. 7. 8. 9.

⁴ C. R. 23. mai. 1846, n. 2915 ad 1; 16. mart. 1876, n. 3390.

⁵ Nilles, Kalend. II° 203.

sovega, je Cerkev že v stari krščanski dobi nekatere zgodbe sv. evangelija dramatično predstavljala. Tako so praznovali Jezusov slovesen prihod v mesto v nedeljo pred Veliko nočjo v Jeruzalemu že v 4. stoletju.¹ Vse ljudstvo je šlo to nedeljo popoldne na Oljisko goro. Tam so peli himne in antifone in brali iz evangelija dogodke, ki so se vršili ta dan ali na tem kraju. Proti večeru, okolo pete ure, so prebrali v evangeliju ono mesto, kjer se pripoveduje, kako so otroci z vejicami v rokah šli Gospodu nasproti in mu klicali: »Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem.« Duhovščina s škofom in vsa množica se dvigne in se v sprevedu počasi pomika proti mestu. Med potjo pojo psalme in vedno ponavljajo: Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem. Otroci nesó oljikke in palmove vejice; celo tisti, ki so še tako majhni, da jih morajo matere v naročju nositi, imajo vejice v rokah. Tako spremljajo škofa »in eo typo, quo tunc Dominus deductus est«. Ko se je že večerilo, so prišli do cerkve Božjega groba. Opravili so še molitev in se razšli.

Iz Jeruzalema se je pomenljiv obred cvetne nedelje razširil po vsej vzhodni Cerkvi. Posebno slovesen je bil v Carigradu, kjer je tudi cesar s svojimi dvorjani šel za procesijo.²

Na zapadu so uvedli procesijo na cvetno nedeljo proti koncu 7. ali iz početka 8. stoletja, in sicer bržkone najprej v Galiji.³ Vodili so procesijo v srednjem veku z veliko zunanjostjo. Ko so se vračali v sprevedu nazaj proti mestnim vratom ali proti cerkvi, je bilo med potjo slovesno počeščenje sv. križa. Dečki so pogrnili po tleh svoja oblačila (kazule), ljudstvo je stlalo na pot cvetje in zelenje; duhovščina s škofom in vsa zbrana množica je padla na tla in molila križanega Jezusa. — Evangelij (Jo. 12, 12. 13.) pripoveduje, da so hitele množice tudi iz mesta Jezusu nasproti in ga pozdravljale; zato menda je prišlo v navado, da nekaj klerikov, pevcev, v cerkvi ob zaprtih vratih sprejme nekajjo se procesijo; subdijakon potrka s križem na vrata, in tedaj se vrata odpro.⁴

Himno, ki se še sedaj poje med procesijo, »Gloria, laus et honor tibi sit, rex Christe«, je zložil Theodulf, škof orleanski († 821).⁵

Zelene vejice, ki jih duhovščina in ljudstvo nosi pri procesiji, se prej **blagoslové**. Rubrika v misalu veli, naj se

¹ S. Silviae Peregrinatio, c. 31 (ed. Geyer, pg. 83—84).

² Obred pri procesiji v Carigradu je popisal Konstantin Porphyrogenitus († 959) v »De cerimoniis aulae Byzantinae«; Migne, P. Gr. 112, 411.

³ Procesijo prvič omeni tako imenovani Sacramentarium Gallicanum, s konca 7. ali iz početka 8. stol.; ponatisjen je v Muratori, Liturgia Romana vetus, tom. II. (Venetiis 1748) 775—968; Migne, P. L. 72, 451 ssq.

⁴ Thalsofer I^o 612—616. Simbolično razlaganje posameznih obredov gl. v Durandus, Rationale, l. 6, c. 67. (Venetiis 1577, pg. 214 ssq.)

⁵ Dreves u. Blume, Ein Jahrtausend Lateinischer Hymnendichtung I. (Leipzig 1909) 69.

pripravijo za blagoslov »rami palmarum, et olivarum, sive aliarum arborum«. ¹ Pri nas prinašajo v cerkev oljične veje in butarice iz vrbja, okrašene z bršljanom, zelenim bodičevjem in prvim pomladnim cvetjem.

Poseben blagoslov za palme in oljike se najde prvič v zakramentariju s konca 7. ali iz početka 8. stoletja. ² V molitvah, ki so sedaj zbrane v rimskem misalu za ta blagoslov na cvetno nedeljo, se prepletata zlasti dve misli. Palma je simbol zmage in oljika simbol miru. Zato gremo v procesiji s palmami in oljikami v rokah, da slavimo Odrešenika Jezusa Kristusa, ki je premagal smrt in hudobnega duha, in nam prinesel mir in obilost božjega usmiljenja. Ob enem pa prosi Cerkev v teh molitvah, naj bi blagoslovljene vejice vse one, ki jih poneso domov in jih bodo pobožno rabili, branile dušne in telesne nezgode.

Nekateri mislijo, da se je Cerkev v teh molitvah prilagodila starim šegam, ki si jih je ljudstvo ohranilo še iz poganske dobe. Že od nekdaj so v mesecu juniju ob vrata in okna pri hišah in hlevih zatikali zelene veje, da bi se tako zavarovali proti nesrečam; tudi na polje so zasajali vejice, ki naj bi žito varovale rje in snetja. Cerkev je vpoštevala te narodne običaje. Da bi ljudi odvadila praznoverja, jih je učila, da ves blagoslov in vsa sreča prihaja od Boga; blagoslavljala jim je rastline, da jih pobožno hranijo in rabijo, ne kakor da bi jim te stvari same zase mogle pomagati, ampak v zaupanju, da jim bo pomagal Bog zavoljo molitve sv. Cerkve. ³ V naših krajih ljudje na praznik sv. Rešnjega Telesa lomijo vejice od brezovih mlajev, ki stojé ob poti, koder je šla procesija z Najsvetejšim: te vejice zasajajo na polju, zakaj v veri ljudstva so tudi ti mlaji nekako blagoslovljeni.

Kdo naj palme blagoslovi, in v kateri cerkvi se smejo blagosloviti, o tem veljajo iste določbe, ki smo jih navedli za blagoslov sveč na Svečnico.

b) Maša cvetne nedelje kaže v vsem značaj velikega tedna. Berila in molitve so posvečene trpljenju Gospodovemu. Na slovesen prihod Jezusov v Jeruzalem nas spominja samo to, da mašnik in kleriki v koru med pasijonom in evangeliem držé palme v rokah.

Pasijon se po sedanji praksi bere cvetno nedeljo, v torek, sredo in petek velikega tedna. Na veliki petek so že v dobi sv. Avgušтина brali in razlagali trpljenje Gospodovo, in sicer po evangelijski sv. Mateja. ⁴ Iz govorov sv. Leona Vel. († 461) posnamemo, da so v rimski Cerkvi brali trpljenje Jezusovo na cvetno nedeljo, v sredo in petek velikega tedna. ⁵ Za veliki torek pa pasijon še v dobi Karolingov ni bil v navadi. ⁶ Pri tihih mašah se je pasijon sploh opuščal do 15. stoletja.

¹ Missale Rom., Dominica in Palmis.

² Sacramentarium Gallicanum, gl. zgoraj.

³ cf. Franz, Die kirchl. Benediktionen, I, 481.

⁴ S. August. Serm. 232; Beissel, Entstehung der Perikopen des röm.-Meßbuches, 41.

⁵ Beissel, o. c. 59.

⁶ Beissel, o. c. 131.

Nekako od leta 1000 je običajno, da pasijon slovesno pojo trije pevci tako, da poje eden poročilo evangelistovo, drugi besede Gospodove, tretji besede, ki jih drugi govore.¹

Po sedanjih liturgičnih pravilih morajo biti trije pevci diakoni (ali mašniki); subdiakon ali kleriki samo z nižjimi redovi ne smejo peti pasijona.² Dovoljeno pa je, da besede množice (verba turbae vel synagogae) namesto diakona poje zbor klerikov ali tudi laikov³ (ne pa zbor redovnic⁴). Kjer ni posebnih diakonov, pojó pasijon mašnik celebrant in oba levita (če sta posvečena mašnika ali diakona).

Zadnji trije dnevi velikega tedna.

Zadnji trije dnevi velikega tedna so imeli že v 4. stoletju svojo posebno liturgijo. O svetih opravilih teh dni v Jeruzalemu okrog leta 385. nam natanko poroča romarica Silvija.⁵ Iz tega poročila in iz pisma sv. Avguština (Epist. 118 ad Januar.) pa se dá posneti, da so tudi na zapadu zadnje dni pred Veliko nočjo že v tej dobi posebe posvečevali v liturgiji.

Pobožna Silvija nam pripoveduje: Veliko sredo zvečer se zbere ljudstvo in duhovščina pri božjem grobu (in Anastase). Mašnik prebere iz evangelija oni odlomek, v katerem se pripoveduje, kako je Juda Iskariot šel k Judom in se z njimi pogodil, da jim bo izdal Gospoda (Mat. 26, 14). Ob tem poročilu vse ljudstvo tako glasno joka (tantus rugitus et mugitus est totius populi), da mora biti vsak do solz ganjen.

V četrtek je bila dopoldne navadna božja služba. Popoldne ob treh pa se zberó v cerkvi božjega groba, in tu je sv. maša in obhajilo. Predno so se razšli, jim je arhidiakon oznanil, da bo ponoči vigilija na Oljiski gori. Vsak hiti domov, da kaj malega užije (do tedaj so bili vsi še tešč). Ob šestih zvečer se zberó na Oljiski gori in tam prečujejo vso noč med branjem in molitvijo. Proti jutru je v Getzemani mašnik bral evangelij, kako so Jezusa vjeli. Množica zopet glasno plače.

Veliki petek zjutraj, ko je bil že beli dan, so se vrnili z Oljske gore nazaj v mesto, v cerkev božjega groba. Slišali so še evangelij o Jezusu pred Pilatom, potem pa so se razšli. Za osmo uro je bilo napovedano češčenje sv. križa.

Po kratkem odmoru se torej ljudstvo zopet zbere v svetišču božjega groba. V srebrni pozlačeni skrinji prineso pred škofa sv. križ Jezusov in ga polože na mizo. Verniki in katehumeni prihajajo zvrstoma drug za drugim, se poklonijo pred križem, ga poljubijo, dotaknejo se ga s čelom in z očmi in zopet odhajajo. Dijakoni pa stoje okrog in stražijo sv. križ. To češčenje sv. križa traja nekako do opoludne. Od dvanajstih pa do treh popoldne bero trpljenje Jezusovo, vmes pa vpletajo psalme in molitve. Ob treh beró iz evangelija sv. Janeza, kako je Jezus na križu umrl, in nazadnje, kako so ga v grob položili. Beró pa nekaj na Kalvariji, kjer je stal križ Gospodov, nekaj pri grobu Jezusovem.

¹ Thalhofer I.², 617.

² C. R. 22. mart. 1862, n. 3110 ad 10.

³ C. R. 7. jul. 1899, n. 4044 ad 2.

⁴ C. R. 17. jun. 1706, n. 2169.

⁵ S. Silviae peregrinatio cc. 34—38, ed. Geyer, pg. 85—91.

Ker je ljudstvo utrjeno, ponoči od petka na soboto ni liturgične vigilije; a mnogi izmed klerikov in laikov čujejo sami od sebe v cerkvi pri božjem grobu in na Kalvariji.

Veliko soboto dopoldne je bila navadna božja služba. Ponoči je bila zopet vigilija, in katehumeni so prejeli sv. krst. Pa tega Silvija ne popisuje podrobno, ker se je vršilo vse tako kakor doma (v Akvitaniji).

Velikonočno osmino so praznovali kakor povsod.

Silvijino poročilo je najstarejši popis liturgije velikega tedna. Kažejo pa se v njem že sledi sedaj običnih obredov.

V sedanji liturgiji zadnjih treh dni pred Veliko nočjo lahko ločimo oficij in druge svete funkcije.

Oficij zadnjih treh dni velikega tedna je ves posvečen trpljenju in smrti Odrašenika Jezusa Kristusa. V znak globoke žalosti, s katero se Cerkev spominja Zveličarjeve smrti, je celò zunanja oblika liturgičnih molitev te dni nekoliko drugačna; spominja nas na oficij za mrtve.¹ Opušča se uvod »Deus in adiutorium« in Invitatorium, blagoslov pri lekcijah, himne; končava pa se s pretresujočim »Miserere«.

Ker se je pri oficiju teh dni najdalje ohranila stara navada, da so ga opravljali ponoči, zato se v liturgičnih knjigah jutranjice še vedno imenujejo *matutinum tenebrarum*, *officium tenebrarum*. Najstarejši rimski ordines velevajo: *Media nocte surgendum est.*² V 14. in 15. stoletju so začeli molitve zvečer; *Caeremoniale Episcoporum* določa uro bolj natanko, ko pravi: *hora vigesima prima, vel circa, Episcopus veniet ad ecclesiam.*³ Po tej še vedno veljavni določbi bi morali torej začeti z molitvami zvečer, okolo devete ure; a sedaj je splošna navada, da se opravi *Matutinum cum Laudibus* že proti večeru ali popoldne.

Poseben zunanji znak pri jutranjicah teh dni je *trioglati svečnik* (*candelabrum triangulare*). Srednjeveški liturgik Durandus († 1296) nam poroča, da so ponekodi prižigali po 72 sveč, drugje po 24, 15, 12, 9, 7. Sedaj je ukazano prižigati 15 sveč »*cerae communis*«. ⁴ Po vsakem psalmu se ugasi po ena sveča. To pogašanje sveč nekateri preprosto takole tolmačijo: Ker so v starih časih molili oficij ponoči, so pogašali sveče, ko se je začelo daniti. Vobče pa to počasno pogašanje luči razlagajo simbolično. Ugasle sveče so simbol učencev in prijateljev Jezusovih, ki so Gospoda v njegovem trpljenju zapustili in zbežali; vrhnja sveča, katero ob koncu oficija klerik sname s trioglatega svečnika in jo nese prižgano za oltar, tam skriva in potem zopet nasadi na svečnik, pa je znamenje Jezusovega pokopa in

¹ Sic ergo Salvatoris exequiae celebrantur, ut in modico apice ab aliorum defunctorum exequiis distare videantur. Durandus, *Rationale* l. 6, c. 72, n. 14.

² Ordo Rom. l. n. 29, 33, 36; ed. Muratori II., 991 sq. Migne, P. L. 78, 951 sq.

³ Caer. episc. l. 2, c. 22, n. 3.

⁴ Caer. episc. l. 6, c. 22, n. 4.

vstajenja.¹ Ta simbolični pomen je sprejel tudi Benedikt XIV. v svojo razlago.²

Ob koncu hvalnic »fit fragor et strepitus aliquantum«.³ S tem ropotom in šumom so v srednjem veku hoteli simbolično izraziti strah, ki je ob smrti Jezusovi prevzel vse navzoče na Golgati.⁴ Prvotno so v koru z ropotom dajali znamenje, da je oficij končan.

Veliki četrtek.

Feria quinta in Coena Domini je liturgično poznameno- vanje za ta dan. V stari dobi (5.—7. stol.) so ponekodi veliki četrtek pomenljivo imenovali *Natalis calicis*.⁵

Med žalost velikega tedna posije veliki četrtek žarek veselja. Na večer tega dne je postavil naš Gospod najsvetejši zakrament. V zahvalo za ta veliki dogodek je sicer Cerkev določila poseben praznik; a tudi v liturgiji velikega tedna se spominjamo dobrote in ljubezni presv. Srca Jezusovega, ki nam je dalo zakrament presv. Rešnjega Telesa. V znak veselja se pri sv. maši zapoje »Gloria«; liturgična barva je bela; božji grob okrasimo kar mogoče sijajno.

Po Gloriji utihnejo orglje in zvonovi in molče do velike sobote, ko zopet zapoje pri Gloriji. Namesto zvonov rabijo lesene ropotulje. V Rimu so imeli lesene klopotce (*crepitacula*) še v 9. stoletju, ne samo veliki teden, ampak tudi drugače med letom; pozneje so to staro navado ohranili samo še veliki teden.⁶

a) Prvo sv. opravilo na veliki četrtek je v prejšnjih časih bila sprava očitnih grešnikov (*reconciliatio poenitentium*). Spokorniki so prišli pred cerkvena vrata bos, oblečeni v raševino. Škof je molil nad njimi litanije, spokorne psalme in druge molitve in jih v resnem in ganljivem obredu sprejel v cerkev. Ta slovesni sprejem očitnih grešnikov je bil ponekodi še v 18. stoletju v navadi.⁷

b) S v. m a š a. V dobi sv. Avgušтина so imeli ta dan d v e s v. m a š i, eno zjutraj in drugo zvečer. Večerna maša se je vršila v spomin na to, da je Gospod ta večer postavil presveto Evharistijo; zato so šli k maši po večerji, ko niso bili več tešč. V Gelazijevem zakramentarju so celo tri sv. maše: prva za *reconciliatio poenitentium*, druga za blagoslov olja (*missa*

¹ Durandus, *Rationale*, I. 6, c. 72, n. 16—26.

² *Commentarii duo de festis D. N. I. Chr.*, p. I., § 126. Patavii 1745, pg. 53.

³ *Brev. Rom. in Coena Domini*.

⁴ Durandus, *Rationale*, I. 6, c. 72, n. 28.

⁵ Kellner, *Heortologie*³, 51.

⁶ Thalhofer, I², 623.

⁷ *Obred gl. v Pontific. Roman.*, p. 3, de *reconciliatione poenitentium, quae fit in feria quinta coenae Domini*; *Sacramentar. Gelasianum*, ed. Muratori, I., 549 sq.

chrismalis), tretja zvečer v spomin na postavitve najsvetejšega zakramenta.¹ Najstarejši rimski ordines (iz 8. stoletja) govoré o eni sami sv. maši.

Po sedaj veljavnih liturgičnih pravilih sme biti veliki četrtek ena sv. maša, in sicer pet, v vseh cerkvah, kjer se vrše ta dan in veliki petek tudi druge svete funkcije. Za sv. mašo v drugih cerkvah, v katerih ni funkcij velikega tedna, je treba posebnega dovoljenja.

Škof dovoljuje, da sme biti v župnih cerkvah veliki četrtek tiha sv. maša, in to celò tedaj, če se v kaki cerkvi sv. opravilo veliki petek in soboto ne more vršiti.² Prav tako more škof poleg slovesne maše dovoliti še eno tiho mašo za slabotne in bolehave vernike, ki želé prejeti sv. obhajilo.

Redovnim družinam, s slovesnimi in navadnimi obljubami, je dan privileg, da smejo veliki četrtek v svojih oratorijih ali v cerkvah (toda ob zaprtih durih) imeti tiho sv. mašo in med mašo prejeti sv. obhajilo.³

Pri slovesni maši ta dan »non datur pax«. Tako določa že Gelazijev zakramentar v »missa chrismali«.⁴ Liturgiki to tako tolmačijo, da Cerkev opušta »pax«, ker hoče s tem izraziti svojo grozo, da je Juda Iškariot ta dan s poljubom izdal Jezusa. V mašnem formularju se omenja izdajstvo Judovo v oraciji, v listu in v evangeliju.

Med sv. mašo je skupno obhajilo za klerike in laike.⁵ Kongregacija za sv. obrede je izjavila o skupnem obhajilu mašnikov: »Feria quinta in Coena Domini in memoriam, quod D. N. I. C. manu sua propria omnes Apostolos communicavit, omnes Presbyteri, tam Dignitates quam Canonici et Mansionarii, Communionem sumant de manu Episcopi vel alterius Celebrantis«.⁶

c) Blagoslov olja v stolnih cerkvah. Blagoslov olja na veliki četrtek je v zvezi s sv. krstom, ki so ga v starih časih v rimski Cerkvi delili v velikonočni vigiliji. Novokrščence so namreč že od nekdanj mazili z blagoslovljenim oljem.⁷ Blagoslavljali pa so v prvi dobi olje, pa tudi druge reči, n. pr. vodo, kruh, redno med sv. mašo.⁸

¹ Ed. Muratori I., 549 sq.

² C. R. 31, jul. 1821, n. 2616 ad 1.

³ C. R. 31, aug. 1839, n. 2799 ad 1.

⁴ Ed. Muratori I., 558.

⁵ Caer. episc. I, 2, c. 23, n. 6.

⁶ C. R. 22, dec. 1770, n. 2489.

⁷ Tertulijan piše: egressi de lavacro perungimur benedicta unctione. De baptismo c. 7 (Migne, P. L. 1, 1206).

⁸ V Didasc. et Const. Apost. I, VII., cc. 42, 44 (ed. Funk, I., 448, 451) nam je ohranjen formular za blagoslov dvojnega olja, ki so ga rabili pri krstu. Najstarejši formular za blagoslov sv. poslednjega olja pa imamo v Serapionovi anafori (= zakramentar), v zbirki mašnih molitev in blagoslovov; med temi molitvami so nekatere še iz 3. stoletja. Serapion († 362) je bil škof v Spodnjem Egiptu v mestu Thmuisu. Anaphora Serapionis, ed. Funk, Didasc. et Const. Apost., II., 179, 191; cf. Franz, Benediktionen, I., 63, 336, 337.

ker pa je veliki petek samo missa praesantificatorum in ker je veliko soboto maša šele od takrat, ko so nočno vigilio preložili na zjutraj, zato so olje blagoslavljali med sv. mašo na veliki četrtek. V Gelazijevem zakramentarju imamo posebno mašo za blagoslov olja, Missa chrisimalis, in formularje za trojno sveto olje: za oleum infirmorum, oleum catechumenorum, s. Chrisma.¹

Blagoslov se vrši kar najbolj slovesno. Po povzdigovanju, predno se moli Oče naš, gre škof od oltarja, da blagoslovi najprej »oleum infirmorum«; po obhajilu gre vdrugič od oltarja in blagoslovi krizmo in »oleum catechumenorum«. Okrog škofa je zbranih 12 mašnikov, 7 diakonov in 7 subdiakonov. Diakoni in subdiakoni prinašajo in odnašajo v sprevedu posode z oljem. Mašniki obenem s škofom blagoslavlajo in počaste sv. olje: Ave sanctum chrisma, Ave sanctum oleum.

Po novo sv. olje morejo priti mašniki onih cerkvâ, pri katerih se potrebuje. Če ni klerikov, smejo tudi zanesljivi laiki prenašati sv. olje. Ni pa dovoljeno sv. olje pošiljati po pošti ali s posredovanjem trgovskih (ekspedijskih) družb.²

d) Kjer imajo veliki petek sv. opravilo, posveti mašnik na veliki četrtek dve hostiji. Po zauživanju, predno si umije prste, dene posvečeno hostijo v poseben kelih, ki ga pokrije s palo, pateno in velumom in podveže s svilnatim trakom.³ Po sv. maši v slovesni procesiji prenesó kelih s posvečeno hostijo k »božjemu grobu«. Rubrika v misalu veli: »Hodie paretur locus aptus in aliqua capella ecclesiae vel altari, et decenter quoad fieri potest ornetur cum velis et luminibus ubi calix cum Hostia reservata reponatur.«⁴ Caeremoniale Episc. dostavlja, naj gori na oltarju šest voščenih sveč.⁵ V smislu rubrike je, da se prižge več luči, sveč ali oljnatih svetilk.

Kjer je stara navada, smejo škofje pustiti, da se božji grob okraši s podobami, ki predstavljajo Jezusa na Oljiski gori, žalostno Mater božjo, sv. Janeza Ev., sv. Marijo Magdaleno, vojaško stražo; novih navad uvajati ni dovoljeno.⁶

Oltar se okraši predvsem v spomin na to, da je Gospod ta dan postavil najsvetejši zakrament. Predstavlja pa nam oltar tudi Gospodov grob; tako je avtentično izjavila kongregacija svetih obredov.⁷

Sv. hostija se ta dan ne sme izpostavljeti, ampak se spravi v tabernakelj (urnula, capsula, arca) pri božjem grobu.⁸ Tja se

¹ Ed. Muratori I., 555—558.

² S. Off. 1. maii 1901, 14. jan. 1903; Coll. C. de. Prop. Fide, nn. 2106,

³ Miss. Rom., in Coena Dom.; Memoriale rituum, tit. 4, c. 1.

⁴ Missal. Rom., in Coena Dom.

⁵ Caer. episc. I. 2, c. 23, n. 2.

⁶ C. R. 15. dec. 1896, n. 3939 ad 2.

⁷ C. R. 15. dec. 1896, n. 3939 ad 1.

⁸ C. R. 14. febr. 1705, n. 2148 ad 6.

prenese v manjših cerkvah tudi ciborij s sv. hostijami za bolnike. V večjih cerkvah pa svetih partikul za bolnike ne bi smeli spraviti pri božjem grobu, ampak bi morali pripraviti za te dni poseben tabernakelj v kaki kapeli poleg cerkve ali pa v zakristiji.¹

Po procesiji se molijo večernice, potem pa je

e) *Denudatio altarium*. Mašnik začne z antifono: »Diviserunt sibi vestimenta mea« etc. in potem, ko odgrinja oltarje, moli s kleriki psalm 21. Iz antifone in psalma je razvidno, da nas Cerkev s tem obredom hoče spominjati na ponižanje Jezusovo, ko so ga Judje slekli in potem križali.² Prvi rimski Ordo (iz 8. stoletja) nam že poroča o tej šegi.³ Početek pomenljivemu obredu pa je bila bržkone navada, da so v starih časih po sv. maši vselej pobrali z oltarja prtove in ves okras.⁴ — V nekaterih krajih ta dan umivajo oltarje (menzo) in čistijo svete posode. Pri Sv. Petru v Rimu kardinal arhiprezbiter zvečer po končanem matutinu z vinom, pomešanim z vodo, umije oltar nad grobom sv. Petra. Sv. Izidor, škof v Sevilli († 636), nam pripoveduje, da so v njegovem času umivali ne samo oltarje in svete posode, ampak tudi cerkvene stene in tla.⁵ Prvotno so morda hoteli cerkev osnažiti za velikonočni praznik; v srednjem veku pa so to umivanje tolmačili simbolično: oltar se oblije z vinom in vodo, ker je bilo telo Gospodovo na križu oblit s krvjo in vodo.⁶

f) Ko so oltarji odgrnjeni in prazni, sledi zadnje sv. opravilo velikega četrtka: umivanje nog. Imenuje se *Mandatum*, ker se obred začneja z antifono: »Mandatum vovum do vobis«. Zelo stara navada je, da po zgledu in opominu Gospodovem papež, škofje, mašniki, redovni poglavarji, tudi svetni vladarji ta dan umivajo noge dvanajstim siromakom ali svojim podložnim. Sinoda v Toledu l. 694. je zagrozila s cerkveno kaznijo onim mašnikom in škofom, ki bi opuščali to šego. Sedaj je umivanje nog ukaza samo v stolnih cerkvah.⁷

V Rimu je navada, in tudi *Caeremoniale Episcop.* tako veleva, da se umijejo noge trinajstim ubožcem. Povod temu običaju je baje dogodek, ki ga pripoveduje legenda iz življenja sv. Gregorija Vel.⁸ Sv. papež je vsak dan pogostil dvanajst ubožcev. V plačilo za to usmiljenje do siromakov se je nekoč kot trinajsti gost pridružil angel v podobi ubožca. Od takrat je sv. Gregorij vsak dan dajal jesti trinajstim siromakom, in tem je veliki četrtek tudi noge umival.⁹

¹ C. R. 9. dec. 1899, n. 4049 ad 4.

² Cf. Durandus, *Rationale*, l. 6, c. 76, n. 1—3.

³ *Ordo Rom.* I., n. 32; Migne, P. L. 78, 953.

⁴ Thalhofer I.², 625.

⁵ De eccl. off. l. 1, c. 28.

⁶ Durandus, *Rationale*, l. 6, c. 76, n. 5.

⁷ *Caerem. Episc.* l. 2, c. 24.

⁸ *Joannes Diacon., Vita Gregorii*, l. 2, c. 23.

⁹ Thalhofer I.² 629.

Veliki petek.

Veliki petek se imenuje v liturgičnih knjigah feria VI. in parasceve. Beseda parasceve (παράσκειν) pomeni pripravljane, dan, ko so Izraelci pripravljali živež za soboto. Grki zaznamujejo sicer s to besedo vsak petek, a v liturgiji rabimo parasceve posebe za veliki petek (»quoniam parasceve erat«, Jo. 19, 31).

Kot smrtni dan Gospodov je bil kristijanom veliki petek že v najstarejši dobi dan žalovanja — dies amaritudinis ga imenuje sv. Ambrozij.¹ — Apostolske konstitucije ukazujejo za veliki petek najstrožji post.² Po sedanjem običaju pride mašnik v črnih paramentih k oltarju, vprav kakor pri opravi mrtve.

V liturgiji velikega petka lahko ločimo tri dele: berilo in molitve, adoratio crucis in missa praesantificatorum.

a) Sv. opravilo se začne z berilom. Dve lekciji sta povzeti iz starega zakona, tretja, trpljenje Gospodovo, iz novega zakona. Pri oracijah mašnik najprej pozove ljudstvo k molitvi in napove namen, za katerega naj molijo; dijakon zakliče: »pokleknilo« (flectamus genua), in mašnik odmoli oracijo.

Ta začetek sv. opravila in način molitve nas spominja na prvotno obliko mašne liturgije, ko so sv. mašo brez drugega uvoda začeli z berilom in dialogično molitvijo.

b) Po končanih molitvah je Adoratio crucis. Počeščenje sv. križa so v rimski Cerkvi bržkone sprejeli od vzhodne Cerkve. Po sedanjem obredu mašnik sv. razpelo počasi odgrinja in zapoje trikrat: »Ecce lignum crucis«, zbor pevcev pa mu odgovarja: »Venite adoremus«. Potem nese mašnik križ na stopnjice pred oltarjem; sezuje obutalo in gre bos počastiti sveti križ. Za njim gredo kleriki poljubiti sv. razpelo in nazadnje verno ljudstvo. Pevci med tem pojo »improperia«.

To počeščenje sv. križa po sedanjem ganljivem obredu je bilo v navadi že v 14. stoletju.³ Prej se je počeščenje sv. križa vršilo bolj preprosto. Gelazijev zakramentar pravi samo: mašnik pride k oltarju, poklekne pred križem in ga poljubi, potem pa začne mašo praesantificatorum. Drugi počasté sv. križ pred obhajilom.⁴ Proti koncu 8. stol. in naprej so pred mašo počastili sv. križ škof, mašniki, diakoni in ljudstvo; pevci pa so vmes peli: »Ecce lignum crucis . . . ; venite adoremus«.⁵

¹ Epist. 23, c. 12; Migne P. L. 16, 1030.

² Const. Apost. V, 18; ed. Funk 288.

³ Sedanji obred je prvič popisana v XIV. rimskem Ordo (iz 14. stol.), c. 93; Migne, P. L. 78, 1215 sq.

⁴ Sacram. Gelas., ed. Muratori I 562.

⁵ I. Ordo Rom. n. 35, ed. Muratori II. 995; Migne, P. L. 78, 954.

c) Missa praesantificatorum v rimski Cerkvi za papeža Inocencija I. (402—417) še ni bila v navadi.¹ Imeli so veliki petek liturgične molitve, brali so trpljenje Gospodovo in ga razlagali v homilijah. Sv. Avguštin in sv. Leon Vel. († 461) sta govorila veliki petek o Jezusovem trpljenju.² V dobi sv. Gregorija Vel. pa je med sv. funkcijami velikega petka tudi že maša praesantificatorum.

V Gelazijevem zakramentarju beremo: Sv. opravilo se začne popoldne ob treh, torej ob uri, ko je Gospod na križu umrl. Ordo Romanus I. pa že pravi, da je začetek sv. opravila ob devetih dopoldne.³ Na oltar se postavi sv. razpelo. Slede lekcije in molitve. Po končanih molitvah gredo diakoni v sakrarij in prinesó od tam presv. Rešnje Telo in Kri Gospodovo od maše prejšnjega dne. Mašnik pride k oltarju ‚adorans crucem Domini et osculans‘ in potem začne »Praeceptis salutaribus moniti«, uvod k Očenašu. Sv. obhajilo prejmo, ne samo mašnik, ampak tudi kleriki in ljudstvo.⁴

Obred pri maši praesantificatorum je bil torej že v 7. in 8. stoletju skoraj isti kakor sedaj. Po slovesnem počestvenju sv. križa gre sedaj mašnik v sprevedu k božjemu grobu in prenese od tam sv. hostijo, posvečeno na veliki četrtek. V kelih si vlije vina in vode. Ko odmoli »In spiritu humilitatis«, molitev, ki jo drugače moli pri darovanju, začne »Praeceptis salutaribus moniti« in »Pater noster«. Sv. hostijo povzdigne, da jo ljudstvo more videti; potem jo, kakor navadno, razlomi. Izmed treh običajnih molitev pred sv. obhajilom moli samo zadnjo.

Bistveno je torej missa praesantificatorum samo obhajilo, z molitvami in obredi, ki tudi pri navadni maši spremljajo sveto obhajilo. Kleriki in ljudstvo, ki so po nekaterih krajih še v 15. stoletju ob enem z mašnikom prejimali sv. obhajilo, se sedaj več ne obhajajo. V 8. stoletju je veliki petek prejel mašnik sv. obhajilo sub utraque specie; a že proti koncu istega stoletja je vsaj v Rimu bila že udomačena sedanja navada, da prejme sv. obhajilo samo pod podobo kruha; v početku sv. opravila si vlije vina v kelih, a ga ne posveti: torej je bilo vse vprav tako kakor sedaj.⁵ — Cerkev ta dan opušča nekrvavo daritev zato, da bi se kristijani tem bolj živo spominjali Jezusove krvave daritve na križu.

¹ Innoc. I. Epist. ad Decentium Ep. Eugub.; Migne P. L. 20, 555 sq; Kellner, Heortologie³ 57.

² Cf. Beissel, Entstehung der Perikopen des röm. Meßbuches. Freib. i. Br. 1907, 44. 59.

³ n. 34; ed. Muratori II. 995; Migne, P. L. 78, 953.

⁴ Sacram. Geles., ed. Muratori I 559—562. Ordo Rom. I n. 35, Migne, P. L. 78, 954.

⁵ Ordo Rom. I. n. 35, ed. Muratori II. 995; Migne, P. L. 78, 954.

Govori ob času vojske.

Varujmo se ob času vojske lakomnosti!

Nihče ne more dvema gospodoma služiti, ki stavita različne zahteve. Nihče ne more služiti obenem Bogu in pa svetu, njegovemu trojnemu poželenju, poželenju oči, to je lakomnosti, poželenju mesa, to je nečistosti, poželenju po časti in hvali, to je napuhu življenja. Lakomnež ni dober kristjan, služba Mámonu — denarju in pa služba Bogu, to so si nasprotja, nezdržljiva kakor ogenj in voda, luč in tema. Božji Zveličar nam je to sam potrdil v sv. evangeliju rekoč: »Ne morete služiti Bogu in Mamonu« (Mat. 6, 25). Naš razum nas tega pouči in izkušnja nam izpričuje, da ne more biti nihče dober kristjan, dober otrok božji, obenem pa lakomnež, trd skopuh, brezsrčen služabnik Mámonov, ki neredno ljubi denar in premoženje. Neredno, pravim, — takoj namreč poudarjam, da nikakor ne greši oni z lakomnostjo, ki rad in pridno dela, da bi si kaj prislužil, da bi si povečal gospodarstvo, pomnožil premoženje, kaj prihranil za stara leta, z eno besedo, ki po pameti zbira denar in premoženje v svojo in drugih časno potrebo. Nasprotno pa lakomnež ne zbira in ne hrani ne v svojo in ne v drugih korist, ampak samo da streže nerednemu poželenju po imetju, da se ga veseli. Lakomost zatorej ni samo sama na sebi grda, ostudna pregreha, »malikovanje«, kakor jo imenuje apostol Pavel (Kol. 3, 5; Efež. 5, 5), ampak je uvrščena med sedmere poglavitne grehe, ki so vir ali glava mnogim drugim grehom in hudobijam. Apostol Pavel jo označuje: »Korenina vseh hudobij je lakomnost,« pa takoj nadaljuje: »Nekateri, ki so se ji udali, so odpadli od vere in so se zapletli v velike nadloge« (Tim. 6, 10).

I. Glejte torej, predragi v Gospodu, lakomnež greši z o p e r B o g a. Da verujemo, je pač potrebno, da se dvignemo od pozemeljskih reči k nadnaravnim, od Boga resnično razodetim resnicam. Kako pa naj ima tisti globoko, živo, trdno vero, čigar srce je polno nerednih skrbi za denar — premoženje. Da bi poslušal božjo besedo — za to nima časa. Podoben je lakomnež onim, o katerih pravi božji Zveličar v sv. evangeliju, da so »slišali božjo besedo in gredo in jo zaduše skrbi, bogastvo in sladnosti življenja, in ne obrode sadu« (Luk. 8, 14). Vse njih misli in skrbi so povsod pri denarju, resnično kakor pravi sveto pismo: »Kjer je vaš zaklad, tam je vaše srce« (Luk. 12, 34). Lakomnež zares nima čuta in poleta za duhovne, nadnaravne reči. Morebiti se ta in oni lakomnež še udeležuje nedeljske in praznične službe božje, opravlja še domače, družinske molitve, ali njegovo srce je pri zemeljskih dobrinah, njegove ustnice sicer

izgovarjajo besede svete molitve, ali srce ne ve ničesar o tem, se ne pogovarja v resnici z Bogom, je eden izmed onega ljudstva, o katerem toži Bog sam: »To ljudstvo me časti z ustnicami, njegovo srce je pa daleč proč od mene« (Mat. 15, 8).

Poglejmo druge božje zapovedi! Druga zapoveduje častiti božje ime, razširjati božjo čast. Tretja zapoved: posvečevati Gospodov dan! Kdo pa sedaj tudi v tem resnem vojnem času največkrat onečašča Gospodov dan in zakaj? Lakomneži, da tudi na Gospodov dan kaj zaslužijo in denejo na stran. In kdo se roti in preklinja ponajveč? Ali ne ravno skopuh, ker ga je zadela majhna nezgoda? Kako mrzel in nedostopen je lakomnež za čast in lepoto hiše božje, če je treba morebiti kaj malega prispevati v ta namen. Podoben je lakomnemu Judežu Iškarjotu, ki se je vznevoljil in godrnjal, ko je mazilila Marija Magdalena noge božjega Zveličarja z dragocenimi dišavami, češ: »Zakaj tolika potrata?« (Mat. 26, 8.)

II. Hitimo dalje. Kako izpolnjuje lakomnež dolžnosti do bližnjega? Četrta zapoved! Dolžnosti otrok do staršev. Spoštovanje in ljubezen do groba in preko groba! Pokorščino staršem, dokler so otroci pod njihovim nadzorstvom, vodstvom in varstvom! Pa glejte sedaj lakomnega sina, brezsrčnega skopuha, ali pa še gršo lakomnico, mlado gospodinjo — kaj gospodinja, saj ni vredna tega imena, kako pustita stradati starega očeta ali staro mater, da hirata, pojemata in legata v hladni grob, da se polastita čimpreje njunega premoženja. Kako trdo in surovo in naravnost kaznivo počenjajo nekatere mlade gospodinje, posebno v tem vojnem času, ko ne čutijo gospodarjevega gospodarstva v hiši! Kako skoparijo, da se gotovo vsak krajcarček sproti spravi in skrrije! O poganška brezsrčnost, o podla nehvaležnost takih otrok, takih mladih gospodarjev — sinov in mladih gospodinj — hčerá! Zares, »lakomnost ne pozna nobenega usmiljenja,« pravi sv. Avguštin, »lakomnež ne spoštuje nobenega človeka, se ne zmeni več za očeta, ne pozna več svoje matere, ne čisla več bratov, ne sestrá, ni več zvest svojemu prijatelju — lakomnež tlači vdove, zatira sirote, zaslužuje proste, jemlje še mrličem njih imetje.« (Sv. Avg. De verb. Dom.) Četrta zapoved pa dalje nalaga tudi staršem njih dolžnosti. — Pa kaj se nekateri starši tako malo zmenijo za versko in umsko in telesno vzgojo svojih otrok? Zakaj jih pošiljajo tako malo k popoldanski službi božji ob nedeljah in praznikih? Zakaj prihajajo tako neredno k šolskemu pouku? (Ne očitam ravno onim staršem, ki jih v resnici potrebujejo pri poljskem delu.) Zato, glejte, da jim tudi otroci pomagajo kaj zaslužiti. — Res, nekaj zaslužijo, ali ker ni božjega blagoslova, zaslužek nima teka in obstanka. — In tudi odrasli otroci postanejo večkrat žrtev lakomnih staršev. »Ta zakon ne bo srečen,« vse tako govori, ali prinesel bo dokaj cvenka in bogato doto in sin ali hči se pogovorita, pregovorita — sta primorana. Ali Bog kliče mladeniča

v redcvniški ali duhovski stan — toda lakomni oče upa v posvetni službi večjega dobička. Pa tudi nasprotno: vse opravičeno dvomi, da bo ta ali oni pravi služabnik Kristusov, dober duhovnik, ali vseeno, naj postane duhovnik, češ, v tem stanu se bo delal denar! O velika zaslepljenost! Komur je to poklic v sveti duhovniški stan, je bolje, da nikoli ne stopi vanj.

Sedaj preglejte še druge božje zapovedi. Koliko grehov zopet, h katerim priganja grda lakomnost. Kristjani naj bi se vedno veselili blagostanja bližnjikovega, pa glejte, kako mu lakomneži zavidajo, kako ga sovražijo, kako ga obrekujejo in opravljajo, ker je srečnejši kot sami, koliko goljufije, laži, tatvine, sile, krivih priseg, pobojev, skrivnih umorov in vseh teh hudobij je vzrok in izvor umazana lakomnost, kakor pravi modri Sirah: »Lakomnikovemu očesu ni dovolj le nekaj krivice; ne nasiti se, dokler se ne usuši in ne konča svojega življenja« (Sir. 14. 9). Kolikokrat opušča lakomnež, kar zahteva krščanska pravičnost do bližnjega: »Dati vsakemu, kar mu gre«, »Dajte vsem, kar ste jim dolžni,« nas opominja apostol Pavel (Rim. 13, 7). Kolikokrat ne vrne lakomnež dolga o pravem času, ali ne poravnava storjene škode, kakor hitro mu bližnji ne more sodnijsko dokazati; koliko vnebovpijočih grehov si nakopuje tudi lakomnež, ker zadržuje ali utrguje ali odreka revnim dninarjem in delavcem dogovorjeni zaslužek. Ravno lakomnežem veljajo svarilne besede apostola Jakoba: »Glejte, plačilo, ki ste ga utrkali delavcem, ki so poželi vaše polje, vpije; in njih vpitje je prišlo do ušes Gospoda vojskinih trum« (Jak. 5, 4), ali kako se pritožuje modri Sirah nad brezsrčnimi skopuhi, ki odirajo ubožce posebno v tem vojnem času, rekoč: »Ali ne tečejo vdovi solze po licih, in ali ne vpijejo zoper onega, kateri jih izžema? Z lic se namreč v nebesa vzdigujejo, in Gospod, ki se da izprostiti, se jih ne veseli« (Sir. 35, 18, 19). O resnične so besede, katere je zapisal veliki cerkveni učenik sveti Bazilij: »O umazana lakomnost, ti pregreha vseh pregreh, ti si na stežaj odprta peklena vrata, ti si skrita morska pečina, ob kateri se razbije in uniči zveličanje toliko ljudi« (Bas. Epist.). Ali sv. Hieronim pravi o lakomnežu: »Dozdevati se nam hoče, da bi lakomnež manj grešil kakor malikovalec, ali motimo se; kajti ne greši huje tisti, ki vrže par kadilnih zrnica na žrjavico maliku na čast, kakor oni, ki daruje vse svoje življenje svojemu maliku — denarju.« (Ep. ad Rust.) In sv. Bonaventura primerja pohlepneža po denarju znani umazani živali v hlevu, katera toliko časa, dokler živi, samo žre in napravlja stroške, ko je pa zaklana, koristi veliko. Tako pravi cerkveni učenik, »je tudi lakomnež« v življenju brez koristi, sebi in drugim v nadlego in muko, ko pa umrje, pridejo trije dediči in si razdele bogati plen. Prvi dedič je hudič, ki odnese umazano dušo, kajti pomnite dobro besede apostola Pavla, ki nam govori tako jasno: »Saj veste to, da noben nesramnik, ali nečistnik, ali lakomnik, kateri je pravzaprav malikovalec,

nima deleža v Kristusovem in božjem kraljestvu« (Efež. 5, 5) — in še bolj jasno na drugem mestu: »Ne motite se! Ne nečistniki, ne malikovalci, ne prešustniki, ne mehkužniki, ne nesramniki, ne tatje, ne lakomniki, ne pijanci, ne preklinjevalci, ne roparji ne bodo podedovali božjega kraljestva«. (1. Kor. 6, 10). Drugi dedič, pravi nadalje sv. Bonaventura, so črvi, ki si dele in uživajo njegovo truplo, tretji dedič so pa smehljajoči se sorodniki, vse tete in tetke in strici in stričniki in svaki in svakinje in vnuki in vnukinje, ki se po srečno prestanih, obilnih in grenkih solzah po rajnem kar čez noč natihem pristrčno veselijo, da je vendar enkrat dobri očka, ali dobra mamica ali nepozabni stric zatisnil oči in jim dal na vpogled in razpolago dobro napolnjene denarne vrečice in na gосто popisane hranilne knjižice. Zares, dokler je skopuh živel, pravi neki nemški pisatelj, so njegovi cekini mrtvi, ali ko položijo njegovo truplo v grob, tedaj pa vro in rožljajo njegovi cekini iz groba na dan. Kajneda, predragi, pač žalostna delitev ob mrtvaškem odru nesrečnega skopuha!

Sv. Frančišek Pavlanski je prišel nekoč k francoskemu kralju Ludoviku XI., da bi mu dopovedal, kako trdo in neusmiljeno ravnajo njegovi višji uslužbenci s podaniki. Kralj pa je bil pravičen in ni hotel verjeti. Tedaj ga poprosi svetnik: »Daj meni nekaj zlatih denarjev!« Kralj mu jih da, pa komaj so bili v njegovih rokah, začno krvaveti. »Ali vidiš,« reče kralju, »vidiš li kri vdov in sirot in tlačanih ubožcev, trpinov, ki visi na teh denarjih?« O če bi ta sveti mož prepotoval stanovanja kristjanov in bi vzel njih denarje in dragocenosti v roke, bi marsikje krvaveli. Krvaveli denarji tega ali onega prodajalca, ki ob času sile in stiske te svetovne vojske tako visoko privija cene vsem, že davno poprej kupljenim živilom, krvaveli bi cekini tega ali onega gostilničarja, ki nesramno odira svoje goste, ki kar grabi in žanje po denarjih ob času te silne vojske, krvaveli bi marsikje zlati uhani in prstani in verižice, ki so prišli bolj oduškim potom v hišo. O koliko krivice, koliko neusmiljenja do ubožcev je vzrok grda lakomnost. O »vbogajme« dati lakomneži nočejo ničesar slišati, tudi v tej svetovni vojski, ko se nam odgrinja dan za dnem toliko bede in pomanjkanja. Tolažijo se: da nimajo nobene dlžnosti. Da, vbogajme dati ubožcem ne terja krščanska pravičnost, ampak strogo terja krščanska ljubezen do bližnjega. Ah, naj bi se taki skopuhi in lakomniki le večkrat spominjali besed božjega Zveličarja, na sodnji dan pa neizprosnega Sodnika: »Poberite se vi prekleti izpred mene v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom. Lačen sem bil namreč, pa mi niste dali jesti; žejen sem bil, pa mi niste dali piti; tujec sem bil, pa me niste vzeli pod streho; nag sem bil, in me niste oblekli; bolan in v ječi, pa me niste obiskali« (Mat. 25, 41 sqq.).

III. Lakomnež se pa ne pregreši samo zoper Boga in bližnjega, ampak tudi zoper samega sebe. Ljubezen do nas

samih nam velevala, da skrbimo predvsem za večno življenje — zveličanje, pa tudi po pameti za časno življenje, — in to oboje si uničuje lakomnež. Glejte, skoraj vsaka druga pregreha pri naša človeku vsaj na tem svetu, vsaj nekaj časa nedovoljenega veselja in uživanja, lakomnost pa ničesar; naredi ga nesrečnega; manjka mu vsega. Izstradan in izžet in izrabljen, ves bolan lazi okrog v vednem strahu in skrbi za denar in tako gre čedalje huje, kakor pravi sv. Hieronim: »Ko se vse druge strasti s človekom starajo in slabe, se pa skopost s starostjo mladi in čedaljebolj krepi.« (S. Hieron. in serm.) Skopuh je povsod nepriljubljen, saj »njegov stas in glas gresta skozi deveto vas«, slove znani pregovor. »Lakomnež je podoben,« pravi sv. Avguštin, »peklu: kajti pekel, naj požre še toliko žrtev, nikoli ne reče: dosti je. Tako tudi lakomnež ne, če bi privrelo k njemu še toliko zakladov sveta.« (Avg. in epist. ad comit.) In kam pripelje lakomnika to mučeniško življenje? Veren kristjan, ki ni tako navezan na časne dobrrote, na minljivosti tega sveta, se veseli smrti — vesele večnosti — lakomnež se pa trese, ko je treba pustiti nabrane zaklade. Kako težka je ločitev! »O koliko sem se trudil, kako sem zbiral, varčeval, in sedaj naj pa drugi uživajo!« »O smrt,« pravi Modri v sv. pismu, »kako grenak je tvoj spomin človeku, ki ima svoj mir v premoženju« (Ekl. 41, 1).

Lakomnež torej greši zoper Božja, zoper bližnjega in zoper samega sebe in božje prokletstvo in njegove kazni čakajo in zadenejo lakomnika prejalislej. Sv. pismo starega zakona nam poroča, da je skrnil pri obleganju mesta Jeriho Ahan zlata in srebra in obleke in drugih dragocenosti v svojem šotoru. Kakšna kazen ga je zadela? Po božjem ukazu je bil vpričo vsega ljudstva kamenjan in s svojo ženo in hlapci sežgan. (Jos. 7, 16 sqq.) Prerok Elizej je ozdravil Naamana, sirskega vojskovodja, gobove boleznin, a darov od njega ni hotel sprejeti. Tedaj pa gre Gieci, učenec Elizejev, za njim in se da obdarovati z obilnimi darovi in denarji. Elizej pokliče svojega učenca in mu reče: »Prejel si sedaj pod zlagano pretvezo zlata in srebra in obleke in si lahko kupiš oljnikov in vinogradov in ovac in krav in hlapcev in dekel, ali tudi Naamanove gobe se bodo vedno držale tebe in tvojega rodu. In šel je Gieci od njega gobav kakor sneg« (4. kralj. 24, 25 sqq.). Lakomneža Ananija in Safira, ki sta hotela pridržati skrivaj nekaj denarja, sta bila na mestu mrtva. (Dej. ap. 5, 1—11.) Lakomni apostol Juda Iškarjot je šel obupan iz jeruzalemskega templja in se je obesil. Njegovo truplo je razpočilo in ves drob se mu je izsul. (Dej. ap. 1, 18.) Božje prokletstvo je prišlo nad lakomno jeruzalemsko mesto in vse ljudstvo. Od vseh strani so bili oblegani od sovražnikov. Lakota je bila v mestu tolika, da so matere pekle lastne otroke. — In kako svarilno priliko je povedal sam Gospod Jezus: o ubožcu Lazarju in o skopem bogatinu, in konec obeh? Umrl je bogatin in pokopan je bil v pekleno brezno. In kakšne so bile njegove muke!

»Grozovito trpim v tem plamenu« (Luk. 16, 24). Zakaj pomnimo dobro besede apostola Jakoba: »Sodba brez usmiljenja bo enkrat za tistega, ki sam ni izkazoval usmiljenja« (Jak. 2, 13).

Pomislimo torej, predragi v Gospodu, da tu na zemlji nimamo stalnega bivališča. Kar zbiramo v življenju denarjev in posestev in dragocenosti, to bomo morali ob smrti pustiti tu na zemlji, le dobra dela krščanskega usmiljenja, ki smo jih izkazovali tu na zemlji ubožcem, beguncem, vdovam in sirotam padlih junakov-vojakov, bolnim vojakom, pohabljencom in drugim iz ljubezni do Boga, le to pojde z nami v večnost, in od tega bomo prejeli plačilo. Sedaj je in bo pripraven čas, da si ne spravljate zakladov na zemlji, kjer jih rja in molj konča in kjer jih tatovi izkopljejo in ukradejo; temuč zbirajte si zakladov v nebesih, kjer jih ne konča ne rja ne molj, in kjer jih tatje ne izkopljejo in ukradejo (Mat. 6, 19, 20). To so naša dobra dela krščanskega usmiljenja, ta nas bodo spremljala v večnost pred sodnji stol vsegavednega Sodnika, ki nam povrne vsako, tudi najmanjše, najskromnejše dobro delo krščanskega usmiljenja, todi kozarec hladne vode, dane bližnjemu iz ljubezni. Saj nam je božji Učenik tako jasno povedal: »Dajte in se vam bo dalo; dobro in potlačeno in potreseno in zvrhano mero bodo dali v vaše naročje; zakaj s kakršno mero bode te merili, s tako se vam bode enkrat odmerilo« (Luk. 6, 38) in »Blagor mrtvim, ki umrjejo v Gospodu,« govori Sveti Duh, »odslej naj počivajo od svojega truda, njih dela pa gredo za njimi« (Apok. 14, 13).

Naš trdni sklep, predragi v Gospodu, ob sklepu današnjega govora naj ostane: Po pameti hočemo skrbeti za časne dobrine — denar, imetje — posestva, premoženje. Ako je, ali bo naše imetje blagoslovljeno, hočemo biti Bogu hvaležni in ga prav rabiti v čast božjo, v tolažbo in pomoč bližnjemu, v korist svoji neumrjoči duši. Amen.

Gabriel Petrič.

Druga adventna nedelja.

1. Pokora.

Glej, jaz pošljem svojega angela pred tvojim obličjem, ki bo pripravljaj tvoj pot pred teboj. Mat. 11. 10.

»Spokorite se!« Skozi vsa stoletja zveni ta klic dveh največjih pridigarjev Nove zaveze, s katerima sv. Cerkev pričanja in končuje advent, sv. Janeza Krstnika in sv. Pavla. Prvo nedeljo kliče sv. Pavel: »Bratje, vemo, ura je že, da iz spanja vstanemo... Vrzimo torej od sebe dela teme in oblecimo orožje

svetlobe. Kakor podnevi pošteno hodimo, ne v požrešnosti in pijanosti, ne v nečistosti in nesramnosti, ne v prepiru in nevoščljivosti, temveč oblecite Gospoda Jezusa Kristusa« (Rimlj. 13, 11—14). Druge nedelje vidimo najmogočnejšega vseh prerokov, kako hodi ob Jordanu, in kako prihajajo k njemu množice iz vse dežele, iz mest in iz vasi. In Janez jim brez strahu in brez ozirov na levo in desno, na njih stan in čast, izprašuje vest, jim očita grehe ter jim kliče: »Spokorite se! Pripravite pot Gospodu, da vas ne najde nepripravljenih, ko pride. Zakaj že je vejalnica v njegovi roki in bo očedil svoje gumno in bo spravil pšenico v svojo žitnico, pleve pa bo sežgal z neugasljivim ognjem« (Luk. 3, 17).

Ta klic, vabeč k pokori, zveni skozi vsa stoletja, zakaj v vseh časih je pokora ljudem potrebna.

Res potrebna? Kaj pravi o tej potrebi knjiga božja? »Ako se ne spokorimo, bomo padli Gospodu v roke« (Sir. 2, 22). A »strašno je, pasti v roke živemu Bogu« (Hebr. 10, 31). »Če se ne spokorite, boste vsi pogubljeni« (Luk. 13, 3).

Če prelistamo spise sv. očetov, nam priporočajo vsi pokoro in spet pokoro. Besede spokornika sv. Avgušтина so, da naj nihče, najsi se čuti še tako svetega, ne upa stopiti brez pokore pred večnega Sodnika. In če pogledamo njih življenje, kako glasno nam pridiga o potrebi pokore! Premolili so dneve in noči, postili se skoro nad človeške moči, razdali so ubožcem svoje premoženje, ker so vedeli, da »miloščina reši greha in smrti in ne pusti duši priti v temo. Miloščina daje veliko zaupanje pred Bogom najvišjim vsem, ki jo dele« (Tob. 4, 11, 12), in ker so si hoteli z miloščino »pridobiti prijateljev, da jih, ko onemorejo, sprejmejo v večna prebivališča« (Luk, 16, 9).

Če vprašamo pamet, nam izpričuje tudi ona, da je pokora potrebna. Pravi nam: Grešnik si. Ne taji in ne varaj se! Saj je »Gospod še v svojih angelih našel hudobijo« (Job. 4, 18), kaj je ne bi v slabotnem človeku. A po grehah, in najsi so ti že odpuščeni, ostanejo časne kazni. Te je treba odslužiti: ali tukaj s pokoro: s postom, molitvami, s potrpljenjem v križih in težavah, ali v večnosti, v vicah. A bolje je pač odslužiti jih tukaj, ker trpljenje v vicah je neprimerno večje od vsega trpljenja tega sveta.

A marsikak grešnik, mnoga uboga, zaslepljena grešnica se morda tolaži: »Bog je tako usmiljen. Mislim, da potemtakem pokora ni kdove kako potrebna.«

A vprašaj svojo vest. Pravi ti, ako se res pogrezneš sam v se, ako v tihoti in ne opijanjen od greha premišljuješ svoje življenje: »Poboljšaj se, spokori se, sicer bo konec takega življenja — poguba!«

Ako vprašaš duše v vicah, ali in kako da je pokora potrebna, ti poreko: »Tako potrebna, da bi me ne trpele tukaj,

ako bi se bile le malo bolj pokorile na svetu. Edino to zdaj obžalujemo, da smo premalo poznale ceno in dobroto pokore.«

Vprašaj zavržene duše v **peklu**, pa ti poreko: »Ker se nismo marale spokoriti, ko je bil še čas, ko nas je Bog čakal in nas milostno klical, se zdaj pokorimo vekomaj! Ko bi si bile v življenju naložile le senco te pokore, ki jo zdaj trpimo, bi ne bile v tem brezdnu gorja, ampak v večnem veselju v nebeskih višavah.«

Vprašaj **nebesa**. Vsi svetniki ti radostno odgovore: »Aleluja, ker smo se v življenju pokorili in smo voljno trpeli, uživamo zdaj večno veselje. Brez pokore bi bili tudi mi pogubljeni!« In pokazali ti bodo, polni nebeske radosti, trda spokorna oblačila, ki so jim ranila telo do krvi — tudi kraljice in cesarice, kralji, cesarji in papeži ti jih pokažejo pod bleščečo obleko svoje časti. Pokazali ti bodo bodeče pase in težke verige, ki so bili opasani z njimi v življenju na goli koži. Pokazali ti bodo bodeče škorpionje, ki so se bičali z njimi. Pokazali ti trde postelje in ostro kamenje, ki so na njih ležali. Sv. Alojzij, ki je vse življenje storil le dva mala greha, ti pokaže ostre črepinje in steklene drobce, ki si jih je nasul na ležišče; sv. Roza Limanska kositerno krono z bodečimi žreblji, ki jo je nosila pod pajčolanom, žreblje zapičene globoko v glavo. Vse to ti pokažejo in ti poreko: »Glej, tako je pokora potrebna!«

In če vprašaš **Marijo**, ali je pokora res tako potrebna, kaj ti poreče? »Ko sem stopila 19. septembra 1846 z nebes na goro La Salette in sem se prikazala pastirčku Maksiminu Girandu in pastirici Melaniji Calvat, zakaj sem storila to? Da bi po teh nedolžnih dušah poklicala svet — k pokori! In v Lurdu? Komu je veljal moj najbridkejši in najsrčnejši klic? Mojim najnesrečnejšim otrokom, grešnikom. Videla sem, v kaki nevarnosti da so. Zato sem jim z vso bridkostjo materinskega srca zaklicala: Pokora, pokora, pokora!«

In če vprašaš samega Gospoda **Jezusa**. Pa ti pokaže siromašen in hladen hlev v Betlehemu in ti poreče: »Glej, tako je potrebna pokora, da sem bil jaz v tem uboštvu rojen — pokoreč se zate!« — Pokaže ti preprosto hišico v Nazaretu in v njej samega sebe, kako dela in moli nepretrgoma do tridesetega leta, dela in moli zate, pokoreč se zate: »Glej, tako je potrebna!« — Pokaže ti Oljisko goro. Samoten leži tam v tihi noči, z obrazom na zemlji, vse lice mu je oblito od krvavega potu: »Glej, kako je potrebna!« Pokaže ti dvorišče Pilatove palače. Tam stoji nag sredi sirovih vojakov, ki ga bičajo z najgršimi besedami, a obenem tudi z žgočimi, bolečimi biči, da škropi sveta kri na vse strani. Naposled mu potisnejo na glavo trnjevo krono: »Glej, kako je potrebna!« — Pokaže ti balkon sodnijske hiše, kjer stoji s Pilatom, ne več človek, ampak ranjen, v prahu teptan črv, pred vsem ljudstvom. Ljudstvo pa, ki mu je tri leta delil same dobrote, vse zdivjano vpije: »Križaj ga! Križaj ga!« — »Glej,

tako je potrebna!« — Pokaže ti jeruzalemske ulice. S križem na rami se opoteka po njih, pada v prah, vojaki in ljudstvo ga suvajo z nogami, ga tepejo s pestmi in še huje s sovražnimi, grdimi besedami, pljuvajo vanj: »Glej, tako je potrebna!« — Pokaže ti križ na Kalvariji in sebe, moža bolečin, razpetega nanj, visečega med nebom in zemljo, krvavečega iz stoterih ran, zapuščenega od ljudi in Boga: »Glej, tako je potrebna! Glej, vse to trpljenje in pokorjenje je bilo potrebno, da si bil rešen ti.«

Kaj se ti zdaj zdi, krščanska duša, je-li pokora potrebna ali ne?

Res, pot pokore je težak in trnjev. »O z e k j e p o t, k i v o d i v ž i v l j e n j e« (Mat. 7, 14). Misliš li, da je bil s samimi rožami postlan spokorni pot Marije Egipčanke? O ne! Saj je sama pripoznala opatu Cozimu: »Sedemnajst let sem služila grehu, sedemnajst let me je za to pekel trpinčil z najhujšimi napadi. Vse sladkosti in naslade prejšnjega življenja mi je čaral pred oči, vse vesele dneve, vse razposajene družbe, šumne veselice, vsa krasna oblačila, vsa izbrana jedila. Telo se je puntalo; ni maralo uživati teh suhih koreninic; preslabotno se je dozdevalo samo sebi za vse vremenske izpremembe, za paleče solnce in za mrzli veter in dež. A ko sta tako pod trpljenjem omagovala duša in telo, sem klicala Marijo, pribežališče grešnikov in pomoč trpečih. In ona mi je s svojo priprošnjo pri Jezusu res izprosila, da sem vse te napade skušnjavca zmagala.« Ali sv. Avguštin, ta močni mož? Saj sam piše, kako je trpel, kako so ga s sladkimi glasovi vabili nekdanji dnevi uživanja in greha. A tedaj je povzdignil duševne oči in je pogledal na druge svetnike, na mnoge spokornike, ki so vendarle dosegli krono življenja. In si je govoril: »Če so premoogli ti in te, čemu pa ti ne, Avguštin?« — Ali sv. Marjeta Kortonska. Po devetih letih, kar je šestnajstletna deklica odšla brez slovesa z očetovega doma na dom bogatega trgovca v mesto Montepulciano, kjer je ves ta čas živela v grehu, da ji je milost božja po nagli in neprevideni smrti njenega ljubimca odprla zaslepljene oči, se je vrnila z malim nezakonskim otrokom kakor izgubljeni svetopisemski sin v očetovo hišo, v Luvianu na Toskanskem. Dobri oče bi jo sprejel in ji vse odpustil, a mačeha je osorno rekla: »Če bo ta v hiši, pa jaz grem!« Tako je bila mlada Marjeta z otrokom vred vržena iz domače hiše. Brez doma, brez premoženja, brez vsega sama z otrokom pod milim nebom! O, gotovo ji je govoril satan tedaj: »Mlada si, lepa si! Živi dalje, kakor si živela do sedaj! Drug ljubimec se kmalu dobi! Saj veš, kako te v Montepulcianu občudujejo. Saj si vendar svoje mladosti in lepote ne boš pokvarila z žalovanjem, s solzami, s postom, s pokoro! Ne bodi nespametna!« A Marjeta je vedno gledala pred seboj mrtvega ljubimca in se izpraševala: »Kje je sedaj njegova duša?« Pri tem pa si je rekla: »In jaz — ali se spokorim, ali pa tudi večno gorim!« Tedaj je odločno

zavrnila izkušnjavca: »Poberi se od mene, satan! Tisočkrat rajši grem beračit nego nazaj v greh.« Resnično, ni bil lahek njen pot iz pekla greha v nebeške višave! A Marjeta ga je z božjo pomočjo in pogumno, z močno voljo šla. In zdaj, glej, se blesti podoba nekdanje mlade lahkoživke in nečistnice na oltarjih!

A **kako** naj grem ta pot, me nemara povprašas. Tudi Janeza so vprašali njegovi poslušalci: »Kaj nam je storiti?« (Luk. 3, 10.) In Janez odgovarja v glavnem ono znano: »Varujte se hudega, delajte dobro!« Prišli so cestinarji-goljufi in jim je rekel: »Nič več ne terjajte, kakor vam je pisano« (Luk. 3, 13). Prišli so vojaki in so vprašali: »Kaj pa naj mi storimo?« In jim reče: »Nikogar ne tepite, nikomur ne delajte krivice, bodite zadovoljni s svojo plačo« (Luk. 3, 14). In vsem skupaj pravi: »Kdor ima dve suknji, naj da eno temu, ki je nima. In kdor ima jedi, naj ravno tako stori« (Luk. 3, 11). Dalje pravi: »Vsaka dolina naj se napolni.« V globokih prepadih, so mislili naši predniki, imajo svoja bivališča zmaji. Tako marsikak zmaj prebiva tudi v globinah človeškega srca, marsikaka strast. Zasuj ta prepad, brat moj, sestra moja! Umori zmaja, da on ne umori tebe! Glej, milost božja se mi zdi kakor čudovito lepa in čudežno nežna kraljevska hčerka. Ta pač ne bo šla v kake temne, vlažne, ostudne prepace, med najgrš golazen, med sikajoče zmaje. Da pa za sv. Božič pride v tvoje srce, menda vendar želiš? — »Vsak hrib in grič naj se poniža.« Odstrani goro napuha, ki je oče vseh grehov. Glej, nežna kraljeva hčerka, milost božja, ne mara in ne more lezti na visoke gore. — »Kar je krivega, bodi ravno.« Popravi storjeno škodo na premoženju. A popravi tudi krivico, ki si jo morda prizadejal bližnjemu na dobrem imenu. Teža nikar ne pozabi! Odstrani sovraštvo, spravi se z nasprotniki. — »Kar je ostrega, bodi gladka pot.« Spravi s pota ostro, bodeče kamenje, grehe. Odstrani pred vsem veliko kamenje, velike grehe; zakaj glej, prihaja Gospod gospodov, Kralj kraljev. Odstrani pa tudi male grehe, da bo Gospodu pripravljen res lep, složen in svečan pot, in bo Gospod z veseljem prišel v tvoje srce. — Vsako dobro delo ali karkoli hudega moraš pretrpeti, lahko daruješ Bogu za pokoro, kakor moli po sv. spovedi spovednik nad teboj: »Karkoli dobrega storiš ali hudega voljno pretrpiš, naj ti bode v odpuščenje grehov, v pomnožitev milosti in v večno življenje.« Če težko delaš, pa si misli: »Bodi to za pokoro za moje grehe.« Ako imaš daleč v cerkev in težko hodiš, pomisli: Naj bo vsak korak za pokoro za grešne korake v prejšnjem mojem življenju.« Če te v cerkvi zebe, misli: »Darujem Bogu za pokoro za grehe.« Če si obrekovana, daruj Bogu: »Za pokoro!« Ti trpiš ob možu, sirovežu, pijancu? A si morda v mladih dneh z istim fantom

grešila iz prevelike, napačne ljubezni. Pa potrpi zdaj tem bolj vdano in misli: »Za pokoro za grehe moje mladosti!« Si bolan? Nosi molče in daruj Bogu: »Ljubi Bog, že veš, zakaj mi to pošiljaš. Bodi za pokoro!« Vsako malenkost lahko darujemo Bogu v duhu pokore. In vsaka bo pred Bogom zaslužljiva.

Težaven je pot pokore, posebno v začetku; a n a d a l j e je **vesel**; konec pa je **čudežno lep**. Mir srca te čaka na tem potu. Čim dalje stopaš po njem, tem večji, tem sladkejši bo ta mir. In vedno večje zaupanje na milostno sodbo v večnosti ti bo polnilo srce.

In konec pota? Povzdigni oči, brat moj! Poglej v **nebesa** in njih slavo in njih veselje! Poglej, kako se zdaj svetijo krasneje od najlepših biserov spokorne solze svetnikov. Kako se bliščijo kakor solnce njih rane, prizadete od bičev in škorpionov. Kako se bleste stekleni drobcji v lilijem telesu svetega Alojzija. Kako se blišči kakor stkana iz najčistejšega zlata spokorna vrv na vratu sv. Marjete. Kako žari lepša od vseh kraljevih kron kositerna krona na glavi deviške mlade Amerikanke, sv. Roze Limanske, kako žare žarneje od solčnih žarkov ostri žreblji v tej kroni! — Povzdigni oči in poglej! In veseli se! Zakaj tudi tebe čaka, če ostaneš stanoviten na potu pokore, ta čast, ta radost. In ko vnideš v njo, zakličeš od nebeškega veselja prevzet s sv. Petrom Alkantarskim: »O blagoslovljena pokora, ki mi je prisluzila tako blaženost!«

M. K.

2. Štiri adventne pridige o tujih grehih.

II. Tretji in četrti tuj greh.

(Konec.)¹

O tem grehu moramo reči, da se, žal, zgodi silno pogosto, ker krivi so ga vsi zapeljivci in zapeljivke, svetopisemski »zgrabljivi volkovi«, ki s priliznjenimi besedami, s sladkimi obljubami, z nedostojnim vedenjem love nedolžne duše. Te ga greha so krivi vsi tisti, ki druge napeljujejo v tatvino, v zapravljanje, k igram za visok denar. Dalje tisti, ki slabe, pohujšljive knjige in časnike pišejo, rišejo, izdajajo, ponujajo, posojajo, kakor tudi tisti, kateri izdelujejo, izpostavljajo, prodajajo nesramne podobe, slike ali kipe. Kjer so s t a r š i tako neprevidni, da slabe časnike ali nesramne podobe puščajo otrokom pred oči, tam so starši grdi p o h u j š l j i v c i lastnih otrok. Tako tudi tisti starši, ki vse obgovore vpričo otrok, tudi spolzke dogodbice iz preteklega ali sedanjega življenja, starši, ki tudi na svoje obnašanje ponoči in podnevu premalo pazijo, kakor bi otroci ne imeli ne oči ne ušes. Ne izgovarjajte se, da so še preneumni, saj se otrok tudi

¹ Gl. Duh. Past. 1915, str. 602.

lahko potuhne ali pa prej ali slej poizve o takih kočljivih rečeh še več po izprijenih tovariših, kal pohujšanja pa mu je pognala v domači hiši. Kaj naj rečem še o starših, kateri vpričo svojih otrok kolnejo, se med seboj grdo zmerjajo ali celo pretepajo; kaj o starših, ki opuščajo molitev in božjo službo ali katere otroci komaj enkrat v letu v domači cerkvi vidijo pri sv. obhajilu; kaj o starših, ki svoje otroke že zgodaj navajajo na opojne pijače ter tako izrejšajo prihodnje pijance, če bodo sploh dorastli do vrha vsled alkoholizma roditeljev in njih samih? Kakšna odgovornost pred Bogom zaradi napeljevanja v toliko grehov! Kaj pravi Jezus, naš prihodnji Sodnik: »Gorje svetu zavoljo pohujšanja!« (Mat. 28, 7.) Tistim pa, ki pohujšujejo nedolžne duše, velja njegova beseda: »Kdor pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bolje bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat, in bi se potopil v globočino morja.« (Mat. 18, 6.)

Zato, kristjani, varujte se tega strašnega greha, kateri jih toliko za seboj potegne. Kakor se za kamenom, ki ga vržeš v vodo, vzdigne val za valom in kakor mala kepa cel plaz sproži in potegne za seboj, tako tudi ena pohujšljiva beseda ali en slab zgled povzroči veliko grehov, celo smrtnih grehov nepregledno vrsto.

Temu nasproti pa si prizadevajte za zgledno krščansko življenje po opominu Zveličarjevem: »Tako naj sveti vaša luč pred ljudmi, da vidijo vaša dobra dela, in časté vašega Očeta, ki je v nebesih.« (Mat. 5, 16.)

Pri sv. Matevžu in sv. Marku se bere, da je Herod Janeza ujel, zvezal in v ječo dejal zavoljo Herodijade. Kristjan moj! Kdo pa je t e b i H e r o d in katere so t v o j e v e z i? Sv. Avguštin ti pove: »Greh je vrv, ki si jo sam spletaš, da te satan ž njo poveže na rokah in nogah.« O kako si nespameten, da si sam sebi napravljáš toliko vezi! Niso ti dovolj lastni grehi, še v t u j e se zapletaš, ko n. pr. bližnjemu v greh svetuješ, mu grešiti vevaš, v drugih greh privoliš, druge v greh napeljuješ itd. In morda ti je vse to že prešlo v n a v a d o! O ustavi se — močen v Gospodu — grešnim strastem in p o l n ž i v e v e r e m o l i prav goreče, kakor opominja apostol: »Oblecite božje orožje, da morete obstati pred zalezovanjem satanovim!« (Ef. 6, 11.) Amen.

Val. Bernik.

Praznik brezmad. spočetja Dev. Marije.

1. Marija — naša bramba v duhovnem boju.

Sedanja vojska se po pravici imenuje svetovna vojska, ker je ne le Evropa, ampak so vsi peteri deli zemlje več ali manj po nji prizadeti. Bijejo se hudi boji tudi zunaj Evrope, vojake pošiljajo v pomoč vojskujočim se Evropejcem, morilno orožje in grozno strelivo izdelujejo za naše vojske zlasti v Ameriki in Aziji, bije se tudi svetovna trgovinska vojska med različnimi državami in ne najmanj iz zavisti.

Nam se čudno zdi, da je skoraj povsod vojska in da morajo skoraj vsi odrasli moški v vojsko. Toda, če prav pomislimo, je vojska vedno na svetu, vedno je svetovna vojska, odkar se je človeški rod razširil čez vse zemeljske dele in pokrajine. Pobožni Job je rekel: »Vojska je človekovo življenje na zemlji« (7, 1). Nikogar ni na svetu, če preživi otroška leta, da bi mu bilo prizaneseno: Vsak mora v boj, v vojsko, moški in ženske, mlado in staro. V boj ga kliče poklic, v boj ga vabi stanovska dolžnost, boriti se mora za vsakdanji kruh, vojskovati se mora z nesrečami, s človeško hudobijo, z boleznijo, s trpljenjem.

Je pa še drug boj, ki je neizrečeno važnejši, namreč duhovni boj. V tem boju ne gre za kruh, ne gre za časní dobiček, ta vojska se bije za rešitev edine, neumrjoče duše, za večnost. Drugi boji včasih potihnejo, tudi sedanja svetovna vojska bo našla svoj mir, duhovna vojska pa se bije z večjo ali manjšo silo do zadnjega našega zdihljeja.

V zemeljskih bojih ima vsaka država, vsaka vojska svoj posebni namen, glavni cilj, ki ga hoče doseči, naj velja, kar hoče. V duhovnem boju imamo tudi poseben namen, gotov cilj, ki ga hočemo doseči zlasti mi pravoverni katoliški kristjani. In ta je? Bog, srečna večnost, nebesa. Saj govori Gospod v skrivnem razodenju: »Kdor preмага, mu bom dal sedeti z menoj na mojem sedežu« (3, 12).

Vojaki pa ne gredo v vojsko brez orožja, brez brambe, brez varstva, brez kritja, kolikor se je sploh mogoče zakriti po krajevnih razmerah. Tako tudi nam katoliškim kristjanom ni treba iti v duhovni boj brez orožja, brez brambe, brez zanesljivega varstva. Pa kje ga najdemo? Naše orožje, naša bramba, naše varstvo je Marija, nebeška Kraljica in Mati tistega, h kateremu teži cilj našega duhovnega boja. Kakor smo slišali v današnjem berilu, jo »je Gospod imel v lasti v začetku svojih potov, preden je kaj storil, od začetka.« Pokazal jo je kraljevemu pevcu v prikazni tisoč let pred njenim rojstvom in vzkliknil je ves začuden: »Kdo je ona, ki pride kakor vzhajajoča zarja, lepa kakor luna, izvoljena kakor solnce, strašna kakor zvrščena vojna truma?« (Vis. p. 6, 9.)

Marija torej, ki jo Sv. Duh primerja strašni zvrščeni vojni trumi, je naša bramba, naša varihinja, naša zavetnica v duhovnem boju tega življenja. Kako je Marija naša bramba in kako si zagotovimo njeno pomoč, pokažem vam v naslednjem v čast njenemu brezmažnemu spočetju.

I. »Nebeško kraljestvo silo trpi, in silni ga potegnejo nase,« pravi Jezus (Mat. 11, 12). Silo trpi nebeško kraljestvo zaradi toliko sovražnikov našega zveličanja. Kateri so ti sovražniki?

Prvi so notranji. To so tisti, katere našteva sv. Janez rekoč: »Vse, kar je na svetu, je poželenje mesa in poželenje oči, in napuh življenja« (I. 2, 16). To je nečista poželjivost, lakomnost in častiželjnost. Ti sovražniki so v našem srcu kot dedščina izvirnega greha. Ti sovražniki se vedno bojujejo zoper to, k čemur nas priganja milost Sv. Duha in kar je po božji volji. Sv. Pavel ta boj v sebi takole opisuje: »Imam dopadajenje nad božjo postavo po notranjem človeku; čutim pa drugo postavo v svojih udih, katera se bojuje zoper postavo mojega duha« (Rim. 7, 22, 23). In naravnost pravi: »Ne storim dobrega, kar hočem, ampak storim hudo, kar sovražim« (Rim. 7, 15). To je: Jaz hočem dobro, moja volja ni vsa spačena; toda moč poželjivosti premaguje moje boljše hotenje, in dajem se vleči v to, da delam, kar za hudo spoznam in čutim (Allioli).

Dva druga sovražnika sta z u n a j n a s.

Najprej so h u d o b n i l j u d j e, ki nas zasledujejo z zlobnimi jeziki, napravljajo pohujšanje ali nas pripravljajo v nejevoljo ali celo v jezo s svojo sovražnostjo in škodoželjnostjo. Med te sovražnike spadajo razni zapeljivci, ki nas z govorjeno in pisano besedo pa s slabimi zgledi hočejo odtrgati od ljubezni do Boga in do Marije. Te in podobne ljudi imenuje Jezus kratko »svet«, govoreč apostolom: »Ako vas svet sovraži, vedite, da je mene poprej sovražil« (Jan. 15, 18). Drugič pa je zapretil: »Gorjé svetu zavoljo pohujšanja!« (Mat. 18, 17.)

Dalje so naši sovražniki h u d o b n i d u h o v i, kakor govori apostol, da se nam je »vojskovati zoper hudobne duhove v podnebj« (Ef. 6, 12). Sv. Peter pa piše, da je satan »naš zoprnik, ki hodi okoli kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl« (I. 2, 8). To je tisti nevoščljivi zapeljivec naših prvih staršev, ki jih je nadražil v boj, v nepokorščino proti Stvarniku in od te izgubljene vojske čutimo vsi tako žalostne nasledke na duši in na telesu. Zato je rekel Jezus, da »je od začetka ubijavec in oče laži« (Jan. 8, 44).

Sredi tega vročega in težkega boja, okrog in okrog obdan od notranjih in zunanjih sovražnikov, nadlegovan po vsakovrstnih skušnjavah in težavah, stoji kristjan boreč se za svoj dušni mir in za svojo večno srečo. Vendar pa ne stoji brez

brambe. Ona je njegova bramba, katere ime okrepi slabo in omahljivo človekovo voljo, hudobnost sprijenega sveta stori neškodljivo in prežene satana. Ona je naša bramba, katere moč vse skušnjave razprši, katere tolažba vse trpljenje v udanost spremeni. Ta je Marija, brez madeža izvirenega greha spočeta in od nekdanj zmagoslavna premagovalka peklenške kače. Duhovni učenik Tomaž Kempčan pravi: »Hudobe imajo pred nebeško Kraljico velik strah, da zbeže, kakor hitro zaslišijo njeno ime, pred tem, ki ga izgovori, kakor pred požiralnim ognjem.« Ta je nad vse močni in vzvišeni stolp kralja Davida, ki je po besedah visoke pesmi »zidan z branili; na njem visi tisoč ščitov, vse orožje močnih« (4, 4). Saj sama pravi po Sirahu: »In tako sem na Sionu utrjena« (24, 15). Sedaj pa je njena moč utrjena v nebeškem Sionu, ker je Kraljica nebes in zemlje, naša srednica, naša besednica, kakor jo časti sv. Cerkev.

Strašen boj z duhom nečistosti je imela prestati s v. Koluta. Hudobni duhovi so se ji prikazovali kot osebe obojega spola, in sicer v najnesramnejših podobah ter so ji s silo odpirali oči, katere je sicer precej zaprla. Spomin na te nečiste podobe jo je mučil tako, da je večkrat omedlela skoraj do smrti. Ali kadar je bil boj najhujši, prihitela je Kraljica devic na pomoč in samo njen pogled je zadostoval, da je pahnila hudobne duhove na dno pekla; iz spomina deviške neveste Kristusove pa je zbrisala tudi najmanjši vtis.

II. Sv. Epifanij pravi: »Ako pekel vidi v tvojem srcu Marijo in sliši njeno ime od tvojih ustnic, zapre svoje ognjeno brezno in vsi hudobni duhovi, katere je razposlal v tvojo pogubo, se vrnejo osramočeni.«

Te besede sv. Epifanija ne dokazujejo le, da je Marija naša bramba, ampak tudi uče, kaj nam je storiti, da si zagotovimo njeno varstvo.

Kakor se godi v svetovni vojski, tako tudi naši dušni sovražniki včasih nekoliko prekinejo napade in boj, da bi nas napravili brezskrbne ter bi nas ravno, kadar ne bi čuli, napadli toliko huje in zmagoviteje. Zato tudi takrat, kadar so strasti mirne, kadar so skušnjave skrite, kadar se je satan potuhnil ali odtegnil, ne smemo biti brez branilnega orožja in brez varnega zavetja. Saj ostane resnična beseda sv. pisma: »Sin, ko stopiš v službo božjo, pripravi svojo dušo za skušnjavo« (Sir. 2, 1). Pripravimo pa svojo dušo za boj s tem, da si v mirnem času zagotovimo pri Mariji zanesljivo brambo in varno zavetje. In kako naj to storimo?

Prvič je potrebno, da imamo — po nauku sv. Epifanija — Marijo v srcu. Kaj se to pravi? Marijo ima v srcu, kdor rad in pobožno nanjo misli, kdor si želi njene čednosti pridobiti, kdor se rad o Mariji pogovarja, rad o Mariji posluša,

bere, poje, kdor si prizadeva v dejanju posnemati Marijine lepe zglede. Marijo ima v srcu, kdor opušča vse to, kar ve, da ni všeč božji Materi. To izraža tudi posvetivna molitev Marijine družbe: »O mila Mati, bodi mi na strani pri vseh mojih delih, in izprosi mi milost, da nikdar ne žalim tebe in tvojega Sina ne v mislih, ne v besedah, ne v dejanju.«

Kratko rečeno: Marijo ima v srcu, kdor Marijo ljubi.

Drugo, kar povzamemo iz besedi sv. Epifanija, pa je, da Marijo vse dni svojega življenja pobožno in zaupljivo kličemo na pomoč ter stanovitno častimo.

V knjigi Tobijevi stoji zapisano: »Spoštuj svojo mater vse dni« (4, 3). Spoštuj, ljubi kristjan, časti svojo nebeško Mater Marijo vsak dan, tudi takrat, kadar ne čutiš posebne skušnjave in sile, tudi takrat, kadar te ne obišče kakšna nadloga in ne potrebuješ ravno takrat njene pomoči in tolažbe; tudi v miru, kadar ti je vest pokojna in srce v Bogu zbrano. Zakaj? Zato, ker moraš ravno tedaj svojo vero v mogočno Marijino priprošnje utrditi, svoje zanesljivo upanje in svoje neupogljivo zaupanje v Marijo »morsko zvezdo« okrečiti s tem, da pridno moliš zjutraj in zvečer pa angelovo češčenje in sv. rožni venec, da rad obiskuješ njene cerkve in oltarje, rad prebiraš spodbudne spise o njenih čednostih in čudovitih milostih, se rad vpišeš v njene bratovščine, ponosno nosiš njeno blagoslovljeno svetinjo in škapulir ter prav pobožno, spodbudno in s prejemom svetih zakramentov posvečuješ njene praznike. »Pri meni je vse upanje življenja in kreposti,« nam kliče Marija iz nebes (Sir. 24, 25).

Tako boš vreden, da te Marija spozna za svojega varovanca ob času hudih dušnih bojov. Ko te napade dušni sovražnik, odbil boš z Marijino pomočjo vse njegovo nasilstvo. Marija po sv. pismu sama blagruje takega zvestega častivca svojega, kakor smo slišali v današnjem berilu: »Blagor človeku, kateri me posluša in čuje pri mojih vratih vsak dan in name pazi pri podbojih mojih duri.« Treba ti je torej, dragi kristjan, čuječnosti, paznosti, da se izogneš bližnji grešni priložnosti, in treba ti je, stanovitno vaditi se v borbi za svojo dušo z Marijino pomočjo, katero si moraš naprositi ter se je vrednega skazati z bogoljubnim življenjem.

Sv. Frančišek Saleški je v cerkvi pred Marijinim oltarjem večkrat ponavljal svoj trdni sklep, da hoče svojo čistost do smrti neomadeževano ohraniti; zakaj ves je gorel za to čednost, njena lepota mu je bila nad vse. Potlej je s solzami prosil Kraljico devic, da bi mu varovala angelsko čednost s svojim mogočnim varstvom. Bil je potem dušni voditelj svete Ivane Frančiške Šantalske.

Iz njene mladosti vemo tole: Ko je kot cvetoča deklica bivala v gradu svoje sestre, morala je tam prestati veliko skuš-

njav. Stara nesramna dekla si je prizadevala, kar je mogla, zapeljati to dekle. Skušala jo je navdihniti s prevzetnimi in drugimi nevarnimi mislimi in željami. Sto drugih bi bilo padlo v teh skušnjavah. Ivana pa je že od otroških let vedno pri Mariji iskala pomoči in varstva, in sveta devica Devica jo je obvarovala res čudovito. Za to milost se ji je zahvaljevala vsak dan svojega življenja. Ko ustanovi sveti Frančišek Saleški red »Marijinega obiskanja«, postane Ivana Frančiška prva prednica v samostanu in svojim sestram nikoli ne more dosti priporočiti češčenja preblažene Device Marije, zlasti še njenega brezmadežnega spočetja. V svoji zadnji boleznini moli: »O Mati božja, spominjaj se me; zavoljo svojega brezmadežnega spočetja mi stoj vedno na strani, zlasti me ne zapusti ob smrtni uri!«

Ljubi kristjan! Če pogledaš nazaj v svoje življenje, najdeš gotovo, da si ravno ob Marijini brambi izvojeval že mnogo zmag sam nad seboj, nad svetom in nad satanom. Zahvali jo danes iz dna srca za vso njeno pomoč in priporočila se ji še za brambo v zadnjem, najhujšem boju, ob svoji smrtni uri! Amen.

V. Bernik.

2. Nauk o Marijinem brezmadežnem spočetju vzbujaja v nas posebno zaupanje.

»V imenu našega Gospoda Jezusa Kristusa, v imenu svetih apostolov Petra in Pavla in v našem imenu razglašujemo, nazznanjamo in določujemo, da je od Boga razodet nauk, da je bila preblažena Devica Marija v prvem trenutku svojega spočetja po posebni milosti in odlikovanju vsemogočnega Boga z ozirom na zasluženje Jezusa Kristusa, Odrešenika človeškega rodu, vsakega madeža izvirnega greha obvarovana in oproščena in da morajo zato vsi verniki ta nauk trdno in stanovitno verovati.«

To so besede, s katerimi je papež Pij IX. proglasil za versko resnico ono skrivnost sv. vere, katere spomin obhajamo danes. Zato se mi zdi umestno, da pokličemo ob tem spominskem dnevu na eni strani to resnico v spomin, na drugi strani se pa spomnimo, kako nam ravno nauk o brezmadežnem spočetju vzbujaja posebno zaupanje do Marije.

I. Dve stvari sta, predraži v Gospodu, ki vam jih sveta Cerkev v nauku o brezmadežnem spočetju Marijinem ukazuje verovati: 1. da je bila Marija edina obvarovana izvirnega greha in 2. to po posebni milosti božji z ozirom na zasluženje Jezusa Kristusa.

! Po »Rudigier, Predigten, 1901—1903.«

1. Marija je bila torej edina brez madeža izvirnega greha spočeta. Vsi ljudje smo namreč že po naravi otroci jeze božje. Zakaj po besedah sv. Pavla smo že vsi v Adamu grešili in s kraljem Davidom moramo vsi priznati: »Glej, v hudobiji sem spočet in v grehih me je spočela moja mati.« Nauk o izvirnem grehu je temeljni nauk naše sv. vere, brez katerega ne moremo razumeti krščanstva, ne moremo razumeti človeške zgodovine, ne moremo razumeti sami sebe, ne moremo najmanje razumeti sedanje vojske, v kateri človek pobija človeka.

Od tega greha, katerega podedujemo zato vsi, ker smo vsi naravni potomci Adama in Eve, je izvzeta edina Marija, mati Jezusova.

Tudi ona je sicer naravni potomec Adama in Eve, tudi ona je prišla po isti poti na svet, po kateri se množi človeški rod, toda ona ni bila spočeta v grehih, ampak je ostala kakor pozneje v življenju tako tudi ob rojstvu prosta vsakega greha in sicer v prvem trenutku svojega življenja, tako da ni bila niti en sam najmanjši trenutek omadeževana z izvirnim grehom. Kajti v tem trenutku, ko se je pričelo njeno življenje, je Bog na čudežni način zadržal človeško naravo, da ni mogla oddati svojega od Adama izvirajočega greha tudi na njo.

Nebeška Mati božja je torej v prvem trenutku svojega življenja strla glavo peklenski kači prav kakor je Bog že v raju prerokoval rekoč: »Sovraštvo bom naredil med teboj in med ženo« tako, da ni bila podvržena hudobnemu duhu niti en sam trenutek svojega življenja.

2. Odkod pa je prejela Marija to izredno milost?

Te prednosti nima Marija sama od sebe kakor ima Bog svoje lastnosti sam od sebe. Tudi ni bila obvarovana izvirnega greha po moči svojih staršev ali po moči angelov. Ne! To prednost je prejela Mati božja naravnost od vsegamogočnega Boga, in sicer posebno milosti. Sama namreč pravi: »Velike reči mi je storil on, ki je vsemogóčen in je sveto njegovo ime,« in te besede njene veljajo prav posebno o njenem brezmadežnem spočetju.

Obvaroval pa je Bog Marijo s posebno ozirom na zasluženje Jezusa Kristusa. Kajti od takrat, ko je Adam grešil, je Kristus vir milosti za vse ljudi, torej tudi za Marijo. Sveti apostol Pavel namreč pravi: »Zakaj en Bog je, tudi en srednik med Bogom in ljudmi, človek Kristus Jezus, ki je dal samega sebe v odrešenje za vse.« Kakor je torej Kristus nas vseh Odrešenik, tako je tudi Marijin Odrešenik. Zato imenuje Marija sama Boga Odrešenika, ko pravi: »Moj duh se veseli v Bogu, mojem Zveličarju.« Razlika med Marijo in nami je samo ta: Marija je bila greha popolnoma obvarovana, mi pa smo greha samo oproščeni, samo odrešeni.

Glejte! To je nauk o brezmadežnem spočetju Marijinem in to je izredna prednost Marijina. Kajti milijoni, da, stotisoči

milijoni prihajajo na svet kot otroci jeze, edino ona je obvarovana med vsemi milijoni.

II. In sedaj še pogledjmo, kako nam nauk o Marijinem brezmadežnem spočetju še prav posebno vzbuja zaupanje do Marije!

Kajne, sveta vera nas uči, da Bog rad uslišuje prošnje tistega, ki je svet in pravičen. Zakaj, kdor je svet in pravičen, je otrok božji, je ljubljenelec božji. Kakor pa zemeljski oče rad uslišuje prošnje tistih otrok, ki jih posebej ljubi, tako se tudi nebeški Oče rad ozira na prošnje tistih, ki so posebno sveti in pravični. Ali naj vam navajam zato zgledov? Saj vam je znan evangelij križevega tedna, ki pravi: »Elija je bil človek in je iz srca molil, da bi ne bilo dežja na zemljo, in ni bilo dežja tri leta in šest mesecev, in je zopet molil, in nebo je dalo dež, in zemlja je rodila svoj sad.« Saj vam je znano, da je Bog večkrat zagrozil izraelskemu ljudstvu, da ga iztrebi z zemlje; toda Mozes, svet in pravičen mož, je dvignil k Bogu svoje roke, in Bog je ljudstvu prizanesel. Filistejci so pridrli nad izvoljeno ljudstvo; toda pobožni Samuel je v tihi noči molil k Bogu, in Bog ga je uslišal. Jobovi prijatelji so preklinjali in žalili Boga, in Bog se je nad njimi razsrdil; toda Job, svet in pravičen mož, prosi zanje, in Bog jim je odpustil. V Sodomi in Gomori so se godile vnebovpijoče pregrehe; toda Abraham, svet in pravičen mož, je prosil za svoje ljudstvo, in Bog je bil pripravljen mestu prizanesti, če najde tudi samo deset pravičnih med ljudstvom.

Da, predragi v Gospodu! Sveta in pravična sta bila Samuel in Elija, sveta in pravična sta bila Abraham in Mozes; zato je Bog uslišal njune prošnje.

Toda, vprašam vas, kaj je svetost svetnikov stare zaveze v primeri s svetostjo svetnikov nove zaveze, in kaj je svetost svetnikov nove zaveze v primeri s svetostjo Matere božje?

Saj jo je Bog obvaroval izvirnega greha, da se je mogla varovati vsakega osebne greha. Saj jo je Bog ozaljšal v prvem trenutku njenega življenja z najlepšimi čednostmi in milostmi, da je mogla pozneje z njimi sodelovati. Saj jo je Bog tako visoko odlikoval v svetosti kot nobenega svojih izvoljencev, tako da Sveti Duh sam vzklika o njej: »Zares lepa si, prijateljica moja, in madeža ga ni na tebi.«

In sedaj sodite sami! Če že molitev navadnih vernikov in izvoljencev božjih more prodreti oblake, kako rad uslišuje Bog prošnje tiste, ki presega po svoji svetosti vse svetnike, kakor presega svetloba solnca svetlobo lune. O da! Če nas vse zapusti, četudi nam ne more pomagati noben angel in noben svetnik, ena nam vendar le še ostane, ki nas more rešiti s svojo priprošnjo, in to je Marija.

Zato pa k Mariji! Bodimo prepričani, da je ni težave, ki bi je nas ne mogla rešiti, da ga ni trpljenja, ki bi ga nam ne mogla odvzeti, da je ni nevarnosti, pred katero bi nas ne

mogla obvarovati. Tisoči, ki so živeli pred nami, nam spričujejo to resnico, in po širni zemlji odmeva glas njenih otrok, da še ni bilo slišati, da bi bil kdo zapuščen, ki je njene pomoči prosil, ki se je njej izročil.

Zato se ozrimo tudi mi danes z otroškim zaupanjem do Marije! Morda si zašel na napačno pot, izgubil si čednost nedolžnosti in vedno bolj se pogrezaš v blato pregreh. O prosi danes Marijo, da te pripelje na pravo pot, da ti vrne življenje milosti! Morda se je naselilo pomanjkanje, žalost in revščina tudi v tvojo hišo, o nikar ne pozabi zateči se danes k Mariji! Prosi jo, da ti preloži križe, če je volja božja, če ne, pa izprosi tolažbe in svete potrpežljivosti, da obrneš vse v čast božjo, v spravo za grehe in večje plačilo v nebesih! Morda te skrbijo in žalijo otroci. O izroči jih danes Mariji, da se vrnejo s potov pregreh, da jih ona obvaruje!

In ko izročamo Mariji lastne zadeve, nikar ne pozabimo naših skupnih in tujih zadev. Nikar ne pozabimo sv. očeta. Kakor je Bog vodil Pija IX., da je proglasil resnico o brezmadežnem spočetju, in vodil njegove prednike, tako naj vodi tudi sedanjega sv. očeta! In z molitvijo za sv. očeta združimo molitev za vso Cerkev, da jo Bog čuva v sedanjih resnih časih.

Nikar ne pozabimo na današnji dan presvetle cesarske hiše in Avstrije! Saj je Avstrija že v 17. stoletju izbrala Marijo brezmadežno za svojo patrono. To je storil, kakor znano, Ferdinand III. leta 1647., ko je postavil na enem najlepših dunajskih trgov Materi brezmadežni prelep spomenik. Na visokem podstavu stoji kip brezmadežne Device. Spodaj pa je napis: »Bogu najvišjemu, Kralju nebes in zemlje, brezmadežno spočeti Devici in božji Porodnici Mariji posvečuje Ferdinand III. sebe, svoje otroke, svoje ljudstvo, svoje armade, svoje dežele in vse, kar ima, in postavlja ta kip v večni spomin.« Vsi v cesarstvu smo torej posvečeni Mariji; zato ne pozabimo na današnji dan prositi Marijo pomoči za naše cesarstvo, prositi posebej za našega presvetlega cesarja! Saj ni storil noben cesar toliko obproglasitvi nauka o brezmadežnem spočetju Marijinem kot naš težko preizkušeni vladar. Sam je spremljal leta 1855. procesijo v čast Materi božji do omenjenega spomenika in gotovo je ondi obnovil obljubo Ferdinandovo. Prosimo, da se vrne med njegove narode obnovljeno versko življenje in s prenovljenim verskim življenjem tudi slavna zmagaja, če je božja volja.

In h koncu nikar ne pozabimo prav posebno priporočiti Mariji naše domače škofije. Saj smo prav posebno posvečeni mi Slovenci Mariji po oni lepi molitvi, ki smo jo dolžni od zadnjega katoliškega shoda (1913) obnoviti vsako leto na današnji dan. Molimo jo z vsem zaupanjem posebno letos! Amen.

Ivan Filipič.

Tretja adventna nedelja.

1. Kvatre.

Saj veste, katere zapovedi sem vam dal po Gospodu Jezusu. i. Tes. 4.

Oznani sem vam kvatrní teden.¹ Kaj pomeni beseda »kvatrní«? — Latinska beseda »kvatuor« je isto kar naša »štiri«. Kvatrní tedni so torej četveri, od Cerkve posebno določeni tedni v letu, v vsakem letnem času po eden.

Kvatre so v katoliški Cerkvi v navadi že od apostolov sem, tako da veljajo deloma tudi o njih besede velikega gorečnika sv. Pavla: »Saj veste, katere zapovedi sem vam dal po Gospodu Jezusu.« O papežu sv. Kalistu I. (vladal 217—222) beremo v brevirju na njegov god 14. vinotoka: »Določil je štiri čase (kvatre) v letu, ki se naj ob njih postijo vsi verniki, kakor je bila navada od apostolskih časov sem.« Najbrž je bila ta pobožna navada še ostanek iz stare zaveze. Da so imeli že v njej tak post, nam izpričuje prerok Caharija (8,9): »Post v četrtem, petem, sedmem in desetem mesecu naj bo hiši Judovi veselje in radost in naj postane krasen praznik.« Papež Leo I. (440 do 461) govori v svojih pridigah tudi o tridnevnem postu v štirih letnih časih ter pravi, da je »vpeljan vsled apostolskega izročila po navdihnjenju Sv. Duha po zgledu stare zaveze, a tako, da je prevladal v zapovedi postave duh ljubezni«, to je, da radi izpolnjujemo to zapoved iz ljubezni do Boga.

Kdaj pa imamo te štiri tedne? V vsakem letnem času enega. Da določiva še natančneje, si zapomni štiri besede: Pepel, Duh, Križ, Luč — teden po pepelnici, po Duhovem ali po binkoštih, po povišanju sv. Križa (14. septembra) in po godu sv. Lucije (Svetle, 13. decembra).

Čemu pa je določila Cerkev te štiri posebne tedne v letu? Hoče nas pred vsem ob njih posebno opomniti na poglobljena dobra dela: post, molitev, miloščino. Zato je določila za kvatrne dni ostro zapovedan post.

Bogu služiti moramo seve vse dni v letu, saj nas je za to ustvaril, za svojo službo, za svojo čast. »Vse je Gospod ustvaril zaradi sebe« (Preg. 16, 4). A dobro in koristno, da, potrebno je, da se Gospoda svojega Boga določene dni na poseben, bolj slovesen način spominjamo, kvatrní dnevi so taki dnevi.

Razdeljeni so po štirih letnih časih, da bi ob njih s postom in z drugimi dobrimi deli izprosili božjega blagoslova za tisti letni čas.

Glej, spomladi, ko pričneš z delom na polju in v vinogradih, ko vse nanovo oživi in brsti in pričinja rasti, ali ni po-

¹ Oznanila so navadno pred pridigo.

trebno, da prosiš božjega blagoslova svojemu delu, blagoslova poljem, blagoslova vinogradom?

V vročini poletja — koliko nesreč preti našim poljem in vinogradom: toča, preveč dežja, suša. Kaj moremo storiti zoper nje, kot da Boga prosimo, naj jih odvrne od nas? In ker le pre-dobro čutimo, da smo s svojimi grehi zaslužili te in druge kazni božje, hitimo, da s postom, s tem, da se ob teh dneh udeležujemo sv. maše in sprejemamo sv. zakramente, nekoliko, po slabih naših človeških močeh, zadostimo užaljeni pravičnosti božji.

Tudi trpljenja Gospodovega bi se ob teh dneh naj posebno spominjali, in v mnogih cerkvah se ga res spominjajo. Saj nam ravno po njem prihaja usmiljenje božje, saj nam ravno zaradi njega Bog najbolj prizanaša.

Jeseni, ko spravljamo pridelke, bi naj Gospoda iz dna srca zahvalili zanje. In prosili bi ga naj, naj nam jih pomaga s svojo pomočjo prav parobljati, v našo časno in večno korist.

V zimi groze ljudem mnoge bolezni. V raznih krajih, posebno po gorah, tudi velike nevarnosti. Darujmo Bogu, našemu Očetu in Gospodu, post in molitve kvatrnih dni, da nas vseh zimskih nezgod obvaruje. In če nismo imeli časa pomladi, poleti in jeseni, zdaj v zimi bi naj kvatrni teden posebno vestno posvečevali s postom, s službo božjo, z molitvami, s prejemanjem sv. zakramentov.

V kvatrnih tednih so nekdam duhovnike posvečevali. Znano vam je morda, da se morajo mladi gospodje ob dnevih pred zadnjimi tremi posvečenji še zdaj postiti. Postiti se morajo tudi škofje ob dnevih, ob katerih ta posvečevanja dele.

Glej, ali ne bi daroval tudi ti postov kvatrnih tednov na ta namen? Da bi nam namreč dal Bog mnogo duhovnikov, ker je pomanjkanje vsepovsodi veliko. In da bi dal in poslal svojemu vernemu ljudstvu dobrih duhovnikov! In naj bi jim on pomagal zvesto in goreče opravljati visoko, a težko in odgovornosti polno njihovo službo. Posveti od zdaj, če do zdaj nisi, kvatre in svoja dobra dela, ob njih storjena, v ta namen. Potrebno je in koristno bo.

Zdaj pa, brat moj, sestra moja, roko na srce in mi povej: Kolikokrat pa moliš za duhovnike? Morda nikoli! Pač pre-rešetaš morda vsako duhovnikovo pridigo, je li bila lepa ali ne, ali se je pridigar kaj zarekel, kaj zmotil. Pač gledaš s čuječim očesom na njegovo življenje; opazuješ vsak njegov korak; pre-tehtaš in morda ostro sodiš vsako njegovo besedo tudi izvan cerkve, v družbi, v zasebnih pogovorih. Ne očitam ti tega. Zakaj duhovnik naj ti bo luč — »v i s t e l u č s v e t a« (Mat. 5, 14). Zato zahtevaš od njega svetlobe v cerkvi in izvan cerkve; kajti luč ne sme postati nikoli tema, in gorje, če postane! Drugi Kristus bi ti naj bil duhovnik; zato zahtevaš od njega popolne svetosti.

Pravico imaš! Prav delaš! A vprašam te: Pa li tudi duhovnika pri tem kaj podpiraš, mu kaj pomagaš — moliš kaj zanj? Ti, ki ga tako ostro opazuješ in sodiš, ali tudi tako pridno in vestno zanj moliš? Ti, ki te je krstil, in tako postal tvoj posebni duhovni oče — koliko očenašev pa si ti že pomolil zanj? In koliko ti, ki te je s težavami, z velikim trpljenjem in samozatajevanjem leta in leta poučeval v šoli? In ti, ki ti poučuje otroke, celo vrsto morda, in jim vceplja vedno iznova v srce resnico, da za dolžnostmi, ki jih imamo do Boga in nam jih je Bog razodel in opisal v prvih treh zapovedih, pridejo takoj dolžnosti napram staršem; da bi naj bili starši otroku za Bogom najdražji, najvzvišenejši, najsvetejši. Koliko očenašev si že pomolil v zahvalo za duhovnika? Kolikokrat porečeš otrokom: molimo še očenaš za našega »gospoda«? Glej, serafiški sv. oče Frančišek, ta pesnik življenja, ta najljubeznivejši in najbolj viteški izmed vseh svetnikov, je zapovedal svojim duhovnim sinovom, svojim menihom, naj poljubijo zemljo, ki je nanjo stopil konj, ko je jezdil duhovnik mimo. Velika svetnica sv. Katarina Sienska, katere glas so poslušali papeži, je v resnici poljubljala zemljo, na katero je duhovnik stopil. Zakaj v vsakem duhovniku je hotela počastiti Kristusa. Oče puščavnikov, sv. Anton, je vselej pokleknil, kadar je srečal mašnika. In ni poprej vstal, da je dobil od duhovnika blagoslov, in je poljubil roko, ki ga je blagoslovila.

Tega ne zahteva nihče ne od tebe, ne od tvojih otrok. Zahteva pa se lahko primerno spoštovanje in vsaj nekoliko hvaležnosti, ki naj bi jo kazal posebno v molitvi za duhovnike. A ti morda le zaničljivo govoriš pred deco o njihovem veroučitelju, o njihovem in tvojem duhovnem očetu? Glej, s tem brezsrčno in brezvestno trgaš iz nežnih src spoštovanje do njega, ki se v ljubezni trudi za tvojo kri. O oče, ti ubogi zaslepljeni mož, ali nikoli ne pomisliš, kako zverinsko podiraš s tem v srcih svojih otrok stavbo bogoljubnega življenja, ki jo stavi učitelj sv. vere s trudom in s težavo v srcih tvojih malih? Pazi, pazi, da ne pade nekoč vse to kruto razdejanje, ki ga povzročáš v mladih srcih, z vso težo na tebe in te morda na smrt rani! In ne pomisliš nikoli, kako pohujšanje da daješ s tem svojim otrokom, in da mora tebe, očeta, ki naj bi bil prvi vidni angel varih svojih otrok, z dvakratno silo zadeti gorje in prekletstvo, ki ga je govoril sicer tako mili božji Zveličar brezvestnim pohujšljivcem malih: »Kdor pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja« (Mat. 18, 6).

In koliko si pomolila že ti, ki te je duhovnik tolikokrat potolažil v spovednici, ti dvignil srce in duha, ko si se vsa obupana že skoro zrušila, ter je vse tvoje grehe vzel nekako nase? In ti, ki si ležal bolan, in je prišel duhovnik k tebi sredi noči, v najhujšem vremenu, po globokem snegu? Morda si ga zahva-

ljeval takrat pač s solzami v očeh, a komaj je odšel, si ga pozabil. In ti, ki ga res nisi mnogo rabil v življenju, ker nisi hodil v cerkev, ne k sv. zakramentom, a si ga boš nekoč vroče zaželel, kadar stopi smrt k tvoji bolniški postelji, in si bosta zrla iz oči v oči? In ti, kdorkoli si, ki te bo prej ali slej spremljal duhovnik k zadnjemu počitku, kolikokrat pa pomisliš nanj, kolikokrat pomoliš zanj? In ko se te nihče več ne bo spominjal, glej, bo stal duhovnik dan na dan pred oltarjem Gospodovim in bo daroval Bogu najsvetejšo daritev ter prosil božjega usmiljenja za vse, ki so ga potrebni. In ti ga boš morda potreben, ubog, trpeč jetnik v vicah. In vsako nedeljo, vsak praznik, ob dnevih sv. apostolov daruje in bo daroval vaš župnik Telo in Kri Gospodovo za vse farane, žive in mrtve, torej tudi za tebe. A kaj storiš ti zanj? Morda si mogočen v zabavljanju čez duhovnike, a da bi kdaj pomolil zanje, se ne domisliš. In vendar bi bila to tvoja dolžnost in tvoja korist. »S k a k r š n o m e r o m e r i t e, z i s t o s e v a m b o s p e t m e r i l o« (Luk. 6, 38).

O prijatelj, ne pozabi pri svojih molitvah duhovnikov! Ne pozabi jih zaradi njih težke službe tukaj in zaradi njih velikega, strašnega odgovora v večnosti — kakor takih, ki bodo odgovor dajali za vaše duše, kakor piše o njih sv. apostol Pavel Hebrejcem (13, 17). Ne pozabi onih, ki si jih poznal v svojem življenju, ki so ti storili kako duhovno ali telesno dobroto, pa so zdaj že pod rušo. Ne pozabi pa tudi živih. Moli večkrat:

O Jezus, večni duhovnik, sprejmi tega svojega duhovnika v varstvo svojega najsvetejšega Srca, kjer mu ne more nihče škodovati!

Ohrani lilijsko čiste njegove posvečene roke, ki dan na dan prijemajo tvoje presveto Telo!

Ohrani neomadeževana njegova usta, ki jih slednji dan pordeči Tvoja dragocena Kri!

Ohrani angelsko čisto, povsem od sveta odločeno njegovo srce, ki je zaznamenovano z neizbrisnim znamenjem tvoje vzvišene službe, častitljivega mašništva!

Ohrani ga v vedni svoji ljubezni, da ga svet ne omadežuje s svojo ljubeznijo, s svojo zapeljivostjo.

Blagoslavljaljaj, o Jezus, vsa njegova dela. Naj rode tisočeren sad! Naj bodo vsi, ki jim služi v tvoji sveti službi, njegovo veselje in njegova tolažba tukaj, v nebesih pa njegova večna, blesteča krona!

M. K.

2. Štiri adventne pridige o tujih grehih.

III. Peti in šesti tuji greh.

Veliki judovski zbor je poslal iz Jeruzalema duhovnikov in levitov do Janeza, ga vprašat: »Kdo si ti?« In priznal je in ni tajil. Sv. Janez Krstnik je ponižno izpovedal, da ni ne Kristus, ne Elija, ne obljubljeni prerok.

Predragi! Bog pošilja sedaj katoliških duhovnikov vprašat: »Kdo si ti?« Pa kaj naj odgovoriš na to? Najbolj po pravici poveš, ako ponižno priznaš, da si grešnik, ki imaš več ali manj ne le lastnih, ampak tudi tujih grehov na svoji vesti, in celo smrtnih, ako si grešil popolnoma zavedno in prostovoljno v kaki važni reči.

Da bi bolj spoznavali svoj grešni stan ter bi se skesali tudi tujih grehov, če jih imate kaj na svoji vesti, poučeval sem vas v tem času, ko nas sv. Cerkev pripravlja na prihod Gospodov, že v dveh pridigah o tujih grehih. Danes nadaljujem s petim in šestim.

1. Sv. Hieronim je zapisal te-le besede: »Nobena reč ljudi toliko ne popači, kakor hvala in prilizovanje. Več škode stori jezik prilizovavcev, kakor meč preganjavcev; zakaj meč rani le telo, prilizovanje pa umori dušo. Kaznovani bodo nele, ki smrtno greše, kaznovani bodo tudi, dá, še hujše, ki take hvalijo.« Potrebno je, da smo o tem grehu dovolj poučeni. To je peti tuji greh: Drugih greh hvaliti. Kaj to pomeni, je jasno. Kdor pritrjuje ali izraža, da mu je všeč, ako je kdo kaj slabega rekel ali storil, je kriv tega greha.

Ako bi kdo greh hvalil že naprej, preden ga bližnji stori, storil bi s petim tujim grehom tudi četrti greh, ker bi bližnjega, kazaje mu njega mičnost, zapeljeval v greh. A pri tem bi bil podoben satanu, ki je hvalil prepovedani sad ter obetal Adamu in Evi, da ne bosta umrla in da se jima bodo oči odprle in bosta kakor bogova. Satanov namen pri tem pa je bil, zapeljati ju v greh nepokorščine proti Bogu Stvarniku.

Z grešno hvalo so se tujega greha udeležili svetovavci perzijskega kralja Asvera, ki je napravil svojim prvakom, vojvodom in vsemu ljudstvu velikansko pojedino. Nezmerno so jedli in pili, in upijanjeni kralj je zapovedal, naj se kraljica Vasti obleče v najlepšo kraljevsko obleko in s krono na glavi naj pride predenj, da njeno lepoto pokaže vojvodom in ljudstvu. Kraljica pa tega ni hotela storiti. Vsled tega se kralj silno razjezi ter vpraša svoje prilizljive prvake, kaj mu je storiti. Oni pa, dobro vedoč, da se je kralj preveč razsrdil, ga še pohvalijo, »da je pravična kraljeva jeza« in mu svetujejo, naj kraljico zapodi od sebe. (Ester 1, 18.)

Tako zvito so hvalili Judje grozovitost Herodovo, ki je ukazal z mečem umoriti sv. apostola Jakoba, Janezovega brata. In ta krivična hvala je bila povod drugi silovitosti tega gorečega Juda. V dejanju apostolskem namreč piše sv. Luka: »Videč pa, da je to (namreč preganjanje kristjanov in umor apostola Jakoba) Judom všeč, dal je tudi še Petra ujeti. Ko ga je tedaj ujel, ga je poslal v ječo, ker ga je hotel po veliki noči postaviti pred ljudstvo.« (12, 3, 4.)

Ko je Savel preganjal kristjane, hvalil je njegovo gorečnost v l i k i z b o r v J e r u z a l e m u, tako da je potem še kruteje zasledoval vernike Kristusove, dokler ga ni prav poseben čudež božje milosti hipoma izpreobrnil.

Ker je človek nagnjen k hudemu, tišči še dalje in bolj v greh, ako kdo hvali njegovo grešno dejanje. Sv. Ciprijan pravi: »Kdor se grešniku prilizuje, potrjuje v njem nagnjenje h grehu.« Prilizovavec škoduje bližnjemu tudi zaradi tega, ker grešnik, ki ga drug hvali, ne spozna svojega greha, torej tudi ostane v njem ali v grešni navadi.

Tega greha so krive večkrat m a t e r e, ki hvalijo ničemurnost, nošo svojih zijalastih hčerâ, ki pa je le graje vredna. Tega greha so krivi taki tovariši, ki svoje sodruge hvalijo po kakem pretepu, kako so srčni in močni, kako so nabili koga, da bo imel dosti itd. Ta greh leži na vesti tistih podložnikov, ki hvalijo krivična dejanja svojih gospodarjev, da bi se jim prikupili. Ta greh imajo na vesti tisti malopridneži, ki veselo pritrjujejo takim, kateri zaničljivo govoré o sv. veri, o sv. zakramentih, o duhovnikih, o cerkvenih bratovščinah, Marijinih družbah, tretjem redu. Tega greha so krivi vsi tisti, ki čednost zasmehujejo, ker s tem greh bolj povzdigujejo. Bog govori takole po preroku Izaiju: »Gorje vam, kateri imenujete dobro — hudo, hudo pa dobro, ki temi luč in luči tema pravite, ki grenko v sladko in sladko v grenko izpreminjate.« (5, 20.)

Zatorej, ljubi kristjani, ne hvalite nikoli nobenega greha, zakaj sv. pismo pravi: »Kateri hudobnemu pravijo: Ti si pravičen, take bodo ljudstva klela, in rodovi jih bodo studili.« (Preg. 24, 24.) Pa tudi ne žalostite se zato, ako vas kdo graja zavoljo pobožnosti. Sv. Pavel je pisal Korinčanom, kar boste slišali danes teden: »Meni pa je malo mar, kako vi ali sploh kak človek sodi o meni; tudi sam se ne sodim; kateri pa me sodi, je Gospod.« (I. Kor. 4, 3, 4.) Sv. Brigita je odgovorila vsakemu, ki je zasmehoval njeno pobožnost: »Zavoljo tebe nisem začela, niti ne bom jenjala.«

2. Spet se vrnemo k sv. Janezu Krstniku. Vprašam: Zakaj je bil sv. Janez vržen v ječo in zakaj je bil celo obglavljen? Zato, ker ni hotel imeti na svoji vesti š e s t e g a t u j e g a g r e h a, ker ni hotel m o l č a t i h g r e h u prešustovanja med kraljem Herodom in Herodijado. Srčno je zaklical kralju: »Ni ti pripuščeno imeti ženo svojega brata!« (Mark. 6, 18.) Akoravno

je dobro vedel sveti mož, da ga vsled tega ne čaka nič dobrega od takih grešnikov, vendar ni hotel molčati ter se ne zameriti Bogu.

Kdo je kriv šestega tujega greha: H grehu molčati? Tisti, kdor molči, kadar bi iz ljubezni do Boga in do bližnjega ter zavoljo stanovskih dolžnosti mogel in moral govoriti ter tako hudo zabraniti. Kriv je tega greha dalje, kdor grešnikov ne graja, ne svari, ne pouči, ne naznani njihovim predstojnikom, da bi se greh odvrnil.

Že sem vam pri tretjem tujem grehu omenil, kako je Mozesov brat Aron privolil v greh, ko so ga Izraelci nagovorili, naj jim vlije zlato tele. Toda ko bi Aron tudi ne bil vлил zlatega teleta ter postavil oltarja pred njim, udeležil se je šestega tujega greha s tem, da je molčal na tako nezaslišano zahtevo nehvaležnih Izraelcev. Vedel je, da je malikovanje strašen greh in bil je veliki duhovnik, veljaven mož, ki bi bil moral po svojem poklicu z vso ostrostjo nastopiti zoper tako predrznost, toda bil je preveč bojazljiv in je molčal k njihovemu grehu.

Tudi v velikem sodnem zboru v Jeruzalemu je bilo nekaj svetovavcev, ki so pač spoznali, da je Jezus nedolžen, toda niso imeli poguma, naravnost in glasno postaviti se zoper krivično obsodbo Jezusovo. Iz strahu pred ljudmi so molčali; zato je prišla nanje in njihove otroke njegova kri in strašna božja kazen.

Poglejmo v vsakdanje življenje, da vidimo, koliko udeležnikov je šestega tujega greha.

Tega greha so krivi tisti predstojniki, gospodarji, kateri molčijo k vsem razuzdanostim svojih poslov in delavcev ne meneč se za nauk apostov, da morajo čuti kakor taki, ki bodo za duše svojih podložnikov dajali odgovor. (Hebr. 13, 17.) Prerok Izaija (56, 10) jih imenuje slepce, nevedneže in jih primerja mutastim psom.

Tega greha so krivi tisti starši, kateri ne posvare svojih otrok, ko so zanikarni pri molitvi, se prav ne prekrizajo, besede izpuščajo, se ne zmenijo za glas zvona k molitvi ali se v cerkvi vedejo nespodobno ali ne hodijo pogosto k sv. zakramentom.

Tega greha so krivi starši, ako molče, kadar slišijo svoje otroke kleti, lagati, nespodobno govoriti, ali vidijo bližnjemu škodo delati, starim ljudem nagajati, jih dražiti ter zmerjati. Tega greha so deležni starši, kateri mirno gledajo, ko njihovi otroci zapravljajo zdravje telesa in duše s strupeno pijačo ali jim jo celò sami ponujajo. Tega greha so deležni starši, kateri molče, ko vidijo svoje otroke, kako so uporni svojim predstojnikom, kako so vdani maščevalnosti, lenobi, igri za denar. Dalje so krivi šestega tujega greha tisti starši, kateri ne svaré ali ne svaré dovolj svojih sinov in hčera, ako ponočujejo, pregrešna znanja sklepajo, se po plesiščih in krčmah vlačijo, tako tudi, ko

se ničemurno nosijo ter oblačijo po najnovejši, če še tako grdi modi.

Krivi so tega greha krčmarji, kateri molčijo, ko se v njih hišah govori zoper sv. vero, zoper cerkvene služabnike, zoper sv. Očeta ali, ko gostje kvantajo ter nespodobne šale uganjajo in pohujšljive pesmi prepevajo.

Šesti tuji greh imajo na vesti tudi tisti otroci in posli, ki ne povedo staršem ali gospodarjem, da ta ali oni izmed sinov ali hčerâ ali izmed poslov krade, grdo počenja, ne hodi v cerkev, druge pohujšuje.

Sicer pa je dolžnost vsakega, ako izve kaj hudega in bi mogel zabraniti, da ne molči, ampak dotičnika posvari ali pa naznani staršem, predstojnikom, duhovski ali celò tudi deželni gosposki, ko bi bilo kaj hujšega. Kaj uči Jezus? »Ako pa greši zoper tebe tvoj brat, pojdi in ga posvari med teboj in med njim samim. Ako te posluša, pridobil si svojega brata. Ako te pa ne posluša, vzemi seboj še enega ali dva, da v ustih dveh ali treh prič stoji vsa reč. Ako jih pa ne posluša, povej Cerkvi. Če pa Cerkve ne posluša, naj ti bo kakor nevernik in očitene grešnik.« (Mat. 18, 15—17.) Po tem nasvetu našega Zveličarja treba torej, da ga najprej posvariš sam natihoma, ako veš za njegov greh ti sam; ako pa greši vpričo več drugih, posvari ga precej tudi vpričo drugih, da se poboljša in pohujšanje ustavi. Ako pa s tem še nisi pridobil njegove duše, moraš še druge privzeti in združeno se morate prizadevati, da odvrnete svojega bližnjega od greha. Ako pa še to ne pomaga, moraš povedati Cerkvi, to je svojemu in svojega brata dušnemu pastirju. Če so take okoliščine, povej še poprej očetu ali materi ali gospodarju ali gospodinji, ker ti utegnejo greh še poprej in laže zajezi kakor dušni pastir. In kako potrebno je, da za velike grehe ali pohujšanja odpreš svoja usta! En sam hudobnež more v kratkem času izpriditi celo vas, vso sosesko, vso župnijo, kakor edina garjeva ovca oskruni vso čedo.

Toda kaj se zgodi dostikrat temu nasproti? Nekdo ve za velik greh svojega bližnjega pa gre in pripoveduje o tem v grdo pohujšanje vsem drugim, le tistim ne, ki bi grešnika mogli posvariti. Tako starši, gospodarji, duhovniki šele potem zvedò, kaj se je zgodilo, ko že gori, ko je sramota, škoda ali pohujšanje že očitno.

Marsikdo se boji z a m e r e. Egiptovski Jožef se je ni bal, zato je hudobijo svojih bratov razodel očetu, akoravno je vedel, da ga bodo bratje zato črtili in sovražili. Sv. Hieronim je goreče svaril grešnike, dasiravno si je s tem nakopal jezo in smrti srd hudobnežev. Rekel pa je: »Umreti morem, h grehu molčati pa ne morem.« In sv. Avguštin je zapisal tole: »Ako molčiš in tako pogubiš brata in sestro, katera bi bil, ako bi ju bil svaril in razodel njun greh, lahko poboljšal, nisi nedolžen in tudi ne usmiljen.«

Naj se nihče ne izgovarja, da ga drugi nič ne brigajo ali da noče pihati, kar ga ne peče. Saj je vsak dolžan tudi bližnjega obvarovati greha, kolikor le mogoče. Modri Sirah pravi: »Bog je vsakteremu zapovedal za bližnjega skrbeti.« (17, 12.) Dalje vemo, da vsak greh Boga žali. Ti pa praviš, da Boga ljubiš. Če je to res, potem pač ne moreš tiho biti, ko se Bog žali, kakor ne more dober sin ostati neobčutljiv in brezbrizen, ako njegovega očeta kdo zmerja ali pobija. Kaj ne, ti bi, kakor je povedal Jezus, vola ali osla, ki pade v kapnico, precej tisti dan izvlekel iz nje. Koliko bolj si še dolžan s svarilno besedo potegniti iz grešne mlakuže ali iz nevarnosti večnega brezna dušo svojega bližnjega! Sv. Jakob pravi: »Kdor zavrne grešnika od njegove krive poti, bo rešil njegovo dušo od smrti in pokrilo obilo grehov.« (5, 20.)

Zgledno je bilo v družini sv. grofa Elcearija. Vsak dan so bili pri sv. maši, vsako nedeljo pri angelski mizi. Skupno so opravljali jutranjo in večerno molitev. Nobene kletve, nobene nespodobne besede ali lenega postopanja ni trpel pobožni gospodar v svoji hiši. Ako se je kdo kaj pregrešil ter ga dobrohoten opomin ni poboljšal, moral je kar od hiše.

O ko bi bilo po vseh hišah tako! O ko bi vsak varoval sebe in bližnjega vsakega greha ter znal v pravem času govoriti in v pravem času molčati! Kako lepo pove to modri Salomon: »Beseda, o pravem času govorjena, je kakor zlata jabolka v srebrni skledi.« (Preg. 25, 11.)

Torej, ljubi kristjani, nikoli nikar ne hvalite kakega greha pa tudi ne molčite h grehu. Če pa vam vest očita te ali druge tuje grehe, skesajte se jih v dobri adventni spovedi s trdnim sklepom poboljšanja. Amen.

V. Bernik.

Četrta adventna nedelja.

1. Homilija.¹

Veseli božični prazniki se bližajo. Le nekaj dni še, pa se bo zopet glasila ona stara, pa vedno lepa pesem: »Slava Bogu na višavi in mir ljudem na zemlji.« Le nekaj dni še, pa bom zopet slišali upapolne besede: »Glej, oznanjam vam veliko veselje. Danes vam je rojen Kristus Gospod.« Le nekaj dni še, pa se bodo zopet mudile naše misli pri božjem Zveličarju v jaslicah. »ki je samega sebe v nič storil, ko je podobo hlapca nase vzel in ljudem enak postal.«

Da, dnevi veselja se nam bližajo. Zato nam odmeva že na današnjo nedeljo iz cerkvenih molitev radost in veselje. Kako

¹ Vira: Dr. P. W. von Keppler: Die Adventsperikopen — Dr. J. Ries: Die Sonntagsevangelien.

tolažilna je prerokba Izaijeva, ki jo molimo duhovniki v današnjem brevirju rekoč: »Recite malosrčnim: Osrčite se, pa ne bojte se; glejte, Bog sam bo prišel in vas bo rešil. Tedaj se bodo odprle oči slepih in ušesa gluhih bodo odmašena. Tedaj bo skakal hromi kakor jelen in razvezan bo jezik mutastih.« Kako upapolno ponavlja neprestano sv. Cerkev v teh dneh: »Vi oblaki ga dežite,« kako željno molimo duhovniki pri sv. maši: »Pridi, Gospod, in nikar se ne mudi,« kako radostno pozdravljamo božjo mater Jezusovo: »Češčena Marija, milosti polna.«

Toda pri vsem veselju, ki ga Cerkev razodeva na današnje nedeljo, kaže tudi skrb in bojazen ljubeče matere. Boji se, da bi srce tega ali onega vernika ne bilo pripravljeno za sprejem božjega gosta Jezusa Kristusa. Boji se, da se ne bi uresničile pri tem ali onem besede: »V svojo lastnino je prišel (namreč Kristus) in oni ga niso sprejeli.« Srčno želi, da bi ga sprejeli vsi verniki in bi dal vsem oblast otrokom božjim biti. Zato opominja duhovnike v današnjem listu na veliko odgovornost, ki naj jo imajo za svoje vernike, zato vabi in kliče vernike še enkrat k pokori, zato nastopi v današnjem evangeliju še enkrat sv. Janez Krstnik, ki nas opominja k pokori. In prav iz tega namena, da bi tudi mi pripravili svoja srca za prihod Gospodov, hočemo poslušati sv. Janeza. Preudariti hočem stavek za stavkom in premisliti, kaj nam veleva v današnjem evangeliju.

Evangelist prične in pravi: »V petnajstem letu vladanja cesarja Tiberija, ko je bil Poncij Pilat upravitelj v Judeji, Herod pa četrtni oblastnik v Galileji, njegov brat Filip pa četrtni oblastnik v Itureji in trahoniški deželi, in Lizanija četrtni oblastnik v Abileni, pod velikima duhovnikoma Anom in Kajfom, je Gospod govoril Janezu, Zaharijevemu sinu v puščavi.«

Kajne, malo nam pove na prvi pogled to golo naštevaje tujih neznanih imen; a vendar izvemo iz njih mnogo, če jih globlje razmišljamo. Iz njih namreč izvemo, kako žalostni časi so bili na svetu tudi takrat, ko se je pričelo širiti božje kraljestvo Kristusovo. Kakšne pa so bile razmere takrat na zemlji in kako se je posebej godilo judovski deželi, v kateri je prišel božji Odrešenik svoje delovanje?

Ves tedanji znani svet je bil pod oblastjo poganskih Rimljanov. Na čelu rimske države pa je stal mogočen cesar Tiberij. In kakšen je bil ta vladar? Zgodovina nam pravi, da je bil po svojem življenju razuzdanec prve vrste, a po svojem vladanju strog in krut trinog, kateremu ni para, torej prava šiba božja za svoje podložne. Z vojaško silo je podjarmil narod za narodom in kakor druga ljudstva, tako se mu je moralo tudi ukloniti izvoljeno izraelsko ljudstvo, ki je skozi stoletja poprej ohranilo svojo samostojnost. In tedaj se je izpolnila božja prerokba, da bo

»žezlo odvzeto od Juda, in vojvoda od njegovega ledja.« In ne samo, da se je izvoljeno božje ljudstvo moralo podvreči poganom, ne, še več, njih dežela je bila razdeljena na štiri pokrajine, kakor nam jih našteva današnji sveti evangelij. Načelovali so pa tem pokrajinam deloma poganški oblastnik Poncij Pilat, deloma pa domači judovski knezi, ki pa niso bili niti za las boljši od poganov.

Tako žalostno so bile dežele urejene v državnem oziru, še žalostnejše pa je bilo v verskem oziru. Poganstvo je skušalo zavladati vsepovsod. Ljudstvo se je pogrezalo vedno globlje v grehe, hudobijo in nesrečo. Satan je raztegnil svoje kraljestvo in tiral ljudstvo v obup. Celo izraelsko ljudstvo je po večini zavrglo pravega Boga in padlo v malikovanje in živelo življenje poganov. Manjkalo mu je namreč dobrih vodnikov. Saj pravi današnji evangelij, da sta opravljala najvišjo duhovsko službo Ana in Kajfa, dva moža, ki sta bila te službe popolnoma nevredna. Kajti ni jih poklical Bog, ampak sama sta se vsilila v duhovniški stan, ko sta od Rimljanov kupila službo velikega duhovništva. Na eni strani sta se hlinila in prilizovala Rimljanom, a na drugi strani sta stiskala in izžemala ljudstvo. Mesto, da bi skrbeli za ljudstvo, sta skrbeli le zase.

Kajne, po vsej pravici smemo imenovati tedanje čase žalostne čase. Greh in nevera sta dosegli svoj višek, stiska in hrepenenje narodov sta priklopela do vrhunca. Toda ali se ne razliva podobna stiska ravno v sedanjih dneh tudi na sedanji rod?

O kako je rastla v zadnjih desetletjih po mestih in deželi nevera in novodobno poganstvo! O kako mnogi so se igrali z Bogom in njegovo Cerkvijo! Kako so ščitile države javne bogotajce! Kako mnogi so se norčevali iz Cerkve in njenih božjih naprav! Kako se je kazala boğoodtujenost v grešni obleki in razveseljevanju! Kako so se skrunili prazniki in nedelje! Kako so se prestopale božje zapovedi v zakonskem in izvun zakonskega stanu! Kako so prezirale države Boga in njegove ukaze! In Bog je opominjal in čakal, a nazadnje je stegnil šibo, ki nas je tako živo zadela. In sedaj, ko je odpovedala vsa človeška modrost, tarnamo in jokamo in upiramo svoj pogled tja gori proti nebu, da nam Bog vrne red in mir.

Da! živo nas spominjajo oni žalostni časi, ko se je jelo širiti kraljestvo Kristusovo, da tudi mi potrebujemo Odrešenika, ki nam vrne srečo in mir. A kakor nas spominjajo žalosti, tako nam vliva spomin na one čase v srca tudi p o g u m i n u p a n j e. Kajne, kdo bi bil mislil, da bodo oni žalostni časi najbolj prikladni, da se ustanovi in se začne razširjati kraljestvo Kristusovo! Kdo bi bil mislil, da se bo mogočna poganška država uklonila mladi, neznani Cerkvi Kristusovi? Toda človeške misli niso božje misli. Ukloniti se je moralo staro poganstvo, izginiti je moralo od poganstva zastrupljeno judovstvo in na njenih podrtinah je zrastle prelepo kraljestvo Kristusovo!

Kajne, tudi nam je hudo ob sedanji vojski, a Previdnost božja ima svoje načrte. Kakor se je takrat, ko se je jelo širiti božje kraljestvo, pokazala božja pomoč najbližja, ko je bila sila največja, tako bo Bog vodil in obrnil tudi sedanjo vojsko na dobro, če molimo in se Boga oklepamo. To naj nam daje zupanje, da z mirnim srcem gledamo v velike dogodke, ki se vršijo krog nas.

Žalostni so torej bili časi ob nastopu Janeza Krstnika in skrajnji čas je bil, da pride obljubljeni Odrešenik na svet. Toda preden pride, je Bog hotel, naj bi se ljudje tudi sami pripravili na njegov prihod. In kakšna naj bi bila ta priprava, nam pove sveti evangelij dalje, ko pravi: »In prehodil je vso jordansko pokrajino in oznanjal krst pokore v odpuščenje grehov, kakor je pisano v knjigi govorov preroka Izaija: Glas vpijočega v puščavi; pripravite pot Gospodov, izravnavajte njegove steze.«

Znano vam je, da je bil Janez Krstnik že pred rojstvom napolnjen s Svetim Duhom. Posebna pomoč božja je bila z njim; zato je bil sposoben za preroka takoj, ko doraste. A vendar — preden nastopi kot učenik, zapusti že v zgodnji mladosti očeta in mater, zapusti svet in njegovo veselje in odide v puščavo ob Mrtvem morju. Kajti preden oznanjuje drugim pokoro, jo hoče predvsem sam izvrševati. Preden oznanjuje drugim mesijansko kraljestvo, se sklone sam pripravljati nanj v goreči molitvi, v strogem zatajevanju in vestnem premissljevanju. Zato preživi v puščavi več let. Na sebi nosi obleko iz kameljine dlake in usnat pas, za jed so mu kobilice in divji med. Tako mu mine leto za letom in željno pričakuje, kdaj ga pozove duh božji na delo. In zaslišal je težko pričakovani poziv in začel je oznanjevati mesijansko kraljestvo.

Pa kje je nastopil? Tam ob bregovih Jordanovih, kjer so stali obljudeni kraji, je povzdignil svoj glas. Tam, kjer je vodil Jozve svoje vojake, tam, koder je hodilo izraelsko ljudstvo večkrat v sužnost in se spokorjeno vračalo, ondi, kjer sta delovala preroka Elizej in Elija, je začel učiti sv. Janez Krstnik. In kmalu so se začele okrog njega zbirati množice ljudstva iz Jeruzalema in vse Judeje in vseh pokrajin ob Jordanu.

Pa kaj je oznanjeval Janez Krstnik tem množicam? »Božje kraljestvo se je približalo; zato storite vreden sad pokore,« tako kliče sv. Janez vsem, bodisi da so revni ali bogati, učeni pismouki ali grešni cestničarji. In zopet je ponavljal: »Zakaj sekira je že drevesu v korenino nastavljena. Vsako drevo, ki ne obrodi dobrega sadu, bo posekano in v ogenj vrženo.« In slednjega, ki se je odločil za spokorno življenje, je krstil v reki Jordanu ne sicer zato, da bi jim s tem krstom odpuščal grehe, ampak zato, da jih v ponižnosti in kesanju pripravi na oni čas, ko jim bo Kristus grehe v resnici odpuščal.

Že smo videli, predragi v Gospodu, da so ljudje silno hrepeneli po Odrešeniku v onem času, ko je nastopil Janez Krstnik; a preden pride Odrešenik, jih pripravlja Janez z oznanjevanjem pokore na njegov prihod.

Ali pa ne velja njegova pridiga tudi nam, zlasti sedaj v adventnem času? Kaj pa je adventni čas drugega kakor čas zatajevanja, v katerem naj očistimo svoja srca grehov, da pripravimo pot milostim božjega Odrešenika? Saj nas tudi sveta Cerkev vabi k pokori, ko nam ukazuje post, ko opravlja svoja opravila v spokorni vijolični barvi, ko nas vabi, da vredno prejememo zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa. Da! Tudi nam velja pridiga sv. Janeza o pokori in zatajevanju, zlasti sedaj ob vojskinem času. Saj itak pogosto slišite, da je sedanja vojska svetovni misijon, pri katerem nam ponavlja Gospod sam besede preroka Joela rekoč: »Izpreobrnite se k meni iz vsega svojega srca, s postom in z jokom in s plakanjem. In pretrgajte svoja srca, ne pa svojih oblačil, in izpreobrnite se h Gospodu svojemu Bogu, ker je dobrotljiv in milostljiv, potrpežljiv in velikega usmiljenja in vzvišen nad hudobijo. Kdo ve, če se ne bo vrnil in odpustil in za seboj pustil blagoslova.« Da! vojska je klic k pokori. Zato kličimo tudi mi, kot je klical prerok Daniel rekoč: »O Gospod, veliki in strašni Bog, ki milost izkazuješ tem, ki te ljubijo in tvoje zapovedi izpolnjujejo: grešili smo, krivico smo storili, hudobno delali in odvrnili smo se od tvojih zapovedi in postav.« Zato tudi mi darujmo svoje skrbi in trpljenje v zadoščenje za svoje in tuje grehe, zato tudi mi pogosto prejemajmo sv. zakramente v duhu pokore, zato tudi mi kličimo k Bogu za odpuščanje svojih in tujih grehov in potem smemo upati, da se bo izpolnila nad nami beseda Gospodova, ko pravi: »Če pa krivični za vse svoje grehe pokoro dela in vse moje zapovedi izpolnjuje in prav po pravici ravna, naj živi, da, živi naj in naj ne umrje. Nobene njegovih hudobij se ne bom spomnil, zavoljo svoje pravice, ki jo je delal, naj živi.«

Toda s pokoro za storjene grehe še nismo storili v adventnem in vojskinem času svoje dolžnosti. Če hočemo, da pride mir Kristusov v naša srca, če hočemo, da se res razodene nad nami pomoč božja, potem moramo pred vsem sami odpraviti razne ovire iz svojih src. Evangelist namreč govori o sv. Janezu dalje sledeče: »Vsaka dolina naj se napolni, in vsak hrib in grič naj se poniža; in kar je krivega, bodi ravno, in kar je ostrega, gladka pot. In vse človeštvo bo videlo božje zveličanje.«

Da bo prišel sv. Janez Krstnik pred Kristusom in bo pripravil vernike na njegov prihod, o tem so prerokovali preroki že stoletja naprej. Zlasti je bil prerok Izaija — kakor nam pove današnji sveti evangelij —, ki je v duhu gledal sv. Janeza in Kristusa že stoletja poprej. In prerok Izaija je primerjal prihod božjega Odrešenika prihodu mogočnega kralja.

Kadar je namreč imel v starih časih obiskati kralj kake

pokrajine, tedaj je šel vselej pred kraljem klicar, ki je klical ljudstvu, da naj popravi in pripravi pota za kralja. Tako bo prišel — po prerokovanju Izajevem — duhovni kralj Kristus, a pred njim nastopi njegov klicar Janez Krstnik, ki bo pripravil pota njegovemu duhovnemu kraljestvu.

Pravi namreč: »Vsaka dolina naj se poniža,« kakor bi hotel reči: »Kadar ima priti kralj, tedaj zasujte doline, da je pot ravna in lepa!« Tako zasujte tudi vi one doline, ki jih nosite v svojem srcu in delajo prepade med vami in vašim Bogom! In kaj so te doline? To je vaša malodušnost in nezaupnost do Boga, ki vas hoče premotiti, češ, da so zapovedi božje pretežke, da so vaše strasti presilne, da je Pravičnost božja prestroga. Te doline so vaši grehi obupa, ki vam govori, da so vaši grehi večji kot pa božje usmiljenje. Te doline so vaši grehi nečistosti in grešne razvade, ki vas ponižujejo, da se odločno ne ustavljate. O, odpravite iz src te temne globeli! Napolnite svoja srca z zaupanjem do Boga in v njegovo usmiljenje!

Pa ne samo doline naj se napolnijo. Tudi: »vsak hrib in grič naj se poniža,« govori dalje sv. Janez, kakor bi hotel reči: »Kadar ima priti kralj, tedaj ne zasujte samo jarkov in dolin, ampak ponižajte tudi hribe in griče, da je pot ravna in lepa.« Tako znižajte tudi one hribe, ki se dvigajo v vaših srcih, da bo odprta pot milostim vašega Odrešenika. In kaj so ti hribi? To so vaši grehi napuha in samoljubja, ko mislite, da ste pravični, da ne potrebujete pokore, pa niste. To so grehi vaših krivic in skoposti, s katero ste delali krivico svojemu bližnjemu in množili krivično premoženje. Ponižajte te hribe v svojih srcih s tem, da ponižno priznate svojo ničevnost pred Bogom, da daste ubožcem, kar imate sami preveč, in odprta bo pot vašemu duhovnemu kralju.

Toda ni še dovolj. Sv. Janez pravi: »Kar je krivega, bodi ravno,« kakor bi hotel reči: »Kadar ima priti kralj, tedaj ne zasujete samo dolin in ponižate hribov, ampak greste in odpravite razne ovinke ob potih, da je pot ravna in lepa.« Enako odpravite ovinke, ki so v vaših srcih, da bo mogel priti vaš duhovni Kralj Kristus! In kaj so ti ovinki? To je laž in zvijača, to je prilizovanje in hinavščina, to je častiželjnost in opravljenost. To so oni ovinki, ki branijo vašemu Kralju priti v vaša srca. Zato bodite odkriti in možati in značajni v besedi in dejanju! Zato postanite preprosti kot golobje in pri vseh stvareh imejte pred vsem ta namen, da služite Gospodu svojemu Bogu!

Pa še nekaj pristavlja sv. Janez Krstnik svojim besedam, ko pravi: »in kar je ostrega, gladka pota,« kakor bi hotel reči: »Kadar ima priti vaš Kralj, tedaj greste in poberete kamenje, ki leži ob cesti, da se kdo ne spotakne in ne pade in si ne zlomi noge. Tako pojdite in poberite tudi iz svojih src kamenje, ki ovira prihod Gospodov! In kaj je to kamenje? To je vaša odurnost in zamrza do bližnjega, to je vaša nevoščljivost in prepirljivost s

sosedí, to je vaša prevelika skrb in trpljenje za časne zadeve. Pojdite in bodite prijazni in ljudomili, krotki in postrežljivi, ne bodite maloverni, ampak stavite svoje zaupanje pred vsem v Boga in vaše srce bo odprto, da pride vanj Kristus vaš Kralj!«

Glejte, tako je opominjal Janez Krstnik neverne pogane in maloverne Jude, da odstranijo vse, kar zastavlja pot duhovnemu Kralju — Jezusu Kristusu. Toda ali ne veljajo te besede več ali manj tudi nam? Ali ne nosimo tudi mi sami onih dolin in hribov in ovinkov, o katerih govori sv. Janez, tudi v svojem srcu? O pogledimo enkrat resno sebi v srce sedaj v adventnem času, sedaj ob resnih vojskinih dneh! In ko jih zasledimo, tedaj stopimo odločno na delo! Ravnajmo se po sv. Cerkvi, ki kliče: »Posvečujte se in bodite pripravljeni. Jutri bo izbrisana krivica na zemlji in vladal vam bo Odrešenik sveta.«

Da! Tudi vam naj se izpolnijo po želji božjega Zveličarja besede, ki jih beremo ob k o n c u evangelija: »In vse človeštvo bo videio božje zveličanje.« Tudi v naša srca želi priti in nam dati svojega miru in svoj blagoslov, tudi v sedanjih dneh nam hoče dati pomoči in tolažbe. Zato odprimo svoja srca v živi veri, da se razlije nad nami luč njegove božje resnice! Očistimo svojo vest v zakramentu sv. pokore, da postanemo deležni njegovega odrešenja! Odprimo svoja srca goreči molitvi, da zadobimo miru in tolažbe! Amen.

Ivan Filipič.

2. Štiri adventne pridige o tujih grehih.

IV. Sedmi, osmi in deveti tuji greh.

Vedno bliže smo božičnim praznikom. Zato nas sv. Cerkve opominja k pokori, kakor sv. Janez ljudi svojega časa z Izaijevimi besedami: »Pripravite pot Gospodov, izravnajte njegove steze. Vsaka dolina naj se napolni, in vsak hrib in grič naj se poniža; in kar je krivega, bodi ravno, in kar je ostrega, gladka pota. In vse človeštvo bo videlo božje zveličanje.« To je: odpravite vse zadržke zveličanja, slabim navadam in hudim nag-njenjem se odpovejte ter poravnajte, kolikor le mogoče, kar ste zakrivili z grehi, da je vam in vašemu bližnjemu zabranjeno gledati božje zveličanje.

Med raznimi zadržki zveličanja so tudi tuji grehi. Že sem vas poučil, svaril in opominjal glede prvih šestih, danes vam podam še nekaj naukov in zgledov ozir z a d n j i h t r e h t u j i h g r e h o v.

1. Šestemu tujemu grehu: h grehu molčati — je zelo podoben sedmi: greh spregledati. To je toliko, kakor oči zatisniti, da n. pr. kak predstojnik ne vidi grehov svojih podložnikov ter jih ne kaznuje, kakor bi bila sicer njegova dolžnost.

Kdor tako ravna, da greh komu spregleda, ravna pregrešno zlasti zato, ker s tem lahko zakrivi, da se nekaznovani greh tem laže in rajše ponavlja. Teга tujega greha utegne biti kriva gosposka, ako hudodelnikov ne kaznuje po svoji oblasti ter zoper očitne pregrehe noče nastopiti. Teга greha so deležni tudi mnogi starši in vzgojitelji.

Večkrat ste že slišali o velikem duhovniku Heliju, ki je imel dva hudobna sinova: Ofni in Fines. Heli je bil zase dober mož, pobožen duhovnik; a svojima sinovoma je preveč prizanašal in ju ni kaznoval, kakor bi ju bil moral. Vedel je, kaj hudega sta počela, vedel je, da sta s trirogljati vilicami jemala darilno meso iz kotla ter počenjala, kar je bilo po judovskem obredniku ob daritvi ostro prepovedano. Vedel je, da sta nečistovala s stražnicami pred svetim šotorom, kar je bilo v silno pohujšanje. Poznal je Heli hudobijo svojih sinov, a bil je premehak, da bi jima jo bil z ostro kaznijo ustavil in zabranil. Le rahlo ju je opominjal in nekako boječe svaril; rekel jima je: »Zakaj počenjata take reči? Nikarta, moja sinova, zakaj govoriča ni dobra, ki jo slišim, da zapelujeta Gospodovo ljudstvo v greh« (I. Kralj. 2, 23, 24). Seveda se hudobneža za take mile besede nista kar nič zmenila, ampak nadaljevala sta svoje hudobije, katere pa so bile prištete premehkemu očetu, ker ju ni hotel kaznovati. Bog mu napove grozno kazen po preroku Samuelu: »Glej, storil bom reč v Izraelu, da bo slehernemu, ki to sliši, donelo v obeh ušesih... zavoljo hudobije, ker je vedel, da njegova sinova nespodobno ravnata, pa ju ni strahoval« (I. Kralj. 3, 11, 13). Filistejci prihrume nad izraelsko ljudstvo in v prvem boju pomoré štiritisoč Judov. Ofni in Fines prineseta skrinjo zaveze v šotor, da bi Izraelce rešila iz rok Filistejcev. Toda Bog jih kaznuje in Izrael izgubi tridesettisoč mož, skrinja zaveze preide sovražnikom v roke in tudi Ofni in Fines padeta. Heli, 98 letni starček, sedi pred mestnimi vrati, ves v skrbeh za skrinjo zaveze in za izid hude vojske. Ko pa pride mož, ki je v znamenje presilne žalosti imel pretrgano oblačilo in s pepelom potreseno glavo, starčku sporočit, da je Izrael tepen, da sta sinova umorjena in da je skrinja božja ujeta, pade Heli znak s stola, si zlomi vrat in umrje. Tej prigodbi naj dodam resni opomin sv. Janeza Krizostoma: »Poslušajte to, vi starši, in vzgajajte svoje otroke v strahu, pa kaznujte jih, kadar se pregrešijo.« Huda je beseda sv. Hieronima: »Veliko staršev zase pobožno živi, ali pogubljeni bodo zavoljo grehov, katere pregledujejo svojim otrokom ter jih po dolžnosti ne kaznujejo.«

Svarilni opomini sv. očetov se opirajo na modre izreke Salomonov: o vzgoji, kakor so: »Ne odteguj otroku krotitve; zakaj če ga s šibo udariš, ne bo umrl. Ti ga boš udaril s šibo; njegovo dušo pa boš rešil pekla« (Preg. 23, 13, 14). Komur se šibe škoda zdi, sovraži svojega sina; kdor ga pa ljubi, ga vedno strahuje« (Preg. 13, 24).

V zrok, da mnogi starši grehe svojim otrokom spregledujejo ter ne svare in ne kaznujejo, kadar bi morali, je neumna slepa ljubezen do otrok, kateri se otroci prehitro smilijo, a se ne smilijo mehkužno vzgojenim otrokom starši, ko jim otroci zrastejo čez glavo. Ta slepa ljubezen je tudi kriva, da starši ne vidijo pregreškov svojih hudobnih otrok. Temu se pridruži še grešna brezskrbnost in vnemarnost mnogih staršev, ki se ne menijo dosti za to, kje se potikajo njihovi otroci ali kaj počno. Za pravo krščansko vzgojo se ne brigajo, in morda gre to od roda do roda. Ko pa le vidijo in čutijo, da so njihovi otroci vendarle že postali prehudobni, bi jih pač kaznovali, ko bi se jih upali. O prežalostna usoda takih staršev, ki morejo le še objokovati in se sramovati svojih otrok! Pa saj pravi sv. pismo: »Šiba in svaritev podelujeta modrost; deček pa, ki je svoji volji prepuščen, dela sramoto svoji materi« (Preg. 29, 15).

2. Poglejmo dalje! Osmi tuji greh je: greha se udeležiti. To je toliko, kakor pri grehu sodelovati na ta ali oni način, in sicer vedoma in prostovoljno h grehu pomagati.

Očividno so ta greh storili tisti 250 terileviti, ki so podpirali zoper Mozesa in Arona tri glavne upornike: Koreta, Datana in Abirona. Tako so bili tega greha krivi tudi privrženci Absolomovi, ki so mu pomagali k uporju zoper očeta kralja Davida. Krivda tega greha je ležala tudi na babilonskem kralju Baltazarju, kateri je obdržal zlate in srebrne posode, ki jih je bil odnesel njegov stari oče Nabuhodonozor iz jeruzalemskega tempelja. Zato ni hotel prerok Daniel od njega nobenega daru. Rekel mu je: »Tvoji darovi naj le bodo tvoji« (Dan. 5, 17.) Kralja Baltazarja je zadela neizrečeno huda kazen. Ko je namreč s svojimi boljarji in ženami ravno sedel pri bogato obloženi mizi ter so vsi pili iz svetih posod, prikaže se neutegoma roka, ki zapiše na steno njegovo smrtno obsodbo in razdejanje kraljestva. Baltazar je bil umorjen še tisto noč in njegovo kraljestvo razdeljeno med Medijane in Perzijane.

Da sta si bila prešustnik Herod in oblastnik Poncija Pilata tuji greh naložila na vest, je jasno. Pa tudi Savel je bil deležen vnebovpijočega greha kamenjavcev sv. Štefana, ker jim je varoval obleko.

Ta greh obtežuje vest vseh tistih, kateri na kakršenkoli način pomagajo tatom krasti ali ukradene reči skranjevati ali spravljati v denar ali kateri tatove skrivajo ali jim naznanjajo, kje bi se moglo kaj ukrasti. Ravno to velja tudi glede na goljufijo in sploh na vsako sokrivdo pri škodi ali krivicí. Sveto pismo pravi: »Kdor ima delež s tatom, sovraži svojo dušo« (Preg. 29, 24). Kako občutljiv je bil v tem pogledu stari Tobias, ki se je branil sprejeti kozliča, ki ga je njegova žena Ana dobila pri delu v dar! Rekel je: »Glejte, da bi kje ne bil ukraden!

Dajte ga njegovemu gospodarju nazaj; ker česa ukradenega ne smemo ne jesti, ne se dotakniti« (Tob. 2, 21).

Zato si zapomnite tole: Kdor ve, da je blago ali premoženje, katero ima, ukradeno ali prigoljufano, ne sme ga imeti; in ne sme ga vzeti, ako mu ga kdo ponuja ali zapusti dediščino. Sv. Avguštin uči: »Greh krivice ni odpuščen, dokler blago njegovemu gospodarju ni povrnjeno« (ako je le mogoče). Ferdinand, kralj Neapolitanski, je sv. Frančišku Pavlanskemu ponujal denarjev, ko je zidal nov samostan. Svetnik noče vzeti denarja, kateri je bil ubogim krivično vzet. Ko kralj ne verjame, da je njegov denar krivičen, vzame sv. Frančišek en tak denar ter ga vpričo kralja prelomi, pa kapala je iz njega kri.

Osmega tujega greha so deležni dalje tisti, kateri s pismi in z besedami posredujejo pregrešne zveze med osebami raznega spola ter jim pomagajo h grehu. Te ga greha so krivi tudi tisti, ki zelo silijo druge piti, dalje šivilje, ki narejajo nesramne obleke, gotovo tudi gostilničarji, ki pripuščajo v svojih prostorih razne pregrehe, in tudi godci po plesiščih.

Ozir staršev in vzgojiteljev pripomnim pri tem grehu: Od vseh tujih grehov, ki smo jih obravnavali doslej, se osmi loči v tem, da starši ali vzgojitelji pomagajo ne toliko z besedo kot v dejanju otrokom grešiti, in to v premnogih slučajih. Navedem vam jih le nekaj: Ako molijo zanikno z otroki, ako jim nakladajo taka opravila, da ne morejo k zapovedani božji službi, ako jim zato nočejo kupiti potrebne obleke ali molitvenika, ako hujska oče otroka proti materi ali mati zoper očeta, ako zapletejo starši svoje otroke v prepire, pravde in sovraštva, v katerih so sami, ako z otroki skupaj popivajo, ako matere dovoljujejo svojim hčeram pohujšljiva oblačila, ako imajo starši slabo berilo, nespodobne podobe v hiši, ako pospešujejo grešna znanja zaradi časnega dobička, ako pridrže, kar otroci tujega prineso k hiši, ako pomagajo otrokom lagati, opravljati, obrekovati, ako ne drže cerkvenih postov itd. Kajne, koliko vrst grehov! Zato naj kratko opomnim z besedami sv. Evzebija: »Starši, učite svoje otroke s svojim življenjem hudega se varovati, dobro iskati, sodbe se bati in Boga ljubiti.«

3. Še o devetem tujem grehu nekaj pouka. Glasi se: greh za govarjati. Ta greh ima tisti, kdor greh preveč, čez mero opravičuje, kdor pravi, da hudo, katero je kdo storil, ni greh, ali celo pravi, da je nekaj dobrega, dasiravno ve ali bi moral vedeti, da je tisto greh. Ta greh je zelo podoben petemu tujemu grehu; razloči se le v tem, da se hvali tuji greh večidel bolj slučajno, neprevidoma, nekakšno mimogredé, za govarja pa se nalašč, premišljeno, z nekakšno silo. S pohvalo greha se deluje bolj na srce bližnjega ali na voljo, da stori, kakor hoče. Ako pa kdo greh za govarja, deluje na um in spo-

znanje svojega bližnjega ter ga skuša z raznimi dokazi prepričati, da greh ni tako huda reč, kakor uče duhovniki, da njegovi nasledki niso tako hudi, kakor se opisujejo. Taki ljudje se nekako vsiljivo potegujejo za hudobijo, lepoto čednosti in dobrih del pa zmanjšujejo z besedo, pisanjem in dejanjem.

Izraelski kralj A h a b je vzel v varstvo služabnike malika Baala, preganjal pa prave duhovnike Gospodove in s tem se je krivega storil devetega tujega greha, ko se je potegnil za malikovalce.

Tako d a n d a n a š n j i ni hudobije, za katero bi se nihče ne potezal, nihče je ne zagovarjal, ne odpada od vere, ne umora, ne samoumora. Največje pregrehe se imenujejo le slabosti ali se jim pripisujejo višji nameni ali dobivajo olepševalna imena. Napuh se imenuje moštvo, lakomnost varčnost, nečistost samo neko prijateljstvo ali ljubezen; pijančevanje olepšavajo z dobro voljo, preklinjevanje izgovarjajo z jezo, lenobo imajo za potrebni oddih in počitek. Smrtni grehi so mnogim malenkostni prestopki, katoliške nauke o krivičnosti, o nečistosti, o večnih kaznih v peklu imajo za pretirane. Koliko hudobnežev potrdijo besede takih ljudi v grehu, koliko dobrih zmotijo in zapeljejo v greh! Sv. Peter Damijan take zapeljivce takole obsoja: »Grešiti je človeško, greh zagovarjati je satansko.«

Deveti tuji greh imajo na vesti tisti o d v e t n i k i, kateri zagovarjajo krivične tožbe, ta greh obtežuje vest krivih prič, katere drugim na korist lažejo ali celo po krivem prisegajo. Kolikokrat so tega greha krivi starši, ki izgovarjajo ali zagovarjajo napačnosti ali hudobijo svojih otrok. Nekateri starši imajo vse grehe in krivice svojih otrok za nekaj neoporečnega, če ne celo dobrega in poštenega. Ako se njihovi otroci potepajo ali ponočujejo, izgovarjajo jih z mladostno norostjo in, namesto nad svojimi otroci ali nad samimi seboj se togotiti, se jeze nad drugimi, ki jim povedo kaj slabega o njih otrocih, češ, da jih ljudje sovražijo, zavidajo. Taki starši zamerijo modrim ljudem, učiteljem ali celo dušnim pastirjem, ako jih opozoré, kako napačni so njih otroci. In če žena, mati zagovarja otroka proti možu, očetu, ali mož proti ženi, in še celo vpričo malega ali večjega grešnika, kako more ob taki potuhi biti vzgoja dobra? Taki otroci ne sprejmó potem nobenega svarila več in postanejo šiba svojim lastnim staršem in celim soseskam.

Tako dela slepa, napačna ljubezen, tako dela večkrat tudi priliznjena dobičkaželjnost. To izvira dostikrat tudi iz lastne spačenosti in iz pomanjkanja strahu božjega, ko se nekaterim ljudem že nobena reč več ne zdi greh. Sv. Duh pa pravi v knjigi pregovorov: »Kdor opravičuej hudobnega, in kdor pogublja pravičnega, sta obadva gnusoba pred Bogom« (17, 15). Zato zakličem spet z apostolom: »Ne delaj se deležnega tujih grehov!« (I. Tim. 6, 22.)

Ljubi kristjani! Pojasnoval sem vam z božjo pomočjo v štirih adventnih pridigah devetero tujih grehov. Bog daj, da bi si te nauke in svarila dobro zapomnili ter se skrbno varovali vseh tujih grehov, katerih se človek le prelahko in včasih skoraj nevede udeleži! Bog daj, da bi za storjene grehe tudi, kar le mogoče, zadoštovali ter tako storili »vreden sad pokore!« (Luk. 3, 8.) Bog daj, da bi moje besede ne padle na trda tla, ne na skalo, ne med trnje, ampak, da bi zadele na dobro in vlažno zemljo ter bi obrodile dober sad krščanskega katoliškega življenja! Potem se bo tudi nad nami izpolnila vesela obljuba na koncu današnjega evangelija: »Vse človeštvo bo videlo božje zveličanje.« Amen.

V. Bernik.

Sveti božični praznik.

Trojni dar nebeškega Deteta.

(† Anton Zupančič l. 1895.)

Glejte! Oznamim vam veliko veselje, katero bo vsemu ljudstvu: danes vam je rojen Zveličar, kateri je Kristus Gospod, v mestu Davidovem. Luk. 2, 10.

Videl sem nekdam podobno imenitnega slikarja. Predstavlja tri angele, ki plavajo v zraku. Prvi drži v rokah sv. pismo, s trnjevo krono ovito. Drugi angel se joka in naslanja na križ in tretji nosi v naročju božje Dete Jezusčka, ki drži v rokah palmovo vejico. Nad angeli pa je bilo zapisano: **B o ž i č n i d a r !** — Resnično! Prav nocoj pred . . . leti je Bog svetu poslal ta dar, tri angele, ki so svetu prinesli vero, upanje in ljubezen. S trnjevo krono ovito sv. pismo nosi prvi angel, kar pomeni, da mora pač marsikaj bridkega prestati na svetu, kdor po naukih sv. pisma, po sv. veri živi, a če zvesto izpolnjuje voljo božjo, se mu po smrti trnjeva krona trpljenja zemeljskega izpremeni v zlato krono nebeškega veselja. — Joka se drugi angel in naslanja na sv. križ, kar pomeni, da je pač dolina solz naša zemlja in trpljenje naše zemeljsko življenje, da pa vse lahko prestanemo, če se oziramo na križ Jezusov. Trud zemeljski se izpremeni v sladko upanje, da nam Bog v večnosti s sladkim veseljem plača naš trud. — Jezusčka nosi tretji angel, božje Dete s palmovo vejico, ki pomeni zmažo, mir. Ljubezen je to dete prineslo svetu in mir, kakor so angeli oznanjevali ob njegovem rojstvu: Čast Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so svete volje! Zares, pred Jezusom svet ni poznal teh angelov, ni poznal prave vere, ni imel sladkega upanja, ni vedel, kaj je prava ljubezen. Po podedovanem grehu otemnjen um, po prvem prestopku izprijena volja je človeštvo dovedla

tako daleč, da je grozna tema ležala na zemlji in je klical pre-rok Ozeja: »Spoznanja božjega ni več na zemlji, laž, tatvina, umor in prešustvo napolnjujejo svet.«

I. Poglejmo malo po svetu — kako je bilo pred Jezusovim rojstvom?

1. Kakšna je bila vera med ljudstvi? O žalostna prikazen! Tudi narodi, v posvetnih rečeh omikani, učeni, niso poznali pravega, živega Boga. Egipčanov velikanska dela: piramide, tempelje, palače občuduje še dandanašnji svet... umni zvezdoznanci, zemljemerci so bili, a kako žalostna je bila njih vera. Mrtve in narejene bogove so častili, pa živali: govedi, krokodile, mačke. Eden najimenitnejših njih bogov je bil Apis. Kaj je to? Črn bik z belo liso na čelu! In Babilonci, Asirci, Perzi, toliko mogočni in spretni trgovci? Solnce, ogenj so po božje častili, svojim malikom otroke klali, z grdo nečistostjo so mislili bogovom dopasti. In mogočni Rimljani, ki so s svojim orožjem podjarmili skoraj ves taktat znani svet, ki so imeli toliko modrih postavodajalcev, pesnikov — oni so častili na tisoče malikov — in kakšnih? Takih, da so jim pripisovali razne človeške napake in celo hudobije. Merkur je bil bog kupčije, dobičkarije, pa tudi bog tatov. — Venera je bila boginja mesenega, nesramnega uživanja... O vera, da se Bog usmili. Nič boljša ni bila vera sicer modrih Grkov...

2. In kako je bilo z upanjem v prihodnost pred prvo božično nočjo? Dvojne vrste so bili pogani oziroma upanja: eni niso imeli nikakega upanja na življenje po smrti, ker so mislili, da je s človekom ob smrti vsega konec, kakor pri živali. In če še vedeli niso za večno življenje, za večno plačilo in kazen, tedaj se tudi niso nič trudili za dobra dela in se niso nič bali hudobije. Drugi so sicer upali na neko življenje po smrti telesa, ali v kakšno. Mislili so, da duša ne umrje, da se pa preseli v kako drugo bitje, n. pr. v kako zver, v konja, kravo. O strašno upanje! Kot žival dalje živeti! To jih je gnalo v obupnost, v samomor, kar so imeli celo za neko junaštvo.

3. In ljubezen med narodi pred Kristusom? Tudi tega angela malikovavski svet ni poznal. Pa je bila vsaj ljubezen med starši in otroci? Kaj še! Na Jutrovem so lastne matere svoje otročiče žive sežigale maliku Molohu, na Grškem so starši pred oltarjem Diane in Baccha svoje že večje dečke in deklice do smrti bičali. Kakšna je bila ljubezen med možem in ženo? Nič je ni bilo. Možu je žena bila kakor najzadnja dekla prav popolnoma v njegovi oblasti. Spoditi jo je smel, kadarkoli se mu je zljubilo; še usmrtiti jo je smel in nihče ga ni kaznoval. In razmerje med gospodarjem in med posli? Ljubezni nobene. Suženj malikovavcu ni bil nič več kot žival, kot kako orodje. Svojega posla je smel na trgu prodati, zamenjati, raniti, umoriti. In kaj

je malikovavcu bil celo tujec? Samo sovražnik, do katerega ni imel nobene dolžnosti, katerega je smel umoriti, ga pokončati, če je le mogel. O angel ljubezen! Ni te svet poznal pred Kristusom.

II. Res! Šele nocojšnjo noč je Bog poslal svetu one tri anjele, ki so ljudem prinesli prekrasni božični dar: vera, upanje, ljubezen.

1. Kako čista, veličastna, ljubezniva je vera, katero je Jezus prinesel svetu. Zginila je drhal malikov — in svojo voljo razodel nam je edini in večni Bog, on, ki je vsegamogočen, ki je s samo besedo, z voljo ustvaril nebo in zemljo in tudi po očetovo ohranjuje vse, kar je naredil. Vsegaveden je naš Bog, znane so mu naše najskrivnejše misli in želje. Na dno srca nam vidi, ničesar mu ne moremo prikriti. Neskončno pravičen je. Tudi najmanjše dobro delo ti plača, nasproti pa njegovi kazni nihče ne uide, četudi ubeži človeški kazni. Neskončno moder je, iz najboljšega namena vse stori in dobro ti hoče, če ti tudi hudo pošilja in bridko. Neskončno resničen je, kar obljubi ali zažuga, gotovo izpolni... Oj mi srečni, da poznamo tega najsvetejšega Boga, kako srečni, da vanj verujemo.

2. In kako sladko je upanje, ki nam ga daje krščanstvo. Ne bomo poginili kakor žival in tudi v kako žival se ne bo treba preseliti naši duši, ampak zvestim svojim služabnikom je Bog pripravil večno veselje, kakršnega še nobeno človeško oko ni gledalo, nobeno uho poslušalo, nobeno srce občutilo. Na veke bomo z angeli, z Marijo in z vsemi svetniki Boga častili in ga gledali od obličja do obličja. In če si padel, grešil, kako sladko upanje ti je prinesel Jezus? Bog noče smrti grešnika, ampak da se izpreobrne in živi. On se te usmili, ti odpusti, če obžaluješ in se izpoveš grehov.

3. In krščanska ljubezen, kako je preustvarila svet! Jezus nam je pokazal ljubezen nebeškega očeta, ki je enako dober vsem narodom, enako dober ubožcu kakor bogatinu, kmetu, hlapcu kakor vladarju. »Ljubite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. Na tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, če boste ljubezen imeli med seboj,« nam je klical. Kako veličastna je njegova zapoved ljubezni: »Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega srca, in svojega bližnjega kakor samega sebe.« O da bi vsi ljudje izpolnovali to zapoved! Kako prijetno bi bilo na svetu. Ne bilo bi treba nobenih drugih postav, ne bilo bi treba gosposk, sodnikov, biričev, ječ!

To so one veličastne čednosti, ki so nam jih angeli božji nocojšnjo noč prinesli na zemljo z Jezuskom vred. In mi srečni, ki smo deležni postali tega božičnega daru: prave vere, verskega upanja in srčne ljubezni! Kako nesrečni so neverniki in krivoverci, ki teh darov niso postali deležni, ki niso udje edino

prave in edino zveličavne Cerkve Jezusove. Eden krivovercev šestnajstega stoletja je na smrtni postelji brédsko obžaloval, da se je ločil od katoliške Cerkve. Milo je k nebu pogledal in rekel: »Kako lepa ste nebesa, a žal, da jaz vanje ne pridem!« Nam ni treba tako zdihovati. V sv. krstu smo dobili pravico do nebes, v sv. krstu, kjer so se tudi nam v srce vlile božje čednosti: vera, upanje, ljubezen. Le glejmo, da se zvesto držimo one vere Jezusove, na katero smo prisegli pri sv. krstu. Poslušajmo glas sv. Cerkve, živimo po njenem nauku, ki nam ga oznanuje, izpolnjujmo zapovedi Jezusove, poslužujmo se zakramentov sv. Cerkve. Držimo se onih treh angelov; vere, upanja, ljubezni krščanske in dovedli nas bodo v kraj, kjer bomo gledali, kar sedaj le verujemo, kjer bomo imeli, kar sedaj upamo, kjer bomo vse veke uživali, kar sedaj ljubimo. Amen.

Praznik sv. Štefana.

Božje usmiljenje do nas se ravna po naši spravljivosti do sovražnikov.

Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš pre-
roke in kamnjaš nje, ki so k tebi poslani!
Mat. 23, 37.

Kdaj je pač govoril naš ljubi Zveličar tako resno in ostro kot v današnjem evangeliju, v katerem očita podivjanim Judom njihovo sovražno, nespravljivo, krvoločno srce? Napoveduje jim za njihovo trdovratnost strašno obsodbo, rekoč: »Glejte, vaša hiša vam bo pusta puščena. Zakaj povem vam, ne boste me videli odslej, dokler ne porečete: Češčen bodi, kateri pride v imenu Gospodovem.« To se pravi: Odslej me ne boste videli več kot svojega Zveličarja, ampak, ko bom prišel k sodbi, me boste šele spoznali kot svojega Sodnika ter me hoté ali nehoté pozdravili kot svojega Boga in Gospoda.

Ali moremo kaj strašnejšega slišati, predragi v Kristusu, nego današnje besede Gospodove? In vendar, koliko so učinkovale pri Judih? Nič. Nadaljevali so svoje sovraštvo, nespravljivost, krvoločnost.

Neutajljiva priča tega nam je sv. Štefan, katerega praznik obhajamo danes in kateri je, kamenovan od Judov, prvi izmed kristjanov pretil svojo nedolžno kri. Iz kratkega mučenčevega življenjepisa, ki ste ga slišali v današnjem berilu, povzemimo sledeči važni nauk, ki bodi tudi razprava moji propovedi:

Nič nenagiba Boga tako do usmiljenja proti nam, nego naša spravljivost proti bližnjemu; in nič ga ne dela tako nespravljivega proti

nam, nego naša nespravljalivost proti sovražnikom.

Poslušajte ta nauk zelo pazljivo, ker ni kmalu predmeta, o katerem bi bilo treba v sedanji dobi tolikokrat in tako prepričevalno govoriti, kot je današnji!

Če premišljujemo življenje sv. Štefana, moramo pač vzklikniti: O sveti zgled krščanske ljubezni do sovražnikov! Sv. Štefan je vseskozi na popoln način izpolnjeval nauk Gospodov, ki nam veleva ljubiti svoje sovražnike, ko pri sv. Matevžu (5, 44) pravi: »Ljubite svoje sovražnike, dobro jim storite, kateri vas sovražijo, in molite zanje, kateri vas preganjajo in obrekujejo, da boste otroci svojega Očeta, ki je v nebesih, ki daje solncu sijati na dobre in hudobne in da dežiti na pravične in krivične.« Vidite, ljubi kristjani, pogoj, katerega treba izpolniti, da postanemo otroci božji! Ne moremo to postati drugače, nego da ljubimo svoje sovražnike, posnemajoč zgled Boža samega, kateri izkazuje, nam v pouk, dobrim in hudobnim enake dobrote.

Ta nauk Gospodov je poznal sv. Štefan in ga je dejansko izpolnjeval kot pošten, veren kristjan. Delali so mu krivico, obrekovali ga, po krivem tožili, po krivem obsodili in kamnjali. Ali se je zato srdil na svoje sovražnike? Ne; krotko je prenašal vse in Boga prosil za svoje morilce. To mu je pridobilo tako milost pri Bogu, da je še pred svojo smrtjo videl nebesa odprta in Sinú človekovega stati na desnici božji, pripravljenega njemu krono zveličanja položiti na glavo.

Kako posnemamo mi ta zgled, predragi? Ali ljubimo tudi mi svoje sovražnike, ali prenašamo voljno krivice, ali molimo za preganjalce? Dal Bog, da bi ne ravnali ravno narobe! Pa žal! Mi sovražnike sovražimo, zaničujemo, preganjamo, se nad njimi maščujemo, če le moremo. Kaj pomeni to? Ali imamo mar drug evangelij kot sv. Štefan? Ali je Zveličar ukazal le njemu, in ne tudi nam sovražnike ljubiti? Ali ni marveč za nas vse pisano: »Vsak, kateri se jezi nad svojim bratom, bo kriv sodbe«? (Mat. 5, 22.) Ali ne daje Gospod vsem kristjanom ukaza: »Če svoj dar prineseš k oltarju in se tam spomniš, da ima tvoj brat kaj zoper tebe, pusti ondi svoj dar pred oltarjem in pojdi popreje spraviti se s svojim bratom in tedaj pridi in daruj svoj dar«? (Mat. 5, 23.) A vkljub temu, koliko je kristjanov, ki goje v srcu mrznjo, jezo, srd, sovraštvo do svojega bližnjega in si želé le prilike, maščevati se nad njim! Ali ne veste, da oznanjuje apostol kot zapoved Gospodovo: »Solnce naj ne zaide v vaši jezi«? (Ef. 4, 26.) In vi se drznete pustiti, da iz jeze nastane sovraštvo, sovraštvo, ki traja cele tedne, mesece, morda leta? Ali molite med tem časom kdaj očenaš? Upam, da. Toda reči moram, da ne molite, ampak kolnete, da se Bogu lažete, da njegovo sveto besedo oskrunjate. Kajti govorite: »Odpusti nam naše dolge,

kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom»; ali se pa to ne pravi lagati, kleti, dokler imate v srcu sovraštvo?

Nespravljivi kristjani — toda ne, motim se; nespravljivi pogani, moram reči, ker ukaza Gospodovega ne priznavate — kaj moram vam naznaniti? Boga nespravljivega, če ste zoper svoje brate nespravljivi. Čujte in prestrašite se sledeče dogodbe, ki se je nekoč resnično dogodila v prvi dobi krščanstva!

Živela sta v onem času dva kristjana: Saprícij in Nicefor. Bila sta si dolgo časa najboljša prijatelja. Nekoč sta se pa sprla in nastalo je med njima nespravljivo sovraštvo. Čez nekaj časa gre Nicefor v se in po prijateljih prosi Saprícija odpuščenja. Toda zastonj. Saprícij ne odpusti. Nicefor se ne da oplašiti; pošlje znova k svojemu sovražniku. Zopet zaman; Saprícij ostane nespravljiv. Nicefor poskusi vtretje, a zopet brez uspeha. Glejte, predragi, kako daleč pride človek, če ne kroti svoje strastne jeze: postane nespravljiv, trdovraten, kot Saprícij! In to je že kazen božja nad takim nekrščanskim srcem, ki ne izpolnjuje največje zapovedi ljubezni.

Tako se je razžaljeni Bog razsrdil tudi nad pogansko nespravljivim Saprícijem. Prične se krvoločno preganjanje kristjanov pod cesarjema Valerijanom in Galom. Saprícija zasleda kot kristjana, ujemo in kličejo na odgovor. Žugajo mu, mučijo ga, a on ostane stanoviten, da, celo vesel, ko mu prebero smrtno obsodbo. Zdaj izve Nicefor, kaj se godi z njegovim bivšim prijateljem Saprícijem. Hiti, kar more, da bi se v zadnji uri spravil s svojim sovražnikom. Saprícija že peljejo na morišče. Nicefor mu pot prestriže, poklekne pred njim ter ga prosi odpuščenja. Toda Saprícij ostane trdovraten. Še enkrat mu med potjo Nicefor prihiti nasproti ter kliče: »Mučenec Saprícij, odpusti mi!« Tudi zdaj se ne omehča srce Sapríciju. Da, celo še na morišču se vrže naposled Nicefor na kolena pred Saprícijem, proseč ga odpuščenja, a tudi tu ostane Saprícij gluha. Kdo bi to mogel verjeti, a zgodilo se je!

Pa potrpite, da povem konec, strašni konec zgodbe!

Saprícij že poklekne, da sprejme zadnji udarec za Jezusovo vero in si tako zasluži mučeniško krono. Pa kaj govorim! Srce brez ljubezni do bližnjega je Bogu gnusoba. Saprícij je pozabil, da je od Boga popolnoma zapuščen. Vpraša rablja: »Zakaj mi hočeš odsekati glavo?« Rabelj mu odgovori: »Zato, ker nočeš biti cesarju pokoren in darovati malikom.« »Počakaj,« zakliče Saprícij, »cesarju sem pokoren in molim malike.« Tako odpade od vere, postane pogan. Vidite, dragi moji, strašno kazen za nespravljivost? Pa glejte tudi plačilo za krščansko ravnanje! Namesto Saprícija je bil ravno tisti dan na ravno tistem kraju obglavljen Nicefor kot kristjan in je on dosegel tisto mučeniško krono, katero je zapravil Saprícij. Ali nam more cerkvena zgodovina kaj strašnejšega opisati kot to dogodbo?

Učimo se, predragi, kako prijetni smo Bogu, če odpuščamo sovražnikom! To nam spričuje mučenec sv. Štefan. Učimo se pa tudi, kako nespravljiv je Bog proti nam, če smo tudi mi nespravljivi do bližnjega; to nam spričuje pa zavrženi Sapricij.

Sv. Pavel piše, da, če bi znal prerokovati in bi vse skrivnosti vedel ter vse premoženje ubogim razdal in svoje telo dal v žgavni dar ter imel tako vero, da bi gore prestavljal, ljubezni bi pa ne imel, bi mu nič ne koristilo (I. Kor. 13). Ljubezen božja se pa ne dá ločiti od ljubezni do bližnjega, kajti sv. Janez pravi (I. 4, 3): »Ako kdo reče: Ljubim Boga, in sovraži svojega brata, je lažnik. Kdor namreč ne ljubi svojega brata, katerega vidi, kako more ljubiti Boga, katerega ne vidi? In to zapoved imamo od Boga, da, kdor ljubi Boga, naj ljubi tudi svojega brata.« »Slehern, kateri sovraži svojega brata, je ubijalec, in veste, da noben ubijalec nima večnega življenja v sebi obstoječega.«

Zato, predragi v Gospodu, ne studimo kmalu nobene reči bolj, nego sovraštvo do bližnjega! Človeško je, če nas prenagli jeza; toda ni krščansko, jezo ohraniti v srcu. Iz jeze nastane sovraštvo, iz sovraštva nespravljivost. Noben izgovor tu ne velja, vsak ugovor je jalov. Za zgled imaš, kristjan, Sinú božjega, ki umirajoč na križu moli za svoje sovražnike; za zgled ti je sv. Štefan, ki med kamnanjem prosi Boga za svoje morilce; za zgled ti služi neštevilno drugih služabnikov božjih. Izmed njih se spomni le s v. J a n e z a G v a l b e r t a ! Bil je iz plemiške florentinske rodbine, po poklicu vojak. Nekoč izve, da je bil njegov dragi brat Hugó umorjen od nekega sorodnika. Besen vsled umora hoče brata maščevati nad morilcem. Zadeneta vkup, ko se drug drugemu ne moreta izogniti. Janez ima vojake in orožje, morilec je sam in neoborožen. Svoje zločinstvo bo sedaj morilec gotovo plačal s smrtjo! Ne. Pade pred Janeza na kolena in ga pri Križanem prosi odpuščenja. In Janez Gvalbert? Osramotivši vse maščevalne kristjane odpusti morilcu, ga dvigne od tal in objame. In ko se nato podá v bližnjo cerkev, se mu ondi Zveličar na sv. razpelo čudežno zahvali s priklonom glave.

Ali vidite, verni kristjani, kako zasluženje je odpustiti sovražniku? Zato pa še danes, prav gotovo danes, poravnajte vsa medsebojna nasprotja! Današnji dan naj bo dan splošne sprave! Sezite si nasprotniki v roke in si vzajemno iz srca odpustite vse, prav vse, ter tako najlepše počastite sv. Štefana! To je možato, to je krščansko, to zaslužno, to je pa tudi potrebno za zveličanje. Amen.

Po P. R. Graserju O. S. B.: K. čik.

Pogled na slovstvo.

Ljubitelj krščanske umetnosti. Izdaja spomeniški svet lavantinske škofije v Mariboru. Urejuje dr. Avguštín Stegenšek, profesor bogoslovja. Prvi letnik, 1914, 264 strani, 3 priloge (med njimi ena gravura v bakru) in 182 slik v tekstu.

O prvem sešitku tega lista smo že poročali (Duh. Pastir 1914, str. 537). Zdaj, ko je prvi letnik dovršen, naj zopet o listu izpregovorimo in ga s tem poročilom iznova priporočimo.

Drugi sešitek prinaša štiri lepe članke oziroma študije. Dr. Fr. Stele nas seznanja v spisu »Stari kipi na Kranjskem« (str. 45—59) podrobneje s petimi Marijinimi kipi na Kranjskem: Velesovo (13. stol.), Brunik pri Radečah (16. stol.), dva posnetka marijateljke milostne podobe (iz Sore in v Obrernu na Kočevskem), Muljava. O velesovskem kipu je v glavnih obrisih že poročalo peto izvestje Društva za krščansko umetnost, str. 83. Dr. Stele opisuje kip vsestransko in prav podrobno (statuarni popis, obleka, polihromija, ohranitev, ikonografija in starost, vsebinska stran kipa) ter navaja več velesovskemu sorodnih kipov. Razprava je skozinskoz vrlo poučna. Pri opisu obeh zgoraj navedenih posnetkov marijateljkega kipa razlaga pisatelj tudi ikonografično stran in zgodovinski razvoj značaja kipa v Marijinem Celju. Glede obeh posnetkov bi pa pripomnil, da sta najbrže novejšega izvora. Spominjam se, da sem na Kranjskem videl že več takih kipov, popolnoma nepoškodovanih in ki napravljajo čisto vtis novosti. Najbrže so to svojedobno precej razširjene devocionalije, ki so jih naši marijateljki romarji prinašali seboj domov za spomin z božje poti. Skoro gotovo so ti kipi izdelki domače industrije kakega kraja (Gornještajersko?). Najnovejši čas takih lesenih kipov, če sem prav poučen, ne prodajajo več v Marijinem Celju.

Naslednji spis profesorja dr. Stegenška »Pomen marijateljke podobe« je takorekoč nadaljevanje ikonografične razlage v dr. Steletovem spisu in se peča še podrobneje s tem vprašanjem. Simbolika srednjega veka, zlasti predgotske dobe, je težko umljiva, zato pozdravljamo študije, ki se tega predmeta tičejo in ki tudi širše kroge seznanjajo s to platjo srednjeveške cerkvene umetnosti in z literaturo, ki jo je treba v takih in enakih vprašanih vpoštevati. Dr. Stegenšek razlaga marijateljki kip prav zanimivo. Seveda je razlaga komplicirana in zahteva združitve cele vrste idej. Po daljšem raziskavanju se bo morda našla bolj preprosta formula za razlago tega in podobnih kipov.

Spomina vredno je, da je umetnostnim spomenikom in ikonografiji Matere božje izmed 84 strani prvega in drugega zvezka posvečenih 28 strani, točno ena tretjina.

Tretji sestavek (str. 63—75) je namenjen sodobni umetnosti in podaja, kakor je prvi sešitek prinesel podatke o naših kiparjih, življenjske črtice in seznam boljših del naših slikarjev. Dodanih je osem ilustracij. Važne in vpoštevane vredne so pripomnje urednikove glede našega cerkvenega slikarstva.

Baročen slikarski spomenik lavantinske škofije opisuje prof. dr. Stegenšek v spisu »Slike na oboku župne cerkve v Kamnici pri Mariboru«, str. 76—82.

Zadnji 2^{1/2} strani (82—84) drugega zvezka prinašata slovstvena poročila in umetnostne drobtine.

Tretji in četrti zvezek (str. 85—264) sta izšla skupno, radi izrednih razmer šele v drugi polovici leta 1915. To je cela knjiga sama zase in obsega približno 100 strani več kakor prva polovica letnika. Izredna prilika to opravičuje. Je namreč slavnosten znanstven dar, znanstvena spomenica kot homagium lavantinskemu knezoškofu dr. Mih. Napotniku k praznovanju petindvajsetletnice škofa-

v a n j a. Vsebina je naslednja: Petindvajset let cerkvene umetnosti v lavantinski škofiji (1889—1914). Nove župnijske cerkve. Povečane župnijske cerkve. Nove podružnice. Prenovljene cerkve. Cerkvonostavbna statistika. Lavantinski škofijski muzej. Vse to je spisal urednik prof. dr. Stegenšek sam. Mnogo dela in truda je vse to zahtevalo, zlasti ker mu je bilo poiskati in poskrbeti toliko podatkov. Marsikaj seveda ima le lokalni pomen in je važno za prihodnost prizadetih krajev in za kronike posameznih župnij, vendar je v vsem precej tudi splošno koristnih in premisleka vrednih stvari. Pisatelj kaj rad pojasnjuje posamezne važne stvari s statistiko in primernimi diagrami, kar je prav poučno. Če posnamemo nekatere posameznosti, vidimo, da so v lavantinski škofiji v zadnjih 25 letih sezidali na novo deset župnih cerkvá,¹ osem so jih povečali, pet je novih podružnic. Povečana je bila tudi samostanska cerkev kapucinov v Celju. Vsi popisi so bogato pojasnjeni z načrti in s fotografijami.

Na straneh 254—264 so opisani glavni predmeti iz lavantinskega škofijskega muzeja, ki je bil ustanovljen leta 1896.² Opisanih je 12 kiparskih del, 20 slik, 15 tkanin, štiri tiskane knjige, med njimi ena inkunabula.

To je bogata vsebina prvega letnika Ljubitelja krščanske umetnosti. Lepo trudapolno delo, ki zasluži vse naše priznanje. Glavni delež ima gosp. urednik, ki je nosil težo dneva in se trudil, da bi bil list zvest programu, ki ga je proglasil v prvem sešitku ob vstopu v javnost. Z uspehom dela more biti zadovoljen, kvantitativno je sicer po mislih nekaterih ena skledica tehtnice (tretji in četrti zvezek) preveč obložena z enovrstno tvarino, pa to pripišimo na račun izredne slavnostne prilike.

Zelimo le, da bi list po srečnem izidu vojne krepko zastavil svoje korake za pot v drugi letnik, ki naj ga spremlja blagoslov božji. Naj bi mu v prihodnje ne manjkalo sodelavcev in potrebne gmotne podpore. Po označilu uredništva na platnicah tretjega in četrtega sešitka je za drugi letnik že preskrbljena zadostna in zanimiva tvarina.

Jos. Dostal.

Zgodovina c. in kr. pešpolka št. 17. Spisal dr. Karol Cepuder. Izdala Družba sv. Mohorja, 1915.

Zelo zanimiva knjiga, posebno v današnjih dneh, ko vse najraje govori in bere o vojski. — O 17. pešpolku imamo že dve nemško pisani zgodovini in na te se naslanja tudi slovenska, kakor pravi pisatelj; vendar pa se knjigi pozna, da je nekaj originalnega, da jo je pisal zgodovinar po poklicu. Zgodovino sedemnajstih nam pisatelj lepo razvija v avstrijski zgodovini, tako da v knjigi lahko zasledujemo obenem ves razvoj avstrijske vojaške zgodovine v malem.

Ljudstvo bo morda malo pogršalo v knjigi mikavnih podrobnih dogodkov, po kateri se n. pr. knjiga »Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini« zelo odlikuje. Drugi bi morda rad kaj več bral o nekdanjem življenju vojakov v mirnem času po garnizijah in vojašnicah, kako je bilo v moralnem oziru, o tem, kako je bilo včasih s treznostjo pri polku, kakšna je bila hrana vojakov, kako se je z njimi ravnovalo itd. Tudi senčne strani v polkovi zgodovini bi bile zanimive! Kak veterani se bo morda spodtikal ob naslovni sliki, češ: »Ta je pa še rekrut, ker ne nosi ‚Brotsacka‘ na pravi strani!«

Duhovnike bo zanimalo to, da je imel polk tudi v miru svojega kurata in o dveh beremo, kako sta se odlikovala, da sta celo v ognju, prav v fronti, delila vojakom tolažbo in zakramente.

Vsekakor pa bodo knjigo s ponosom brali stari in mladi »Janezi«.

M. Škerbec.

¹ V ljubljanski škofiji je bilo v dobi dvajset let po potresu (1895—1915) sezidanih na novo 26 župnih cerkvá in jezuitska cerkev sv. Jožefa v Ljubljani.

² Škofijski muzej v Ljubljani je bil ustanovljen leta 1894.